

2014•2015
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef

De waarborg van artikel 6.3.a EVRM, bekeken vanuit de rechtspraak EHRM, de Belgische rechtspraak en de Nederlandse rechtspraak

Promotor :
Prof. dr. Michele PANZAVOLTA

Dorien Kumpen

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

Universiteit Hasselt | Campus Hasselt | Martelarenlaan 42 | BE-3500 Hasselt
Universiteit Hasselt | Campus Diepenbeek | Agoralaan Gebouw D | BE-3590 Diepenbeek

Maastricht University

2014•2015
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef

De waarborg van artikel 6.3.a EVRM, bekeken vanuit de
rechtspraak EHRM, de Belgische rechtspraak en de
Nederlandse rechtspraak

Promotor :
Prof. dr. Michele PANZAVOLTA

Dorien Kumpen

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

Samenvatting

De titel van deze masterscriptie creëert al een vermoeden waarover het globaal gezien zal gaan. “*De waarborg van artikel 6.3.a EVRM, bekeken vanuit de rechtspraak van het EHRM, de Belgische rechtspraak en de Nederlandse rechtspraak*” is onlosmakelijk verbonden met het veelomvattende recht op een eerlijk proces en het recht van verdediging. De plicht tot informatie over de aard en de reden van beschuldiging zoals gewaarborgd in artikel 6, lid 3, sub a EVRM vormt het verlengstuk van het recht van verdediging.

Artikel 6, lid 3, sub a EVRM is voornamelijk gericht op de vonnisfase. Toch heeft de rechtspraak van het EHRM bijgedragen tot de mogelijke uitbreiding naar de onderzoeksfase. Hoe sneller men over de nodige informatie omtrent de tenlastelegging beschikt, hoe gunstiger de uitwerking van het recht van verdediging zich veruitwendigt in de loop van de strafprocedure.

Deze uiteenzetting betreft dan ook de interpretatie van alle bestanddelen die integraal deel uitmaken van de verdragsrechtelijke informatieplicht. Eerst volgens de zienswijze van het EHRM, gevolgd door een studie naar de invulling ervan in de Belgische en Nederlandse rechtsorde. Deze uitweiding zal beschrijven tot op welke hoogte deze aspecten moeten reiken om verenigbaar te zijn met wat het EHRM beoogt.

De aard en de reden van beschuldiging omvatten de aan de verdachte/beklaagde tenlastegelegde strafbare feiten en de daaraan gekoppelde misdrijfomschrijving. Dit onder de voorwaarde dat deze aspecten strekken tot voldoende duidelijkheid, begrijpelijkheid en ondubbelzinnigheid opdat het voorwerp van de tenlastelegging hieruit duidelijk blijkt. Toch is in de praktijk de beperkte mate van concretisering het grootste pijnpunt. Daarbij komend is de toepassing van de bouwstenen van de informatieplicht in België grotendeels afhankelijk van de jurisprudentie terwijl dit in Nederland een wettelijke grondslag heeft verkregen. Rechtszekerheid moet steeds worden nagestreefd. Vanaf het einde van de jaren 90 gingen al stemmen op om meer waarborgen voor de verdediging in te bouwen in de onderzoeksfase. Hiertoe hebben de Wet Franchimont en de Wet Salduz reeds hun steentje bijgedragen. In deze masterscriptie wordt daarom ook een onderzoek gevoerd in hoeverre de informatieplicht reeds is en verder kan worden geïncorporeerd in de fase van het strafonderzoek.

Tot slot beschikt de Europese wetgever over de mogelijkheid om minimumvoorschriften aan te nemen m.b.t. de rechten van personen in de strafvordering.¹ Het is in dit perspectief dat de Richtlijn 2012/13/EU van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures zijn bakermat vindt. Daarbij wordt gestreefd naar een gestroomlijnd recht op informatie over de beschuldiging binnen de Europese Unie. Een voldoende mate van coöperatie en wederzijds vertrouwen in de rechtssystemen van de lidstaten vormen de hoeksteen voor het bereiken van een eenvormige interpretatie van de informatieplicht binnen de rechtsstelsels van de lidstaten van de Europese Unie. Deze bescherming tracht nog een stap verder te gaan dan de reeds geboden bescherming door het EVRM en de daarmee samenhangende rechtspraak van het EHRM.

¹ Art. 82, § 2, b) Verdrag 25 maart 1957 betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.* 30 maart 2010, afl. 83, *err. Pb.C.* 6 juli 2010, afl. 181.

Dankwoord

Het schrijven van een masterscriptie is een klus die zeker niet in één dag valt te klaren. Met dit dankwoord wil ik me dan ook richten tot allen die een bijdrage hebben geleverd in de verwezenlijking hiervan.

In de eerste plaats wil ik mij richten tot mijn promotor MICHELE PANZAVOLTA en begeleider mevrouw EEF VANDEBROEK die me met raad en daad hebben bijgestaan gedurende het hele wordingsproces van deze masterscriptie. Hun feedback en inzichten hebben absoluut een meerwaarde gegeven aan de actuele inhoud.

Naast het verwerven van de nodige deskundige kennis, heeft ieder van ons ook nood aan morele steun. In deze categorie zou ik graag het thuisfront willen bedanken voor de steun, aanmoedigingen en het vertrouwen die ze hebben geboden gedurende het gehele studieverloop. Een speciale dankjewel is ook weggelegd voor mijn vriend voor het naleeswerk voor spellings- en grammaticafouten.

Door de ideale combinatie van de ondersteuning van al deze personen samen met mijn eigen geleerdheid, inzichten, motivatie en doorzettingsvermogen heb ik deze masterscriptie tot een goed einde kunnen brengen. Ik hoop hierbij dat u evenveel plezier ondervindt aan het lezen van deze masterscriptie als ik heb gehad aan het uitwerken ervan.

DORIEN KUMPEN

Inhoudsopgave

DANKWOORD	I
INHOUDSOPGAVE	II
LIJST VAN AFKORTINGEN	IV
DEEL I: ALGEMENE BESCHOUWINGEN	1
HOOFDSTUK 1: INLEIDING	1
1.1 <i>Situering van het onderwerp</i>	1
1.2 <i>Probleemstelling</i>	2
1.3 <i>Onderzoeksvraag</i>	3
1.4 <i>Onderzoeksmethode</i>	4
DEEL II: DE ALGEMENE CONTEXT VAN ARTIKEL 6, LID 3, SUB A EVRM	7
HOOFDSTUK 1: DE HISTORISCHE GRONDSLAG VAN ARTIKEL 6, LID 3, SUB A EVRM	7
HOOFDSTUK 2: DE WETTELIJKE GRONDSLAG VAN ARTIKEL 6, LID 3, SUB A EVRM	7
2.1 <i>De gelding van het EVRM in het Belgische en Nederlandse rechtsstelsel</i>	7
2.2 <i>Algemene bespreking van artikel 6, lid 3, sub a EVRM</i>	10
HOOFDSTUK 3: DE HUIDIGE INVULLING VAN ARTIKEL 6, LID 3, SUB A EVRM	11
3.1 <i>De draagwijdte van artikel 6, lid 3, sub a EVRM onder de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens</i>	11
3.1.1 <i>Algemeen</i>	11
3.1.2 <i>Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld</i>	11
3.1.2.1 <i>Het toepassingsgebied van "een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld" : het strafrechtelijk karakter van de procedure</i>	13
3.1.3 <i>Onverwijld</i>	14
3.1.4 <i>In een taal die hij verstaat</i>	16
3.1.5 <i>In bijzonderheden</i>	19
3.1.6 <i>De aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging</i>	20
3.1.7 <i>Herkwalificatie</i>	22
3.1.8 <i>Conclusie</i>	27
3.2 <i>De samenhang met andere minimumrechten van artikel 6, lid 3 EVRM</i>	28
DEEL III: DE INVULLING VAN DE INFORMATIEPLICHT IN DE BELGISCHE RECHTSORDE	31
HOOFDSTUK 1: OGENBLIK VAN DE INFORMATIE	31
1.1 <i>Waarborging van de plicht tot informatie tijdens de vonnis- en/of onderzoeksfase ?</i>	31
1.1.1 <i>Algemeen</i>	31
1.1.2 <i>De uitwerking van de informatieplicht in het opsporingsonderzoek</i>	32
1.1.3 <i>De uitwerking van de informatieplicht tijdens het gerechtelijk onderzoek</i>	34
1.1.4 <i>De uitwerking van de informatieplicht voor de onderzoeksgerechten</i>	35
HOOFDSTUK 2: WIJZE VAN MEEDELEN VAN DE INFORMATIE	37
HOOFDSTUK 3: DRAAGWIJDE EN INHOUD VAN DE INFORMATIE	42
3.1 <i>Herkwalificatie</i>	46
HOOFDSTUK 4: HOEVEELHEID VAN DE INFORMATIE	48
HOOFDSTUK 5: INFORMATIEVERSTREKKING IN EEN TAAL DIE HIJ VERSTAAT	48
HOOFDSTUK 6: QUID IN GEVAL VAN NIET-NALEVING VAN ARTIKEL 6, LID 3, SUB A EVRM ?	50
6.1 <i>De nietigheid van de dagvaarding</i>	50
DEEL IV: DE INVULLING VAN DE INFORMATIEPLICHT IN DE NEDERLANDSE RECHTSORDE	53
HOOFDSTUK 1: OGENBLIK VAN DE INFORMATIE	53
1.1 <i>Algemeen</i>	53
1.2 <i>Waarborging van de plicht tot informatie tijdens de vonnis- en/of onderzoeksfase ?</i>	53
1.2.1 <i>De uitwerking van de informatieplicht in het opsporingsonderzoek</i>	53
1.2.2 <i>De uitwerking van de informatieplicht in het gerechtelijk vooronderzoek</i>	57
1.2.3 <i>De uitwerking van de informatieplicht in de vonnisfase</i>	57
HOOFDSTUK 2: WIJZE VAN MEEDELEN VAN DE INFORMATIE	57

HOOFDSTUK 3: DRAAGWIJDTE EN INHOUD VAN DE INFORMATIE -----	58
3.1 <i>Herkwalificatie</i> -----	62
HOOFDSTUK 4: HOEVEELHEID VAN DE INFORMATIE-----	63
HOOFDSTUK 5: INFORMATIEVERSTREKKING IN EEN TAAL DIE HIJ VERSTAAT -----	63
HOOFDSTUK 6: QUID IN GEVAL VAN NIET-NALEVING VAN ARTIKEL 6, LID 3, SUB A EVRM ? -----	65
6.1 <i>De nietigheid van de dagvaarding</i> -----	65
DEEL V: EVALUATIE VAN DE BELGISCHE EN NEDERLANDSE RECHTSORDE -----	67
HOOFDSTUK 1: MET EEN BLIK OP DE TOEKOMST.. EEN BETERE BESCHERMING VOOR DE VERDACHTE/BEKLAAGDE? --	67
1.1 <i>De Richtlijn 2012/13/EU betreffende het recht op informatie in strafprocedures</i> -----	67
1.2 <i>De implementatie van de Richtlijn 2012/13/EU in de Belgische strafprocedure</i> -----	69
1.3 <i>De implementatie van de Richtlijn 2012/13/EU in de Nederlandse strafprocedure</i> -----	69
1.3.1 <i>Wetsvoorstel ter implementatie van de Richtlijn 2012/13/EU</i> -----	70
HOOFDSTUK 2: VOLDOEN DE NATIONALE RECHTSSTELSELS INZAKE DE INFORMATIEPLICHT AAN DE VEREISTEN GESTELD DOOR HET EHRM? -----	71
2.1 <i>Kritische reflectie van de nationale rechtssystemen</i> -----	71
DEEL VI: BESLUIT -----	79
BIBLIOGRAFIE -----	81
1. WETGEVING-----	81
1.1 <i>Internationaalrechtelijke normen</i> -----	81
1.2 <i>Europeesrechtelijke normen</i> -----	81
1.3 <i>Belgische wetgeving</i> -----	81
1.3.1 <i>Wetgeving</i> -----	81
1.3.2 <i>Soft law</i> -----	81
1.4 <i>Nederlandse wetgeving</i> -----	82
1.4.1 <i>Wetgeving</i> -----	82
1.4.2 <i>Vorbereidende werken</i> -----	82
1.4.3 <i>Soft law</i> -----	83
2. RECHTSLEER -----	83
2.1 <i>Boeken</i> -----	83
2.2 <i>Belgische tijdschriften</i> -----	84
2.3 <i>Nederlandse tijdschriften</i> -----	85
2.4 <i>Verzamelwerken en reeksen</i> -----	85
2.5 <i>Noten</i> -----	85
3. RECHTSPRAAK -----	86
3.1 <i>Internationale rechtspraak</i> -----	86
3.2 <i>Belgische rechtspraak</i> -----	88
3.3 <i>Nederlandse rechtspraak</i> -----	89
4. ONLINEBRONNEN -----	90
5. VARIA -----	90

Lijst van afkortingen

EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
ECRM	Europese Commissie voor de Rechten van de Mens
Sw.	Strafwetboek
Sv.	Wetboek van Strafvordering
Ger. W.	Gerechtelijk Wetboek
Wet Franchimont	Wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek
Wet Salduz	Wet 13 augustus 2011 tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen wiens vrijheid wordt benomen rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan
Sr.	Wetboek van Strafrecht (Nederland)
WvSv.	Wetboek van Strafvordering (Nederland)
Wet processtukken	Wet van 1 december 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de herziening van de regels inzake de processtukken, de verslaglegging door de opsporingsambtenaar en enkele andere onderwerpen (herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken)
Wet vormverzuimen	Wet 14 september 1995 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering (vormverzuimen)
Richtlijn 2012/13/EU	Richtlijn 2012/13/EU van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures
VWEU	Verdrag 25 maart 1957 betreffende de werking van de Europese Unie
EU	Europese Unie
OM	openbaar ministerie
OvJ	officier van justitie
Art.	Artikel
d.d.	de dato

DEEL I: Algemene beschouwingen

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Situering van het onderwerp

1. We hebben geopteerd voor een interessante maar complexe materie uit het straf(proces)recht. In deze masterscriptie zal een uitgebreid rechtswetenschappelijk onderzoek worden gevoerd naar de invulling van de plicht tot informatie m.b.t. de aard en de reden van beschuldiging door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EHRM) gewaarborgd in artikel 6, lid 3, sub a Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (hierna: EVRM) evenals de uitwerking hiervan door de Belgische en Nederlandse strafrechtscollèges.²

2. De maatschappelijke relevantie van ons thesisonderwerp ligt besloten in het feit dat naar een harmonieus evenwicht dient te worden gezocht tussen enerzijds het algemeen belang van onze samenleving, die gericht is op het bestraffen van delinquenten en anderzijds het belang van de rechten van verdediging, meer bepaald het recht op informatie vanuit het oogpunt van de verdachte/beklaagde over de aard en de reden van beschuldiging.

3. Ons onderwerp "*De waarborg van artikel 6.3.a EVRM, bekeken vanuit de rechtspraak van het EHRM, de Belgische rechtspraak en de Nederlandse rechtspraak*" kadert in de bredere context van het mensenrecht op een eerlijk proces. In het kader hiervan moeten we voldoende aandacht besteden aan bepaalde minimumrechten voor de verdachte/beklaagde. Het eerlijk proces is een voldoende waarborging tegen een willekeurige bestraffing.³ Het recht van verdediging vormt dan ook een fundamentele waarde in elke democratische rechtsstaat.⁴

4. Artikel 6, lid 3, sub a EVRM vereist dat een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld onverwijld, in een taal die hij verstaat en in bijzonderheden, op de hoogte dient te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging.

5. De informatieplicht uit artikel 6, lid 3, sub a EVRM is echter niet geldig in alle omstandigheden vermits aan bepaalde voorwaarden moet worden voldaan om van dit recht op informatie over de aard en de reden van beschuldiging te kunnen genieten. Wanneer het verloop van de strafprocedure wordt onderverdeeld in verschillende fases, kan de toepassing en invulling van de informatieplicht in elke fase verschillend zijn. Zo zal er een verschil zijn tussen de onderzoeks- en vonnisfase, maar ook binnen één fase kan de toepassing verschillen. Denk bijvoorbeeld aan het onderscheid dat we in België kennen tussen het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek. De specifieke kenmerken van elk van beide onderzoeken kunnen evenzeer aanleiding geven tot een verschillende toepassing van de informatieplicht. Voor de uitwerking hiervan verwijzen we naar Deel III.

² Ter verduidelijking voor hetgeen wat volgt vormt "de aard" een synoniem voor de strafrechtelijke kwalificatie van de tenlastegelegde feiten en "de reden" kan omschreven worden als de omschrijving van de materiële feiten.

³ B.F. KEULEN en G. KNIGGE, *Strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 85.

⁴ R. VERSTRAETEN en P. TRAEEST, "Het recht van verdediging in de onderzoeksfase", *NC* 2008, afl. 2, 85.

1.2 Probleemstelling

6. De opstellers van het EVRM beoogden een effectieve uitwerking van de erin vervatte basisrechten. De minimumrechten van artikel 6, lid 3 EVRM mogen niet louter abstract blijven. Onder het ultieme toezicht van het EHRM zijn de lidstaten vrij om de aard van de nationale maatregelen te bepalen ter invulling van deze verdragsrechtelijke verplichting. Elke lidstaat beschikt over een nationale beoordelingsmarge in het kader van het EVRM, de zogenaamde *margin of appreciation*.⁵ De lidstaten mogen zich niet beperken tot een nauwere bescherming dan gesteld in het EVRM en door de rechtspraak van het EHRM.

7. Desalniettemin blijft de wettelijke bepaling van artikel 6, lid 3, sub a EVRM redelijk oppervlakkig zodat het moeilijk wordt om een strikte toetsing aan het nationaal strafprocesrecht uit te voeren. De achterliggende gedachte voor deze ruime formulering is dat het zo op gepaste wijze kan worden geïncorporeerd in het nationaal strafprocesrecht van alle lidstaten. Het EHRM oordeelt enkel of het eindresultaat van de nationale reglementering overeenstemt met het EVRM.

8. De onderstaande uiteenzetting tracht de probleemstelling op inzichtelijke manier te verfijnen. De dagvaarding is het middel bij uitstek om de verdachte officieel op de hoogte te brengen van de hem tenlastegelegde strafbare feiten. In de praktijk wordt in de dagvaarding vaak slechts op summiere wijze melding gemaakt van de aard en de reden van beschuldiging. Dit beperkt zich dan tot een loutere vermelding van de misdrijfsomschrijving uit het Strafwetboek en een korte opgave van de datum en de betrokken personen. Er wordt weinig aandacht besteed aan de omschrijving van de precieze concrete omstandigheden die aan de basis liggen van de tenlastelegging. Deze praktische gewoonte zou mogelijkerwijs in schril contrast kunnen staan met de informatieplicht uit artikel 6, lid 3, sub a EVRM.

9. Daaruit rijst dan de vraag in hoeverre de aard en de reden in bijzonderheden dient te worden beschreven om in overeenstemming te blijven met de verdragsrechtelijke vereisten van artikel 6, lid 3, sub a EVRM. Een correcte en nauwkeurige omschrijving van de tenlastelegging is van aanzienlijk belang voor voornamelijk twee partijen:

- Enerzijds moet de verdachte/beklaagde weten waarover de tenlastelegging precies handelt en het voorwerp waarvoor hij wordt vervolgd effectief begrijpen, om reden dat hij op basis hiervan zijn verweer zal moeten opbouwen voor de strafrechter ;
- Anderzijds moet het openbaar ministerie (hierna: OM) met zekerheid kunnen bepalen op welke grondslag dient te worden gevorderd. Het is tenslotte de taak van het OM om de tenlastegelegde feiten op nauwkeurige wijze te omlijnen en hieruit te destilleren op basis van welke elementen een vervolging zal worden ingesteld.⁶ Dit is vervolgens bepalend voor de saisine van de rechter.

⁵ J. VANDE LANOTTE en Y. HAECK, *Handboek EVRM – Deel 1 Algemene beginselen*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2005, 87.

⁶ Dit is een veruitwendiging van het opportuniteitsbeginsel waarbij het OM indien het feit bewezen wordt geacht beslist om over te gaan tot vervolging of niet uit R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 37.

10. In geval van lacune in de dagvaarding betreffende de concrete tenlastegelegde strafbare feiten en als uit het strafdossier niet met voldoende zekerheid het vervolgte feit valt af te leiden, zal de advocaat van de verdediging in hoofdorde meestal de *exceptio obscuri libelli* opwerpen.⁷ Dit adagium dient letterlijk te worden vertaald als een exceptie van de duistere dagvaarding, m.a.w. wanneer de dagvaarding niet de vereiste informatie bevat. Als gevolg kan de nietigheid van de dagvaarding hieraan worden gekoppeld.⁸ Hieruit volgt dat een te summiere omschrijving van de tenlastelegging klaarblijkelijk niet strookt met de invulling van de informatieplicht eraan gegeven door het EHRM. Een onherstelbare miskennis van de informatieplicht kan leiden tot een schending van de rechten van verdediging en kan finaal leiden tot de onontvankelijkheid van de strafvordering. Dit resultaat kan geenszins de aanvankelijke bedoeling zijn geweest bij het inleiden van de strafvordering.

11. De bovenstaande beschouwing duidt op het belang van een nauwgezette naleving van de informatieplicht met betrekking tot de aard en de reden van beschuldiging in het belang van alle betrokken partijen en instanties. Daarom zal de rechtspraak van het EHRM ons gidsen doorheen de interpretatie van de verschillende onderdelen van de informatieplicht vervat in artikel 6, lid 3, sub a EVRM, gevolgd door een beschrijving en analyse van de uitwerking van deze informatieplicht door de Belgische en Nederlandse strafrechtscolleges.

12. Verder ontbreekt in het Belgische en Nederlandse rechtssysteem een eenheid aan informatieverlening gedurende het gehele verloop van de strafprocedure. De Richtlijn 2012/13/EU van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (hierna: Richtlijn 2012/13/EU) kan hier toekomstgericht misschien soelaas bieden.⁹

1.3 Onderzoeksvraag

13. Het hoofdzakelijk opzet van deze masterscriptie vertaalt zich in de vraag of de nationale plicht tot informatie over de aard en de reden van beschuldiging voldoet aan de vereisten gesteld in het kader van artikel 6, lid 3, sub a EVRM. De probleemstelling vormt één overkoepelende onderzoeksvraag met name: *“Op welke manier dient in de Belgische, respectievelijk de Nederlandse, rechtsorde invulling te worden gegeven aan de ‘aard’ en de ‘reden’ van de beschuldiging om overeen te stemmen met de beoogde interpretatie van deze concepten door het EVRM?”*

14. Deze centrale onderzoeksvraag kan worden uitgesplitst in vier grote subvragen:

- *Wat wordt begrepen onder de ‘aard’ en de ‘reden’ van beschuldiging in het licht van de bewoordingen van het EVRM en de rechtspraak van het EHRM?*
- *Hoe geven de Belgische wetgever en de strafrechtscolleges uitwerking aan deze verdragsrechtelijke informatieplicht?*

⁷ P. ARNOU, “Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli” (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 499.

⁸ J. DECOKER, “De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking” (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 30.

⁹ Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10.

- *Wat kunnen we in de Belgische rechtsorde leren van de aanpak in Nederland m.b.t. de invulling van de informatieplicht?*
- *Wat zijn de toekomstperspectieven m.b.t. de reikwijdte van het recht op informatie voor de verdachte/beklaagde?*

Pas als deze subonderzoeksvragen zijn beantwoord, zullen we op grond hiervan de centrale overkoepelde onderzoeksvraag kunnen beantwoorden.

1.4 Onderzoeksmethode

15. De eerste subonderzoeksvraag kunnen we kwalificeren als een **beschrijvende vraag**. Deze vraag wordt beantwoord d.m.v. interpretatie. Vooreerst wordt de rechtsbepaling geïnterpreteerd in het licht van haar voorbereidende werken. Daaropvolgend wordt overgeschakeld naar een grammaticale interpretatie van de bewoordingen van de essentiële aspecten van artikel 6, lid 3, sub a EVRM, gevolgd door een systematische interpretatie van de onderlinge verhouding tussen de verschillende onderdelen. Deze onderzoeksvraag zal worden beantwoord a.d.h.v. een uitgebreide studie van de rechtspraak van het EHRM.

16. De tweede subonderzoeksvraag vormt een **definiërende vraag**. Uit de beantwoording hiervan zal blijken dat het recht niet alleen wordt bepaald door de wetgever, maar dat de rechtscollages een belangrijke rol spelen bij de invulling van dat recht. Met deze vraag wordt gepoogd een allesomvattende analyse te verstrekken van de huidige invulling van de informatieplicht in de Belgische en Nederlandse rechtsorde.

17. De derde subonderzoeksvraag kan worden beschouwd als een **rechtsvergelijkende vraag**. Het gaat om externe microrechtsvergelijking waarbij de specifieke rechtsfiguur van de informatieplicht wordt vergeleken in de twee rechtssystemen. De functionele methode van rechtsvergelijking zal hierbij worden gehanteerd. Deze methode betekent concreet dat een onderzoek wordt gevoerd naar hoe het Belgische en Nederlandse rechtssystemen omgaan met hetzelfde probleem en de verschillende oplossingen die ze voorstaan. Bij deze methode worden niet enkel formele bronnen gebruikt, maar ook rechtspraak. Deze methode is gefocust op *law in books* en *law in action*.

De onderzoeksvraag wordt beantwoord a.d.h.v. een uitgebreide literatuurstudie en een rechtsvergelijkend onderzoek. Het land waarmee we wensen te vergelijken, is Nederland. We hebben voor dit land gekozen omdat volgens ons na het diagonaal lezen van de rechtswetenschappelijke bronnen de regeling in Nederland veel grondiger lijkt uitgewerkt dan de Belgische regeling. Het leek ons interessant om na te gaan of dit effectief het geval is en wat hier misschien aan de grondslag kan liggen. Eerst zullen de rechtssystemen volledig afzonderlijk beschreven worden in deel III en IV. Vervolgens zullen we in een apart deel (deel V) de nationale invulling van de informatieplicht grondig analyseren en bepalen in welke mate de regeling in het ene rechtssystemen een inspiratiebron kan zijn voor verandering voor de andere en omgekeerd.

18. De laatste subonderzoeksvraag vormt een **normatieve vraag**. Hierbij wordt een beeld geschetst hoe het gewenste recht op informatie van de verdachte/beklaagde eigenlijk hoort te zijn indien artikel 6, lid 3, sub a EVRM maximaal zou worden verwezenlijkt in de nationale rechtsordes. Hierbij kan de Richtlijn 2012/13/EU een stok achter de deur vormen.

19. De overkoepelende onderzoeksvraag kan worden gekwalificeerd als een **normatieve vraag**. Het streven naar de evaluatie van de plicht tot informatie m.b.t. de aard en de reden van beschuldiging staat centraal. Hieronder zullen dan de verwezenlijkingen en tekortkomingen in de nationale rechtsstelsels onder de loep worden genomen. De beantwoording van deze vraag zal gebeuren door de bestaande nationale situatie te toetsten aan welbepaalde evaluatiecriteria gesteld door het EHRM.

20. De volgorde van de hierboven behandelde vragen zijn terug te vinden in de structuur van de inhoudsopgave. Onze masterscriptie wordt opgedeeld in vijf grote delen:

- Een eerste deel geeft een uitgebreide toelichting over de algemene context van artikel 6, lid 3, sub a EVRM : dit zal handelen over de rechtspraak van het EHRM inzake de duiding van de diverse bouwstenen die deel uitmaken van de informatieplicht;
- Een tweede en derde deel zullen gaan over de invulling van de informatieplicht in de Belgische en Nederlandse strafprocedure;
- Een vierde deel waar de huidige (en toekomstige) Belgische en Nederlandse regeling omtrent de informatieplicht tegen elkaar wordt afgezet, getoetst aan de rechtspraak van het EHRM. Hier komt de Richtlijn 2012/13/EU aan bod evenals de wetgevende initiatieven ter omzetting van die richtlijn op nationaal niveau;
- Afsluitend een deel waarin een besluit wordt verwoord met een (sluitend) antwoord op de centrale onderzoeksvraag.

DEEL II: De algemene context van artikel 6, lid 3, sub a EVRM

Hoofdstuk 1: De historische grondslag van artikel 6, lid 3, sub a EVRM

21. De minimumrechten vervat in artikel 6, § 3 EVRM moeten worden gewaarborgd aan elkeen die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd in volle gelijkheid.¹⁰ Uit de voorbereidende werkzaamheden van artikel 6 kan betreurenswaardig niet worden gedestilleerd waarom de tekst van artikel 6, lid 3, sub a EVRM de huidige vorm heeft aangenomen.¹¹ Hieruit kunnen we afleiden dat waarschijnlijk weinig controverse heerste over deze materie.

22. In het strafprocesrecht vervullen de uitspraken van het EHRM een aanzienlijk hervormende rol. Het EVRM is een zeer dynamisch instrument omdat de door het EHRM gegeven interpretatie aan de artikelen steeds evolueert.¹² De aanpassing aan de hedendaagse opvattingen in de samenleving is een aspect dat de opstellers van het EVRM niet hadden kunnen voorzien bij het uitvaardigen van dit wetgevingsdocument.¹³ Het verhinderen dat hedendaagse ontwikkelingen in de context van het EVRM uitwerking krijgen, zou hervormingen of verbeteringen in de rechtspraak dermate afremmen.¹⁴

Hoofdstuk 2: De wettelijke grondslag van artikel 6, lid 3, sub a EVRM

2.1 De gelding van het EVRM in het Belgische en Nederlandse rechtsstelsel

23. De lidstaten moeten op zorgvuldige wijze de minimumrechten vervat in artikel 6, lid 3 EVRM een effectieve en praktische waarborging toekennen.¹⁵ Praktisch gezien rust deze verplichting op de wetgevende macht die verantwoordelijk is voor een toereikende incorporatie van de minimumrechten in de nationale wetgeving. De taak van de rechtbanken en hoven bestaat uit de correcte hantering ervan indien een geschil hieromtrent bij hen wordt aanhangig gemaakt.¹⁶

24. Het EVRM wordt gekenmerkt door het beginsel van de directe werking d.w.z. dat Europeesrechtelijke normen niet enkel verplichtingen opleggen t.a.v. de lidstaten, maar ook rechten toekennen aan de burgers. De directe werking van een verdrag heeft te maken met de interne gevolgen in de nationale rechtsorde. Het Belgische en Nederlandse rechtsstelsel verkozen beide een monistisch systeem. De idee is dat men uitgaat van één rechtsorde zonder dat een expliciete omzetting in de nationale rechtsorde noodzakelijk is.

¹⁰ Europese Commissie van de Rechten van de Mens 8 oktober 1956, *Voorbereidend werk over artikel 6 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens*, DH (56) 11, 9.

¹¹ Europese Commissie van de Rechten van de Mens 8 oktober 1956, *Voorbereidend werk over artikel 6 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens*, DH (56) 11.

¹² S. SMIS, C. JANSSENS, S. MIRGAUX en K. VANLAETHEM, *Handboek mensenrechten. De internationale bescherming van de rechten van de mens*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2011, 228.

¹³ EHRM 25 april 1978, nr. 5856/72, Tyrer/Verenigd Koninkrijk, § 31.

¹⁴ S. SMIS, C. JANSSENS, S. MIRGAUX en K. VANLAETHEM, *Handboek mensenrechten. De internationale bescherming van de rechten van de mens*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2011, 229.

¹⁵ EHRM, *Imbrioscia v. Zwitserland*, ECHR 1994, Ser. A, nr. 275, § 38 ; EHRM 30 januari 2001, nr. 35683/97, *Vaudelle/Frankrijk*, § 52.

¹⁶ EHRM, *Imbrioscia v. Zwitserland*, ECHR 1994, Ser. A, nr. 275 ; T. SPRONKEN, *An EU-wide letter of rights: towards best practice*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2010, 67.

25. In België werd de instemmingswet van het EVRM goedgekeurd in 1955.¹⁷ Door het cassatiearrest *Franco-Suisse le Ski* heeft een internationale rechtsnorm met directe werking, zoals het EVRM, voorrang op vroegere en latere nationale normen.¹⁸

Het EVRM maakt deel uit van de Nederlandse rechtsorde sinds 31 oktober 1954.¹⁹ In Nederland werd de keuze voor het monistisch systeem grondwettelijk verankerd.²⁰ Artikel 94 Nederlandse Grondwet stipuleert dat in geval van strijdigheid met eender welke interne regel de bepalingen van het EVRM voorrang krijgen.²¹

26. De directe werking heeft belangrijke rechtsgevolgen voor de nationale rechtsordes. Op basis van het arrest *Van Gend en Loos* kunnen particulieren zich rechtstreeks op de bepalingen van het EVRM beroepen voor de nationale rechter.²²

27. De volgende vraag duidt op de bindende kracht van de uitspraken van het EHRM voor de lidstaten in geval van schending van het EVRM.²³ Alle verdragsstaten zijn gebonden om aan de uitspraken van het EHRM in zaken waarbij zij partij zijn, te conformeren.²⁴ Het EHRM is slechts bevoegd om een schending van het EVRM in hoofde van een lidstaat vast te stellen en niet om nationale uitspraken te vernietigen of nationale regelingen te annuleren. De lidstaten kunnen de maatregelen ter nakoming van de verplichtingen uit artikel 46 EVRM discretionair invullen.²⁵ Het Hof kan wel herstelmaatregelen suggereren.²⁶

28. Over de bindende kracht van de uitspraken van het EHRM voor niet in het geding betrokken lidstaten, heerst meer onduidelijkheid.²⁷ De arresten van het EHRM hebben een bepaalde precedentwaarde, zeker wanneer het gaat om overwegingen in arresten die verdragsbepalingen

¹⁷ Wet 13 mei 1955 houdende goedkeuring van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, en van het additioneel Protocol bij dit Verdrag, ondertekend op 20 maart 1952, te Parijs, *BS* 19 augustus 1955, *err. BS* 29 juni 1961.

¹⁸ Cass. 27 mei 1971, *Arr.Cass.* 1971, 959.

¹⁹ Wet 28 juli 1954 houdende goedkeuring van het te Rome op 4 november 1950 ondertekende Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, alsmede van het te Parijs op 20 maart 1952 ondertekende Protocol bij dat Verdrag, *Stb.* 1954, 335.

²⁰ Artikel 93 Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden van 24 augustus 1815, *Stb.* 1983, 70 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 33.

²¹ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 179 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 33.

²² HvJ C-26/62, *Van Gend en Loos tegen Administratie der Belastingen*, *Jur.* 1963, 421 ; Cass. (2e k.) 8 juni 1999, AR P971104N, *Arr.Cass.* 1999, 335 ; A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 179 ; D. VAN EECKHOUTTE en A. VANDAELE, *Doorwerking van internationale normen in de Belgische rechtsorde*, Leuven, Instituut voor Internationaal Recht K.U.Leuven, Working Paper Nr. 33 - oktober 2002.

²³ D. VAN EECKHOUTTE en A. VANDAELE, *Doorwerking van internationale normen in de Belgische rechtsorde*, Leuven, Instituut voor Internationaal Recht K.U.Leuven, Working Paper Nr. 33 - oktober 2002.

²⁴ Art. 46, lid 1 EVRM ; M. VAN EMMERIK, *Verplichtingen voor de wetgever na Straatsburgse uitspraken op grond van het EVRM*, Oisterwijk, Wolf Legal Publishers, 2008, 130 ; J.H. GERARDS, Y. HAECK, P. DE HERT, M.K.G. TJEPKEMA, J. VAN DER VELDE en A.J. TH. WOLTJER, *Sdu commentaar EVRM. Deel II – procedurele rechten*, Den Haag, Sdu uitgevers, 2014, 347 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 34.

²⁵ M. VAN EMMERIK, *Verplichtingen voor de wetgever na Straatsburgse uitspraken op grond van het EVRM*, Oisterwijk, Wolf Legal Publishers, 2008, 131.

²⁶ X., *Accession by the European Union to the European Convention on Human Rights Answers to frequently asked questions*, www.echr.coe.int/ (consultatie 26 november 2014).

²⁷ M. VAN EMMERIK, *Verplichtingen voor de wetgever na Straatsburgse uitspraken op grond van het EVRM*, Oisterwijk, Wolf Legal Publishers, 2008, 132.

interpreteren.²⁸ Dit gaat om gezaghebbende interpretaties die de lidstaten te goede trouw dienen te respecteren. Het feit dat tot op heden nog geen schendingen zijn vastgesteld van artikel 6, lid 3, sub a EVRM t.a.v. de Belgische of Nederlandse Staat, doet geen afbreuk aan de gebondenheid van de staten aan de arresten van het EHRM.²⁹

29. Er doet zich echter een eerste probleem voor als het EHRM in zijn arresten nalaat om regels met een algemene draagwijdte te formuleren en zich dermate beperkt tot een uitspraak *in concreto*. Er bestaan uiteraard ook arresten van het Hof die een meer algemene uitspraak omvatten waardoor het voor de lidstaten makkelijker is om hieraan juridisch afdwingbare gevolgen te koppelen.³⁰ Deze hinderpaal impliceert dat de lidstaten vaak moeten afwachten of het EHRM in een vergelijkbare zaak quasi hetzelfde zal oordelen.³¹ Bijgevolg zal de nationale wetgever geduld moeten uitoefenen om een verdragsconforme hervorming in de wetgeving te kunnen doorvoeren.

30. Op de lidstaten rust een negatieve en positieve verplichting, d.w.z. dat ze niet alleen zijn gehouden om zich te onthouden van inbreuken op grondrechten, maar ook verplicht zijn om actief op te treden door de mensenrechten werkelijk te garanderen aan hun rechtsonderhorigen.³² In principe rusten de EVRM-verplichtingen op de Staat als geheel zonder een opsplitsing te maken tussen de wetgevende, uitvoerende of rechterlijke macht.³³ Het mag echter niet de bedoeling zijn dat de rechter zich bij zijn oordeel over een mogelijke schending van artikel 6, lid 3, sub a EVRM verschuilt achter de afwezigheid van het optreden van de wetgever.

31. Zoals bovenstaand betoog al laat uitschijnen, is de geprefereerde manier voor een veroordeelde lidstaat om een verdragsschending te repareren via een afdoende wetswijziging. Bij het uitblijven van een wetswijziging kan echter een verdragsconforme interpretatie van de nationale rechter voorlopig en slechts *in concreto* soelaas bieden.³⁴ De absolute prioriteit moet wel gegeven worden aan een wetswijziging in conformiteit met het EVRM omdat dit meer rechtszekerheid biedt en tegemoet komt aan de doelstellingen i.v.m. de waarborging van de rechten, uitgedrukt in het EVRM.³⁵ Daarnaast wordt de nationale rechter ook positief beïnvloed door de rechtspraak van het EHRM in zijn rechtspreken.

²⁸ M. VAN EMMERIK, *Verplichtingen voor de wetgever na Straatsburgse uitspraken op grond van het EVRM*, Oisterwijk, Wolf Legal Publishers, 2008, 133.

²⁹ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 181.

³⁰ M. VAN EMMERIK, *Verplichtingen voor de wetgever na Straatsburgse uitspraken op grond van het EVRM*, Oisterwijk, Wolf Legal Publishers, 2008, 134.

³¹ S. SMIS, C. JANSSENS, S. MIRGAUX en K. VANLAETHEM, *Handboek mensenrechten. De internationale bescherming van de rechten van de mens*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2011, 228.

³² M. VAN EMMERIK, *Verplichtingen voor de wetgever na Straatsburgse uitspraken op grond van het EVRM*, Oisterwijk, Wolf Legal Publishers, 2008, 139.

³³ M. VAN EMMERIK, *Verplichtingen voor de wetgever na Straatsburgse uitspraken op grond van het EVRM*, Oisterwijk, Wolf Legal Publishers, 2008, 136.

³⁴ M. VAN EMMERIK, *Verplichtingen voor de wetgever na Straatsburgse uitspraken op grond van het EVRM*, Oisterwijk, Wolf Legal Publishers, 2008, 142.

³⁵ M. VAN EMMERIK, *Verplichtingen voor de wetgever na Straatsburgse uitspraken op grond van het EVRM*, Oisterwijk, Wolf Legal Publishers, 2008, 144.

2.2 Algemene bespreking van artikel 6, lid 3, sub a EVRM

32. De informatieplicht staat expliciet vermeld in artikel 6, lid 3, sub a EVRM. Dit artikel bedingt dat *“Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld”* het recht heeft om *“onverwijd, in een taal die hij verstaat en in bijzonderheden, op de hoogte te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging”*.

33. Zoals eerder vermeld, rust op de Staat een actieve informatieplicht, d.w.z. dat de beklagde niet zelf een onderzoek hoeft te voeren naar de benodigde informatie over de tenlastelegging.³⁶ Het louter ter beschikking stellen van informatie zonder hem hierop te wijzen, volstaat niet.³⁷ De beklagde dient officieel in kennis hiervan te worden gesteld. Elke rechterlijke instelling is verplicht om te verifiëren of de beklagde hiervan op de hoogte is.³⁸ Indien nodig moeten de bevoegde autoriteiten bijkomende stappen ondernemen om er zeker van te zijn dat hij de informatie daadwerkelijk heeft begrepen. De beweegreden hierachter is dat de beklagde behoorlijk moet worden ingelicht over de hem tenlastegelegde feiten opdat hij weet waartegen hij zich moet verdedigen.³⁹ Een indirecte kennisgeving door derden, zoals bijvoorbeeld een journalist, is niet toereikend ter voldoening van de informatieplicht.⁴⁰

34. Deze wetsbepaling laat na om de wijze, timing en hoeveelheid van informatieverschaffing vast te leggen. Toch bevat de vaste rechtspraak van het EHRM enkele richtlijnen ter interpretatie van deze vrij vaag geformuleerde informatieplicht. Deze afzonderlijke onderdelen zullen in de volgende hoofdstukken worden verduidelijkt.

35. Het doel van dit mensenrecht is tweevoudig. De informatieplicht van artikel 6, lid 3, sub a EVRM tracht de beklagde te beschermen tegen een te beknopte omschrijving van het tenlastegelegde feit. Het opzet van de informatieplicht bestaat eveneens uit het garanderen van een volwaardige positie van de beklagde als tegenspeler van het OM.⁴¹ Het is, mede gezien ons masterproefdoel, evident dat de uitwerking van de verdragsrechtelijke informatieplicht hier wordt beperkt tot strafzaken.⁴²

³⁶ P. VAN DIJK, F. VAN HOOF, A. VAN RIJN and L. ZWAAK (eds.), *Theory and practice of the European convention on human rights*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2006, 632.

³⁷ T. SPRONKEN, *An EU-wide letter of rights: towards best practice*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2010, 46.

³⁸ T. SPRONKEN, *An EU-wide letter of rights: towards best practice*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2010, 67.

³⁹ K. REID, *A practitioner's guide to the european convention of human rights*, London, Sweet & Maxwell, 1998, 95.

⁴⁰ EHRM 18 mei 2004, nr. 67972/01, Somogyi/Italië, § 75.

⁴¹ J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 583.

⁴² Ger.EU (5e k.) T-86/11, *Bamba v. Raad*, Jur. 2011, II, 2749, § 43.

Hoofdstuk 3: De huidige invulling van artikel 6, lid 3, sub a EVRM

3.1 De draagwijdte van artikel 6, lid 3, sub a EVRM onder de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

3.1.1 Algemeen

36. De rechten opgesomd in artikel 6, lid 3 EVRM zijn een verfijning van het recht op een eerlijk proces en dienen gezamenlijk mee in rekening te worden genomen ter beoordeling van de nakoming van het eerlijk karakter van de strafprocedure.⁴³

37. Het EHRM voorziet de componenten van artikel 6, lid 3, sub a EVRM van een autonome betekenis gescheiden van de opvattingen van deze begrippen in de nationale rechtsstelsels.⁴⁴ Hierdoor worden de lidstaten geprikkeld om hun eigen wetgeving en rechtspraak hierop af te stemmen. Gezien de vaagheid van de onderdelen van artikel 6, lid 3, sub a EVRM is de interpretatie van de informatieplicht eerder rechtersrecht.⁴⁵

38. Het EHRM interpreteert de bepalingen overeenkomstig de evolutieve maatschappelijke omstandigheden. Ons inziens was deze overweging ook de beweegreden om de inhoud van artikel 6, lid 3, sub a EVRM zo miniem te omschrijven. Indien de informatieplicht dermate uitgebreid in een normerend instrument zou worden geregeld, kan de inhoud ervan niet mee evolueren met de strekkingen in de maatschappij.

3.1.2 Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld

39. Vooreerst duiden we de exacte omvang van deze zinsnede. Enkel de personen "tegen wie een vervolging is ingesteld" zijn begunstigden van artikel 6, lid 3, sub a EVRM. Een vervolging kan slechts worden ingesteld tegen een persoon die strafbare feiten heeft gepleegd. Het plegen van strafbare feiten alleen is een noodzakelijke, maar onvoldoende voorwaarde om "persoon tegen wie een vervolging is ingesteld" te kunnen zijn. De vervolging moet immers ook ingesteld zijn. Dat wil zeggen dat het OM de persoon moet aanmerken als vatbaar voor strafrechtelijke vervolging.

Dit gebeurt in België op verschillende manieren, namelijk door een rechtstreekse dagvaarding uitgaande van het OM, bij lichtere misdrijven een rechtstreekse dagvaarding uitgaande van de burgerlijke partij⁴⁶ of door aanhangigmaking van de zaak bij de onderzoeksrechter.⁴⁷ In Nederland vallen onder andere de dagvaarding vanwege de officier van justitie (hierna: OvJ), de vordering tot

⁴³ Art. 6, lid 1 EVRM ; EHRM 12 februari 1985, nr. 9024/80, Colozza/Italië, § 27 ; J.G. MERILLS and A.H. ROBERTSON, *Human rights in Europe. A study of European Convention on Human Rights*, Manchester, Manchester University Press, 2001, 119 ; N. MOLE and C. HARBY , *The right to a fair trial. A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Strasbourg, Directorate General of Human Rights Council of Europe, Human rights handbooks No. 3, 2006, 5.

⁴⁴ S. SMIS, C. JANSSENS, S. MIRGAUX en K. VANLAETHEM, *Handboek mensenrechten. De internationale bescherming van de rechten van de mens*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2011, 229.

⁴⁵ N. MOLE and C. HARBY , *The right to a fair trial. A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Strasbourg, Directorate General of Human Rights Council of Europe, Human rights handbooks No. 3, 2006, 5.

⁴⁶ Hieronder dient te worden verstaan: overtredingen, wanbedrijven en niet voor (correctionaliseerbare) misdaden.

⁴⁷ Art. 182 Sv.

het doen verrichten van onderzoekshandelingen door de rechter-commissaris en de vordering tot voorlopige hechtenis onder de overkoepelende term van "vervolgingshandelingen".⁴⁸

"Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld" zijn in principe enkel personen die zijn voorgeleid. De bewoordingen en het doel van artikel 6, lid 3, sub a EVRM is immers gericht op de vonnisfase die aanvangt met de dagvaarding.

40. Het concept "tenlastelegging" is een autonoom begrip.⁴⁹ Een tenlastelegging werd voor het eerst gedefinieerd in *Deweer v. Belgium*⁵⁰ en impliceert een officiële schriftelijke kennisgeving, gegeven door de bevoegde autoriteit aan een persoon die een strafbaar feit heeft begaan waardoor zijn situatie aanzienlijk wordt beïnvloed.⁵¹ Een akte van aanhangigmaking speelt een cruciale rol in het strafproces, want het is vanaf dat ogenblik dat de verdachte op formele wijze in vervolging wordt gesteld.⁵²

41. Noch artikel 6, lid 3, sub a EVRM, noch de rechtspraak van het EHRM stellen formele vereisten over de manier waarop de beklaagde dient te worden geïnformeerd over het feit dat tegen hem een vervolging werd ingesteld.⁵³ Het maakt met andere woorden niet uit op welke wijze hij op de hoogte wordt gesteld van het feit dat tegen hem een vervolging is ingesteld. Het Hof benadrukt enkel dat de nakoming van het recht op informatie moet worden beoordeeld in het licht van het recht van de beklaagde om zijn verweer voor te bereiden.⁵⁴ Het geschrift, in tegenstelling tot een mondelinge mededeling, is het geprefereerde middel om de desbetreffende informatie te verschaffen.⁵⁵ Doorgaans zal de omschrijving van het strafbare feit in een dagvaarding worden opgenomen. Dit vormt een aspect waar het EHRM zich nog niet op doorslaggevende wijze heeft over uitgesproken terwijl dit nationaalrechtelijk bekeken wel relevant kan zijn. We kunnen hieruit concluderen dat dit wordt overgelaten aan de nationale beoordelingsmarge van de lidstaten.

42. De zinsnede "een ieder" houdt geen beperking in naar nationaliteit, woonplaats of leeftijd van de verdachte/beklaagde.⁵⁶

Artikel 6 EVRM handelt in se over een eerlijk proces voor de vonnisrechter omdat artikel 6, lid 1 EVRM gewag maakt van een eerlijke en openbare behandeling bij een rechtbank die bevoegd is om te oordelen over de tenlastelegging.⁵⁷ Als tegengewicht wijst het arrest *Campbell and Fell* op het feit dat het niet noodzakelijk hoeft te gaan om een rechtbank in de klassieke betekenis.⁵⁸ Dientengevolge

⁴⁸ Art. 266 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 115.

⁴⁹ EHRM 27 april 2006, nr. 40327/02, *Casse/Luxemburg*, § 71.

⁵⁰ EHRM 27 februari 1980, nr. 6903/75, *Deweer/België*, § 46.

⁵¹ EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 79 ; EHRM 12 april 2011, nr. 21175/03, *Adrian Constantin/Roemenië*, § 18 ; EHRM 25 juni 2013, nr. 25333/03, *Niculescu/Roemenië*, § 110.

⁵² EHRM 25 maart 1999, nr. 25444/94, *Pélissier en Sassi/Frankrijk*, § 51.

⁵³ EHRM 1 maart 2001, nr. 29082/95, *Dallos/Hongarije*, § 47.

⁵⁴ Art. 6, lid 3, sub b EVRM ; EHRM 25 januari 2011, nr. 56282/09, *Block/Hongarije*, § 21.

⁵⁵ EHRM 4 maart 2014, nr. 18640/10, 18647/10, 18663/10, 18668/10 en 18698/10, *Grande Stevens e.a./Italië*, § 167 ; P. GILLAUX, *Droits européens à un procès équitable*, Brussel, Bruylant, 2012, 819.

⁵⁶ EHRM 23 september 1998, nr. 24838/94, *Steel e.a./Verenigd Koninkrijk*, § 85 ; M.L.W.M. VIERING, *Het toepassingsgebied van artikel 6 EVRM*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1994, 4 ; T. SPRONKEN, G. VERMEULEN, D. DE VOCHT and L. VAN PUYENBROECK, *EU procedural rights in criminal proceedings*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2009, 25.

⁵⁷ EHRM 21 februari 1975, nr. 4451/70, *Golder/Verenigd Koninkrijk*.

⁵⁸ EHRM, *Campbell and fell v. VK*, ECHR 1984, Ser. A, 80, § 76.

is het niet uitgesloten dat de onderzoeksfase ook onder artikel 6 EVRM zou kunnen vallen.⁵⁹ De wijze van toepassing van artikel 6, lid 3 EVRM tijdens het vooronderzoek is echter wel afhankelijk van de concrete omstandigheden en de specifieke kenmerken van het strafonderzoek.⁶⁰ De waarborgen van artikel 6, lid 3 EVRM kunnen van toepassing zijn ten tijde van het vooronderzoek, in zoverre dit tot gevolg heeft dat het eerlijk karakter van het strafproces zodanig ernstig wordt gefnuikt wanneer de zaak zou worden ingeleid bij de vonnisrechter.⁶¹ Vooral in de Belgische strafprocedure kan de invulling van de informatieplicht anders zijn gezien de opsplitsing van de onderzoeksfase. Het EVRM en de rechtspraak van het EHRM lieten echter na om te specificeren in welke fase(n) binnen het strafonderzoek het recht op informatie voor de verdachte uitwerking zou kunnen krijgen. Voor de verdere detaillering hiervan verwijzen we naar Deel III.

3.1.2.1 Het toepassingsgebied van "een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld" : het strafrechtelijk karakter van de procedure

43. Wanneer het nationaal recht een feit als misdrijf karakteriseert, staat de toepasselijkheid van artikel 6 EVRM van rechtswege vast.⁶² Dit éénrichtingsverkeer valt weg wanneer een feit in het nationaal recht een ander label dan een strafrechtelijk krijgt toebedeeld. De niet-classificatie als strafrechtelijk in het nationaal recht is geen synoniem voor de niet- toepasselijkheid van artikel 6 EVRM. Op die manier wordt voorkomen dat de lidstaten de toepassing van het recht op een eerlijk proces omzeilen door een loutere verschuiving van de strafrechtelijke feiten naar de niet-strafrechtelijke sfeer door te voeren.⁶³ In dat geval gaat het EHRM na of de feiten, die de jure niet strafrechtelijk van aard zijn, de facto toch strafrechtelijk van aard zijn.⁶⁴

Zo kan het EHRM bijvoorbeeld administratieve procedures toch kwalificeren als vallende onder het toepassingsgebied van artikel 6 EVRM.⁶⁵

44. Ondanks de appreciatiemarge van de lidstaten om te bepalen wat een misdrijf uitmaakt, heeft de vaste rechtspraak van het EHRM criteria ontwikkeld die een hulpmiddel vormen bij de kwalificatie van het feit als strafrechtelijk in de zin van het EVRM. Om te determineren of een zaak strafrechtelijk van aard is, houdt het EHRM rekening met de volgende maatstaven: de indeling van de feiten volgens het nationaal recht, de aard van het misdrijf, het doel van de straf en de ernst en zwaarwichtigheid van de straf.⁶⁶

De nationale classificatie wordt onderzocht a.d.h.v. de ruime waaier van bronnen uit het nationaal recht.

⁵⁹ EHRM 16 oktober 2001, nr. 39846/98, Brennan/Verenigd Koninkrijk, § 45.

⁶⁰ EHRM, *Imbrioscia v. Zwitserland*, ECHR 1994, Ser. A, nr. 275, § 38.

⁶¹ EHRM 20 oktober 2005, nr. 45907/99, Tanrikolu e.a./Turkije, § 20 ; EHRM 21 september 2006, nr. 46661/99, Söylemez/Turkije, § 128 ; N. MOLE and C. HARBY , *The right to a fair trial. A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Strasbourg, Directorate General of Human Rights Council of Europe, Human rights handbooks No. 3, 2006, 6-8.

⁶² EHRM 14 november 2000, nr. 27783/95, T./Oostenrijk, § 61 ; EHRM 21 december 2006, nr. 56891/00, Borisova/Bulgarije, § 29.

⁶³ N. MOLE and C. HARBY , *The right to a fair trial. A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Strasbourg, Directorate General of Human Rights Council of Europe, Human rights handbooks No. 3, 2006, 17.

⁶⁴ M.L.W.M. VIERING, *Het toepassingsgebied van artikel 6 EVRM*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1994, 195.

⁶⁵ S. SMIS, C. JANSSENS, S. MIRGAUX en K. VANLAETHEM, *Handboek mensenrechten. De internationale bescherming van de rechten van de mens*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2011, 254.

⁶⁶ S. SMIS, C. JANSSENS, S. MIRGAUX en K. VANLAETHEM, *Handboek mensenrechten. De internationale bescherming van de rechten van de mens*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2011, 255.

Het tweede criterium, m.n. de aard van het misdrijf, valt uiteen in twee subcategorieën: het normadressaat en het sanctiedoelcriterium.⁶⁷ Deze eerste subcategorie bepaalt het doelpubliek van de overtreden norm. Indien de norm een algemene strekking heeft, dan heeft deze vermoedelijk een strafrechtelijk karakter in de zin van artikel 6 EVRM.⁶⁸ Bij wijze van voorbeeld heeft een disciplinaire sanctieregeling doorgaans geen algemene strekking omdat zij gericht is op één specifieke doelgroep waarbij de tot die doelgroep behorende personen moeten voldoen aan zeer typerende normen.⁶⁹ Dergelijke disciplinaire regeling zal bijgevolg niet voldoen aan het beoogde strafrechtelijk normadressaat. Na het onderzoek van het eerste subcriterium wordt gekeken naar het sanctiedoelcriterium. Dit kunnen we omschrijven als het door de wetgever beoogde doel van de sanctie. Indien aan het eerste subcriterium voldaan is én de sanctie een preventie en repressieve werking beoogt, dan is artikel 6 EVRM van toepassing.⁷⁰

Als derde element is het criterium van het doel van de straf erop gericht om een onderscheid te maken tussen strafsancities met een punitief karakter en zuivere administratieve sancties.⁷¹

Indien door het doel van de straf te bepalen artikel 6 EVRM niet van toepassing blijkt te zijn, zal uiteindelijk nog worden gekeken naar de aard en ernst van de sanctie. Dit is de laatste, alternatieve mogelijkheid om de waarborg van het eerlijk proces toch te laten spelen. De sanctiemaatregel moet strafrechtelijk van aard zijn en tot doel hebben om effectief te straffen en voldoende zwaar zijn om nadeel te kunnen veroorzaken.⁷²

45. Hieruit kan worden geconcludeerd dat het EHRM doorgaans in het voordeel van de verdachte/beklaagde meer geneigd zal zijn een feit als misdrijf te bestempelen indien het enige link met het strafrecht vertoont opdat het recht op een eerlijk proces een effectieve eerbiediging verkrijgt. Bijgevolg zullen meer zaken onder het toepassingsbereik van artikel 6 EVRM vallen.

3.1.3 Onverwijld

46. De informatie over de aard en de reden van beschuldiging moet onmiddellijk of binnen een redelijke termijn worden verschaft.⁷³ De informatie moet worden verstrekt van zodra het OM beslist om een strafprocedure in te stellen.⁷⁴ ⁷⁵ Het gewenste tijdstip is dan echter van zodra de strafbare feiten ten laste worden gelegd aan de verdachte bij dagvaarding of tenlaatste bij het initiëren van

⁶⁷ M.L.W.M. VIERING, *Het toepassingsgebied van artikel 6 EVRM*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1994, 195.

⁶⁸ N. MOLE and C. HARBY, *The right to a fair trial. A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Strasbourg, Directorate General of Human Rights Council of Europe, Human rights handbooks No. 3, 2006, 17.

⁶⁹ EHRM 22 mei 1990, nr. 11034/84, Weber/Zwitserland, § 33 ; N. MOLE and C. HARBY, *The right to a fair trial. A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Strasbourg, Directorate General of Human Rights Council of Europe, Human rights handbooks No. 3, 2006, 17-18.

⁷⁰ M.L.W.M. VIERING, *Het toepassingsgebied van artikel 6 EVRM*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1994, 196.

⁷¹ N. MOLE and C. HARBY, *The right to a fair trial. A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Strasbourg, Directorate General of Human Rights Council of Europe, Human rights handbooks No. 3, 2006, 18.

⁷² M.L.W.M. VIERING, *Het toepassingsgebied van artikel 6 EVRM*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1994, 196.

⁷³ A.W. HERINGA, J.G.C. SCHOKKENBROEK en J. VAN DER VELDE, *Artikel 6 eerlijk proces. Reden en aard beschuldiging EVRM R&C*, Den Haag, Sdu uitgevers, 2004, 2.

⁷⁴ P. VAN DIJK, F. VAN HOOF, A. VAN RIJN and L. ZWAAK (eds.), *Theory and practice of the European convention on human rights*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2006, 632.

⁷⁵ Gezien de vaagheid van de bewoordingen van artikel 6, lid 3, sub a EVRM en het gebrek aan een heersende interpretatie door het EHRM, blijkt niet duidelijk uit de jurisprudentie van het EHRM of de beslissing van het openbaar ministerie om een strafvervolgning in te stellen hier gaat om de beslissing tot aanhangigmaking van de zaak bij de strafrechter en/of de beslissing om een gerechtelijk onderzoek te starten. De toepassing *ratione temporis* zal afhangen van de structuur van het nationaal vervolgingsstelsel van de diverse lidstaten.

de strafprocedure voor de vonnisrechter.⁷⁶ Het EHRM geeft de voorkeur aan de akte van beschuldiging. Dit kan eventueel ook op een later tijdstip in de loop van het proces met andere middelen, zoals bijvoorbeeld een formele of stilzwijgende verlenging van de beschuldiging.⁷⁷

47. In de zaak *C. v. Italië*, ingeleid bij de ECRM, werd geoordeeld dat de beklaagde niet op nadelige wijze werd beïnvloed ondanks een vertraging in de kennisgeving van de lopende strafprocedure. De beklaagde werd via aangetekend schrijven op de hoogte gebracht van de opening van het gerechtelijk onderzoek door de onderzoeksrechter. Desondanks beweert hij dit schrijven nooit te hebben ontvangen. Daarna werd hij slechts vier maanden voor de effectieve hoorzitting op de hoogte gebracht van de verwijzingsbeslissing naar de vonnisrechter. Deze verwijzingsbeslissing garandeerde de beklaagde voldoende tijd en middelen om zijn verweer voor te bereiden. Hoewel het EHRM bevestigt dat het verstrekken van de informatie in een eerder stadium toch wel voordelen had voor de beklaagde, werd geoordeeld dat hij alsnog over voldoende tijd beschikte om zijn verweer voor te bereiden.⁷⁸

Hierbij dient te worden opgemerkt dat de beslissingen van het ECRM wel een gezaghebbende bron ter interpretatie van het EVRM zijn, maar niet bindend.⁷⁹

48. Een ander voorbeeld is de *Mehmet Ertugrul Yilmaz and Others*- zaak. De beklaagden voerden aan dat ze niet onmiddellijk werden ingelicht over de aard en de reden van beschuldiging.⁸⁰ Het EHRM betoogt dat het proces-verbaal van arrestatie wel een duidelijke omlijning geeft van de aard en de reden van beschuldiging aangezien het proces-verbaal van arrestatie de reden voor hun arrestatie bevatte en ondertekend werd door beklaagden.⁸¹ Bijgevolg kon een schending van de informatieplicht niet worden aangenomen.

49. Een volgend belangrijk voorbeeld uit de rechtspraak vormt het arrest *Sejdovic* van het EHRM.⁸² Mr Sejdovic werd nooit formeel op de hoogte gesteld van de tegen hem ingestelde strafprocedure.⁸³ Hij voerde daarom een schending aan van zijn recht op een eerlijk proces omdat hij bij verstek werd veroordeeld en daardoor niet in de gelegenheid werd gesteld om zijn verweer uiteen te zetten.⁸⁴ Het feit dat de beklaagde spoorloos bleek te zijn na het plegen van het misdrijf, mag niet worden gelijkgesteld met een stilzwijgende en impliciete afstand van zijn recht om te verschijnen voor de rechtbank. Noch de letter, noch de geest van artikel 6 EVRM belet dat een persoon, stilzwijgend of uitdrukkelijk, kan afzien van zijn recht op een eerlijk proces.⁸⁵ In principe kan de beklaagde slechts afstand doen van de waarborgen van artikel 6 EVRM indien dit op een onherroepelijke manier

⁷⁶ EHRM 20 april 2006, nr. 42780/98, I.H e.a./Oostenrijk, § 31-34 ; N. MOLE and C. HARBY, *The right to a fair trial. A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Strasbourg, Directorate General of Human Rights Council of Europe, Human rights handbooks No. 3, 2006, 58.

⁷⁷ EHRM 20 april 2006, nr. 42780/98, I.H e.a./Oostenrijk, § 34.

⁷⁸ ECRM, *C. v. Italië*, 11 mei 1988, 10889/84.

⁷⁹ Onder invloed van het Elfde Protocol bij het EVRM werd in 1998 de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens vervangen door een permanent Europees Hof voor de rechten van de Mens.

⁸⁰ EHRM 4 mei 2006, nr. 41676/98, Mehmet Ertugrul Yilmaz e.a./Turkije, § 25.

⁸¹ EHRM 4 mei 2006, nr. 41676/98, Mehmet Ertugrul Yilmaz e.a./Turkije, § 9 ; EHRM 4 mei 2006, nr. 41676/98, Mehmet Ertugrul Yilmaz e.a./Turkije, § 25-27.

⁸² EHRM 10 november 2004, nr. 56581/00, Sejdovic/Italië.

⁸³ EHRM 10 november 2004, nr. 56581/00, Sejdovic/Italië, § 26.

⁸⁴ EHRM 10 november 2004, nr. 56581/00, Sejdovic/Italië, § 19-20.

⁸⁵ EHRM 10 november 2004, nr. 56581/00, Sejdovic/Italië, § 33.

plaatsvindt.⁸⁶ Aldus mag niet automatisch uit zijn afwezigheid in de rechtbank afgeleid worden dat hij afstand deed van één van de waarborgen vermeld in artikel 6 EVRM. De afwezigheid van zijn gewone verblijfplaats is slechts een indicator dat de beklaagde misschien wel bewust was of vreesde dat de politie hem zocht.⁸⁷ Het EHRM beklemtoont de noodzakelijkheid om de beklaagde op de hoogte te stellen van een tegen hem ingestelde vervolging, want dit is een rechtshandeling van zodanig belang dat deze in overeenstemming moet zijn met de eisen die artikel 6, lid 3, sub a EVRM stelt.⁸⁸ Het gegeven dat de beklaagde wellicht op de hoogte zou zijn van de opening van de strafprocedure, valt niet gelijk te stellen met de afstand van zijn recht om voor de rechtbank te verschijnen.⁸⁹ Het EHRM benadrukt dat een beklaagde die wordt veroordeeld bij verstek, die niet op ondubbelzinnige wijze afstand heeft gedaan van het recht om te verschijnen voor de rechtbank, in staat moet zijn om zijn tenlastelegging opnieuw ter beoordeling voor te leggen aan de rechter.⁹⁰ Het nationaal strafprocesrecht voorzag niet in die effectieve mogelijkheid op een nieuw proces of een verlenging van de beroepstermijn. Dit alles in overweging genomen, oordeelde het EHRM tot een schending van artikel 6, lid 3, sub a EVRM.⁹¹

3.1.4 In een taal die hij verstaat

50. Een beklaagde die de taal van de rechtspleging niet verstaat, kan nadeel ondervinden indien hij niet schriftelijk op de hoogte wordt gesteld van de tenlastelegging in een taal welke hij wel verstaat.⁹² Nochtans stipuleert artikel 6, lid 3, sub a EVRM geen bijzondere voorwaarden, namelijk of de informatie mondeling, schriftelijk of vertaald in schriftelijke vorm dient te worden gegeven.⁹³ Hieronder volgen een aantal arresten van het EHRM ter verheldering van dit aspect van artikel 6, lid 3, sub a EVRM.

51. In de zaak *Brozicek* voerde Mr. Brozicek een schending aan van artikel 6, lid 3, sub a EVRM aangezien hij niet werd geïnformeerd in een voor hem begrijpelijke taal over de aard en de reden van beschuldiging.⁹⁴ Mr. Brozicek is een Duits onderdaan en werd gedagvaard voor strafbare feiten gepleegd op Italiaans grondgebied. Mr. Brozicek droeg noch de Italiaanse nationaliteit, had noch zijn verblijfplaats in Italië. Hij had het Italiaans OM gewezen op zijn taalproblemen en vroeg met sterke aandrang om zijn moedertaal (het Duits) of één van de officiële talen van de Verenigde Naties (met name Frans of Engels) te gebruiken opdat hij de inhoud van de tenlastelegging alsnog zou kunnen verstaan.⁹⁵ Het OM ging niet in op zijn verzoek en bleef documenten verstrekken in het Italiaans. In een gelijkaardig geval, zoals aan de orde, behoort de vervolgende instantie het verzoek van de beklaagde om de tenlastelegging te vertalen, in te willigen. Deze verplichting blijft overeind tenzij

⁸⁶ EHRM 10 november 2004, nr. 56581/00, *Sejdovic/Italië*, § 32-33.

⁸⁷ EHRM 10 november 2004, nr. 56581/00, *Sejdovic/Italië*, § 34.

⁸⁸ EHRM 10 november 2004, nr. 56581/00, *Sejdovic/Italië*, § 35.

⁸⁹ EHRM 10 november 2004, nr. 56581/00, *Sejdovic/Italië*, § 36.

⁹⁰ EHRM 10 november 2004, nr. 56581/00, *Sejdovic/Italië*, § 39.

⁹¹ EHRM 10 november 2004, nr. 56581/00, *Sejdovic/Italië*, § 40-42.

⁹² EHRM 18 oktober 2006, nr. 18114/02, *Hermi/Italië*, § 68.

⁹³ EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 79 ; G. DUTERTRE, *Key case-law extracts. European court of Human rights*, Germany, Council of Europe publishing, 2003, 220.

⁹⁴ EHRM 19 december 1989, nr. 10964/84, *Brozicek/Italië*, § 27.

⁹⁵ EHRM 19 december 1989, nr. 10964/84, *Brozicek/Italië*, § 39.

duidelijk blijkt dat de beklaagde de taal van de rechtspleging voldoende machtig is.⁹⁶ Het EHRM oordeelde hier terecht dat de Italiaanse autoriteiten niet voldaan hebben aan de vereisten van artikel 6, lid 3, sub a EVRM, tenzij voldoende bewijs zou bestaan dat de beklaagde toch over voldoende kennis van de taal beschikt om de tegen hem ingebrachte beschuldigingen te kunnen begrijpen.⁹⁷

52. Het feitenrelaas in de zaak *Kamasinski* is als volgt : de beklaagde werd gearresteerd in Oostenrijk terwijl hij over de Amerikaanse nationaliteit beschikte. De ondervragingen vonden plaats in het Duits terwijl de beklaagde, bijgestaan door een tolk, repliceerde in het Engels.⁹⁸ De beklaagde weigerde het proces-verbaal van verhoor te ondertekenen aangezien dit document was geschreven in een taal die hij niet verstond. De beklaagde kreeg wel een advocaat toegewezen die eveneens een tolk is in de Engelse taal.⁹⁹ Ondanks de bijstand van de advocaat in de strafprocedure beweerde hij dat de informatieplicht was geschonden omdat hij de Duitse taal niet begreep met als gevolg dat hem het voordeel van een eerlijk proces werd ontzegd.¹⁰⁰ Als tweede middel voerde de beklaagde aan dat geen enkel officieel document schriftelijk werd vertaald in het Engels.¹⁰¹ In dit arrest werd in algemene termen verwoord dat uit artikel 6, lid 3, sub a EVRM niet valt af te leiden op welke manier (schriftelijk of mondeling) een anderstalige beklaagde op de hoogte moet worden gesteld. Wel staat het vast dat er speciale aandacht moet worden besteed aan de informatieverschaffing bij dit "soort" beklaagden.¹⁰²

Het Hof besloot dat er geen miskennis was van artikel 6, lid 3, sub a EVRM omdat de beschuldigingen niet dermate gecompliceerd waren en de beklaagde ondervraagd werd door de politie en de onderzoeksrechter, telkens in het bijzijn van een tolk.¹⁰³ Uit deze concrete omstandigheden werd geconcludeerd dat hij voldoende in detail op de hoogte behoorde te zijn van wat hem werd tenlastegelegd ondanks de afwezigheid van een schriftelijke vertaling.¹⁰⁴ Dit wijst op de noodzaak tot inachtneming van de concrete omstandigheden van de zaak bij de beoordeling of artikel 6, lid 3, sub a EVRM is geschonden, iets wat in de zaak *Brozicek* niet lijkt te zijn gebeurd.

53. In het arrest *Çelik* voerden de beklaagden aan dat zij niet werden geïnformeerd in een taal welke zij verstonden.¹⁰⁵ In casu werden de beklaagden tijdens de procedure meermaals bijgestaan door een tolk die hen op de hoogte bracht van de draagwijdte van de tenlastelegging.¹⁰⁶ Aangezien het verdragsartikel geen voorwaarden koppelt aan de wijze en vorm waarop de beklaagde geïnformeerd moet worden over de aard en de reden van beschuldiging, concludeert het EHRM dat de informatieplicht niet geschonden is.¹⁰⁷

⁹⁶ B. DE SMET en K. RIMANQUE, *Het recht op behoorlijke rechtsbedeling. Een overzicht op basis van artikel 6 EVRM*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2002, 122.

⁹⁷ EHRM 19 december 1989, nr. 10964/84, *Brozicek/Italië*, § 41-42.

⁹⁸ EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 10-12.

⁹⁹ EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 13.

¹⁰⁰ EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 72.

¹⁰¹ EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 72.

¹⁰² EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 78.

¹⁰³ EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 80.

¹⁰⁴ EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 80-81.

¹⁰⁵ EHRM 26 juni 2007, nr. 74500/01, *çelik e.a./Turkije*, § 29.

¹⁰⁶ EHRM 26 juni 2007, nr. 74500/01, *çelik e.a./Turkije*, § 43.

¹⁰⁷ EHRM 26 juni 2007, nr. 74500/01, *çelik e.a./Turkije*, § 42-44.

54. Dus wat betreft de taal van de akte van beschuldiging, dient te worden opgemerkt dat het toereikend is indien de beklaagde deze begrijpt en daardoor voldoende op de hoogte is van de hem tenlastegelegde feiten. Een volledige vertaling van de tenlastelegging is niet steeds vereist hoewel de absolute ondergrens bestaat uit een samenvatting of toelichting.¹⁰⁸ Een mondelinge toelichting kan voldoende zijn, wanneer uit de concrete omstandigheden van de zaak blijkt dat de beklaagde hierdoor erin slaagt om zijn verweer voor te bereiden.¹⁰⁹ Zo zal een mondelinge toelichting volstaan wanneer hij al voldoende informatie heeft ontvangen over de strafvervolgning. Niettemin is een schriftelijk document met de vertaling van de tenlastelegging sterk aangewezen.¹¹⁰

55. Om diepgaander tegemoet te komen aan de noden van een anderstalige beklaagde wanneer die voor de strafrechter wordt gedaagd, is er nog steeds de waarborging van het minimumrecht vervat in artikel 6, lid 3, sub e EVRM.¹¹¹ Artikel 6, lid 3, sub e EVRM stipuleert dat een persoon die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, het recht heeft om zich kosteloos te laten bijstaan door een tolk indien hij de taal van de hoorzitting onvoldoende verstaat en spreekt.¹¹² Het effectief begrijpen van de gevoerde strafprocedure tegen de beklaagde is een essentieel element ter beoordeling van het eerlijk karakter van de strafprocedure.¹¹³ Een niet-nationale beklaagde mag niet worden benadeeld t.o.v. beklagden die geen taalbarrière moeten onderdrukken.¹¹⁴

56. De reikwijdte van artikel 6, lid 3, sub e EVRM bestaat uit de vertaling of interpretatie van de meest essentiële processtukken voorafgaand aan de hoorzitting en de mondelinge verklaringen tijdens de hoorzitting.¹¹⁵ Echter, dit recht op een tolk reikt niet zo ver dat een schriftelijke vertaling van alle officiële documenten nodig is.¹¹⁶ Het recht op bijstand van een tolk kan ook worden ingeroepen wanneer tijdens het vooronderzoek de verdachte voor een rechter moet verschijnen of de tenlastelegging ontvangt.¹¹⁷ Van zodra de beklaagde kennis heeft van de hem tenlastegelegde feiten en wordt bijgestaan door een tolk en een advocaat die hem in staat stellen om zijn eigen versie

¹⁰⁸ Hoge Raad 3 mei 1983, *Nederlandse jurisprudentie* 1983, afl. 40, 591 ; E.A. ALKEMA, "Niet dagvaarden in taal die verdachte verstaat in strijd met 6 EVRM: geen 'fair trial'" (noot onder EHRM 19 december 1989, nr. 10964/84, *Brozicek v. Italy*), *Nederlandse Jurisprudentie* 1994, 25 ; A.E. HARTEVELD, *Het EVRM en het Nederlandse strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2005, 135.

¹⁰⁹ P. VAN DIJK, F. VAN HOOFF, A. VAN RIJN and L. ZWAAK (eds.), *Theory and practice of the European convention on human rights*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2006, 633 ; T. SPRONKEN, *An EU-wide letter of rights: towards best practice*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2010, 46.

¹¹⁰ B. DE SMET en K. RIMANQUE, *Het recht op behoorlijke rechtsbedeling. Een overzicht op basis van artikel 6 EVRM*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2002, 122.

¹¹¹ Artikel 6, lid 3, sub e EVRM luidt als volgt: "Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld, heeft in het bijzonder de volgende rechten zich kosteloos te doen bijstaan door een tolk, indien hij de taal die ter terechtzitting wordt gebezigd niet verstaat of niet spreekt"

¹¹² EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 74 ; J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 640 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 961.

¹¹³ R. VERSTRAETEN en P. TRAEST, "Het recht van verdediging in de onderzoeksfase", *NC* 2008, afl. 2, 88.

¹¹⁴ J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 640.

¹¹⁵ K. REID, *A practitioner's guide to the european convention of human rights*, London, Sweet & Maxwell, 1998, 97.

¹¹⁶ EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 74 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 151.

¹¹⁷ J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 641.

van de feiten uiteen te zetten, is het voldoende.¹¹⁸ De omvang van dit recht op een tolk is een feitenkwestie.¹¹⁹

3.1.5 In bijzonderheden

57. De beklagde moet in detail op de hoogte worden gebracht van de aard en de reden van beschuldiging.¹²⁰ De vraag is echter hoe ver deze bijzonderheden (behoeven te) reiken.¹²¹

58. De mate van bijzonderheid van de informatie moet in ieder geval volstaan om de draagwijdte van de tenlastelegging te begrijpen met het oog op de voorbereiding van een adequaat verweer.¹²² Dit moet dus worden beoordeeld in het licht van artikel 6, lid 3, sub b EVRM.¹²³ Bijgevolg is de minimumgrens dat een vage weergave van de informatie niet kan volstaan.¹²⁴ Een vage omschrijving van de tenlastelegde feiten is bijvoorbeeld te vinden in de zaak *Mattoccia*. *Mattoccia* werd verdacht van verkrachting waarbij enkel "In Rome, in november 1985" aangeduid werd als plaats en datum van het misdrijf zonder verdere specificatie.¹²⁵ Wanneer de fundamentele details over de plaats en datum van het misdrijf in de dagvaarding ontbreken¹²⁶, elkaar tegenspreken en/of meermaals worden gewijzigd in de loop van de strafzaak¹²⁷, gaat het om een vage tenlastelegging. Voor het overige zal het niveau van gedetailleerdheid steeds afhangen van de specifieke omstandigheden van het geschil.¹²⁸ Onderstaande arresten vormen een illustratie van de invulling van dit onderdeel van de informatieplicht door het EHRM.

59. In het arrest *Steel and Others* werd een schending aangevoerd van artikel 6, lid 3, sub a EVRM aangezien de tenlastelegging niet voldoende gedetailleerd was opgesteld. De beklagden voerden aan dat het misdrijf "ordeverstoring" in te algemene bewoordingen was opgenomen waarbij het OM heeft nagelaten het precieze gedrag, wat aan de basis lag van deze tenlastelegging, te omschrijven.¹²⁹ Het OM repliceerde hierop dat de beklagden binnen een aantal uren na de arrestatie een document hadden ontvangen met informatie over de wettelijke kwalificatie van het misdrijf, de plaats en de datum van de tenlastelegging.¹³⁰ Het EHRM volgde deze laatste redenering en besloot dat artikel 6, lid 3, sub a EVRM niet was geschonden.¹³¹

¹¹⁸ EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 74.

¹¹⁹ J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 640.

¹²⁰ EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, *Mattoccia/Italië*, § 59.

¹²¹ EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, *Kamasinski/Oostenrijk*, § 79.

¹²² EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, *Mattoccia/Italië*, § 59-61 ; P. LEANZA and O. PRIDAL, *The right to a fair trial. Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International BV, 2014, 168.

¹²³ EHRM 25 maart 1999, nr. 25444/94, *Pélissier en Sassi/Frankrijk*, § 52 ; EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, *Mattoccia/Italië*, § 51 ; ECRM, *Previti v. Italië*, 8 december 2009, 45291/06, § 204.

¹²⁴ EHRM, *T. v. Italië*, ECHR 1993, Ser. A, 245-C, § 28 ; EHRM 10 november 2004, nr. 56581/00, *Sejdovic/Italië*, § 35.

¹²⁵ EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, *Mattoccia/Italië*, § 57-63.

¹²⁶ EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, *Mattoccia/Italië*, § 52.

¹²⁷ EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, *Mattoccia/Italië*, § 65-72.

¹²⁸ EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, *Mattoccia/Italië*, § 60.

¹²⁹ EHRM 23 september 1998, nr. 24838/94, *Steel e.a./Verenigd Koninkrijk*, § 84.

¹³⁰ EHRM 23 september 1998, nr. 24838/94, *Steel e.a./Verenigd Koninkrijk*, § 85-87.

¹³¹ EHRM 23 september 1998, nr. 24838/94, *Steel e.a./Verenigd Koninkrijk*, § 87.

60. In de *Mattoccia*-zaak bleek de vaagheid uit de bewoordingen van de dagvaarding waar enkel het hem tenlastegelegde strafbaar feit werd vermeld en niet de tijd en plaats van het misdrijf of enkele andere feitelijke gegevens.¹³² De vervolgende instanties hadden wel weet van de precieze plaats en datum van het delict maar hadden nagelaten om dit in de tenlastelegging uiteen te zetten. De informatie kon door de beklaagde ook niet worden verkregen via het strafdossier vermits dit pas voor hem toegankelijk was na afloop van het vooronderzoek. De Italiaanse Staat argumenteerde dat indien hij daarna toegang had gevraagd tot het dossier, hij wel op de hoogte was geweest. Het EHRM volgt deze zienswijze niet en argumenteert dat de toegang tot het strafdossier het OM niet vrijstelt van de verplichting om de beklaagde te informeren.¹³³ Het louter passief ter beschikking stellen van informatie kan niet volstaan zonder de beklaagde hierop attent te maken. De beklaagde werd eveneens veroordeeld op basis van een andere rechtsgrondslag dan aangehaald tijdens het proces.¹³⁴ In deze zaak werd de beklaagde geconfronteerd met diverse moeilijkheden m.b.t. de informatieplicht, met name een vage informatieverstrekking, weglating van essentiële bestanddelen en een wijziging in de aard van de tenlastelegging. Al deze elementen in overweging genomen, hebben het EHRM gebracht tot het aannemen van een schending van artikel 6, lid 3, sub a EVRM.¹³⁵

61. In het arrest *Kyprianou* komt de *in concreto* beoordeling van de mate van gedetailleerdheid duidelijk tot uiting. De beklaagde was een gepensioneerd raadsman waaruit men niet kan aannemen dat dergelijk ervaren persoon niet op de hoogte zou kunnen zijn van de betekenis en inhoud van de tenlastelegging.¹³⁶ Het aangevoerde middel van de schending van artikel 6, lid 3, sub a EVRM werd daarom ook niet aangenomen.

62. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de mate van gedetailleerdheid steeds dient te worden beoordeeld in het licht van artikel 6, lid 3, sub b EVRM en de expliciete omstandigheden van elke zaak.

3.1.6 De aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging

63. De "reden" omvat de materiële strafbare feiten die aan de basis liggen van de tenlastelegging terwijl de "aard" doelt op de wettelijke kwalificatie van de strafbare gedragingen waarop de vervolging is gesteund.¹³⁷

Het EHRM formuleert amper voorwaarden inzake de inhoud van de informatie. De omschrijving van de feiten, de oorzaak van de beschuldiging en een vermelding van de juridische kwalificatie lijken afdoende te zijn.¹³⁸ Andere aspecten dienen, verdragsrechtelijk gezien, niet te worden vermeld.¹³⁹ Hieronder zullen we waarnemen hoe het EHRM over deze bouwsteen van de informatieplicht van artikel 6, lid 3, sub a EVRM heeft geoordeeld.

¹³² EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, *Mattoccia/Italië*, § 52.

¹³³ EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, *Mattoccia/Italië*, § 65.

¹³⁴ EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, *Mattoccia/Italië*, § 69.

¹³⁵ EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, *Mattoccia/Italië*, § 71-72.

¹³⁶ EHRM 15 december 2005, nr. 73797/01, *Kyprianou/Cyprus*, § 139-141.

¹³⁷ EHRM 22 december 2005, nr. 42208/02, 43491/02 en 43495/02, *Ayçoban e.a./Turkije*, § 19-21 ; EHRM 20 april 2006, nr. 42780/98, *I.H e.a./Oostenrijk*, § 30.

¹³⁸ A.E. HARTEVELD, *Het EVRM en het Nederlandse strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2005, 125.

¹³⁹ HvJ C-14/07, *Ingenieurbüro Michael Weiss und Partner GbR tegen Industrie- und Handelskammer Berlin*, *Jur.* 2008, I, 3367, § 70 ; ECRM, *Previti v. Italië*, 8 december 2009, 45291/06, § 204.

64. In het arrest *Campbell and Fell* bestond de tenlastelegging enkel uit de vermelding van de plaats en tijdstip van de feiten. Andere feitelijkheden werden niet weergegeven. Bijkomend verkoos de beklaagde om niet aan de behandeling van zijn zaak voor de vonnisrechter deel te nemen, maar nam hij genoegen met de vertegenwoordiging door zijn advocaat. Dit werd hem geweigerd waarna hij op de hoogte werd gesteld van de verderzetting van de procedure ondanks zijn afwezigheid. Uit dit verslag blijkt dat de beklaagde de tenlastegelegde feiten voldoende begrijpt alsook de draagwijdte van deze waarschuwing.¹⁴⁰ Het EHRM stelde geen schending vast van artikel 6, lid 3, sub a EVRM omdat de tenlastelegging voldoende duidelijk was omljnd en de beklaagde weinig aanstalten maakte om een verweer op te bouwen. De beklaagde bevond zich wel degelijk in de mogelijkheid om deel te nemen aan het proces indien hij dergelijke wil geuit had.¹⁴¹ Hij had namelijk om een verdaging van de zaak kunnen verzoeken. Zo had hij wel voldoende informatie over de tenlastelegging kunnen bekomen.¹⁴² Het onvoldoende op de hoogte zijn van de draagwijdte van de tenlastelegging is hier te wijten aan de onverantwoordelijkheid van de beklaagde. Dit bakent dan ook meteen de grens van de actieve informatieplicht af.

65. In het arrest *Malofeyeva* oordeelde het EHRM dat er strikt genomen geen tussenkomst was van een vervolgende instantie die de beklaagde officieel een strafbaar feit verweet. Enkel de omstandigheden van het misdrijf werden beschreven in het vonnis van de rechter in eerste aanleg, maar niet de exacte feitelijke materiële handelingen die de beklaagde effectief werden tenlastegelegd.¹⁴³ Zelfs indien de beklaagde geïnformeerd zou zijn over de wettelijke kwalificatie, dan nog beschikte zij niet over voldoende tijd en faciliteiten om haar verdediging voor te bereiden.¹⁴⁴ Terecht oordeelde het EHRM dat de beklaagde niet nauwkeurig werd geïnformeerd over de aard én de reden van beschuldiging.¹⁴⁵ Deze tekortkomingen konden evenmin in de beroepsprocedure worden rechtgezet. De strafprocedure in haar geheel genomen, besloot het Hof tot een schending van artikel 6, lid 3, sub a juncto artikel 6, lid 3, sub b EVRM.¹⁴⁶

66. In het arrest *Niculescu* voerde de beklaagde aan dat het OM haar niet geïnformeerd had over de haar tenlastegelegde feiten. Het feit dat beklaagde in haar beroepsleven een raadsman in het strafrecht is, justificeert een afwijking van het recht van verdediging niet.¹⁴⁷ Gezien de feitelijke omstandigheden was de beklaagde wel in staat om de tenlastelegging te begrijpen en alle door haar ondertekende verklaringen vormen een indicatie dat ze wel voldoende op de hoogte was van de aard en de reden van beschuldiging.¹⁴⁸ Het EHRM besloot tot de niet-miskenning van artikel 6, lid 3, sub a EVRM.¹⁴⁹

¹⁴⁰ EHRM, *Campbell and fell v. VK*, ECHR 1984, Ser. A, 80, § 13.

¹⁴¹ J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 585.

¹⁴² EHRM, *Campbell and fell v. VK*, ECHR 1984, Ser. A, 80, § 96.

¹⁴³ EHRM 30 mei 2013, nr. 36673/04, *Malofeyeva/Rusland*, § 117.

¹⁴⁴ EHRM 30 mei 2013, nr. 36673/04, *Malofeyeva/Rusland*, § 117.

¹⁴⁵ EHRM 30 mei 2013, nr. 36673/04, *Malofeyeva/Rusland*, § 117.

¹⁴⁶ EHRM 30 mei 2013, nr. 36673/04, *Malofeyeva/Rusland*, § 118-120.

¹⁴⁷ EHRM 25 juni 2013, nr. 25333/03, *Niculescu/Roemenië*, § 105.

¹⁴⁸ EHRM 25 juni 2013, nr. 25333/03, *Niculescu/Roemenië*, § 118-121.

¹⁴⁹ EHRM 25 juni 2013, nr. 25333/03, *Niculescu/Roemenië*, § 129.

3.1.7 Herkwalificatie

67. Zelfs al is de omschrijving van de tenlastelegging op correcte wijze gebeurd dan kan dit nog op losse schroeven worden geplaatst door een herkwalificatie van de strafbare feiten. De informatieplicht vervat in artikel 6, lid 3, sub a EVRM blijft onverkort gelden in geval van een herkwalificatie.

68. Herkwalificatie is mogelijk want de rechter is niet gebonden aan de voorlopig geformuleerde kwalificatie door de vervolgende partij.¹⁵⁰ Dus de beklaagde moet er zich van bewust zijn dat de rechtbank de wettelijke kwalificatie van het strafbaar feit kan veranderen.¹⁵¹ Bijgevolg is het mogelijk dat de beklaagde zijn verweer zal moeten aanpassen aan de gewijzigde kwalificatie. Evenwel is een herkwalificatie niet strijdig met de doelstellingen en de geest van de tekst van het EVRM.¹⁵²

69. Een latere herziening van de bewoordingen van de tenlastelegging kan de rechten van verdediging in het gedrang brengen indien deze niet binnen een rechtvaardige termijn aan de beklaagde zijn meegedeeld. Hierdoor verliest hij een kans om zijn verweer bij te stellen.¹⁵³ Als de rechtbanken en hoven effectief de feiten hebben geherkwalificeerd, moeten zij de beklaagde tijdig en in detail informeren over de nieuwe wettelijke kwalificatie.¹⁵⁴

70. De beklaagde moet zijn opmerkingen hiertegen kunnen formuleren. Dit kan eventueel bekomen worden door een verdaging van de zaak.¹⁵⁵ Bovendien heeft het EHRM bevestigd dat de rechter het principe van een contradictoir debat en het beginsel van wederhoor moet respecteren dat de beklaagde in de gelegenheid stelt om elke essentiële vraag voor de uitkomst van de procedure weer te geven.¹⁵⁶

Over de correctie in de kwalificatie zijn immens veel arresten geveld door het EHRM, die hieronder chronologisch zullen worden behandeld en bekritiseerd. Deze uitweiding beperkt zich tot de meest gezaghebbende arresten.

71. Mr *Gea Catalan* voerde een schending aan van artikel 6, lid 3, sub a EVRM vermits hij uiteindelijk werd veroordeeld op basis van een andere paragraaf van de desbetreffende wetsbepaling dan aanvankelijk aangeduid door het OM.¹⁵⁷ In casu werd in de tenlastelegging een tikfout geconstateerd die een vermelding van een ander lid van hetzelfde artikel bevatte.¹⁵⁸ Het EHRM besloot dat er geen schending was van artikel 6, lid 3, sub a EVRM omdat de beklaagde op de hoogte was van alle componenten van de tenlastelegging omdat de feiten geciteerd door het OM volledig in

¹⁵⁰ B. DE SMET en K. RIMANQUE, *Het recht op behoorlijke rechtsbedeling. Een overzicht op basis van artikel 6 EVRM*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2002, 122.

¹⁵¹ EHRM 20 april 2006, nr. 42780/98, I.H e.a./Oostenrijk, § 32.

¹⁵² EHRM 26 september 2006, nr. 73529/01, Miraux/Frankrijk, § 25.

¹⁵³ EHRM 19 december 2006, nr. 34043/02, Mattei/Frankrijk, § 29.

¹⁵⁴ EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, Mattoccia/Italië, § 61 ; EHRM 24 juli 2012, nr. 29476/06, D.M.T. en D.K.I./Bulgarije, § 75.

¹⁵⁵ EHRM 12 april 2011, nr. 21175/03, Adrian Constantin/Roemenië, § 21.

¹⁵⁶ EHRM 11 december 2007, nr. 25575/04, Drassich/Italië, § 33.

¹⁵⁷ EHRM, *Gea Catalan v. Spanje*, ECHR 1995, Ser. A, 309, § 25.

¹⁵⁸ A.W. HERINGA, J.G.C. SCHOKKENBROEK en J. VAN DER VELDE, *Artikel 6 eerlijk proces. Reden en aard beschuldiging EVRM R&C*, Den Haag, Sdu uitgevers, 2004, 5.

overeenstemming waren met de verwijzingsbeschikking van de onderzoeksrechter.¹⁵⁹ Een louter materiële misslag zoals een tikfout of de opgave van een foutieve datum kan geen schending van artikel 6, lid 3, sub a EVRM met zich meebrengen.¹⁶⁰

72. Het arrest *Salvador Torres* verdient extra aandacht omdat daar werd gesteld dat een afwijking van de wettelijke kwalificatie door het OM enkel legitiem is onder de volgende cumulatieve voorwaarden, het feitenrelaas dient ongewijzigd te blijven én het misdadig opzet moet overeind blijven.¹⁶¹ Salvador Torres was hoofd van een openbaar ziekenhuis en werd verdacht van het misdrijf van verduistering van publieke gelden.¹⁶² Hier was een verzwarende omstandigheid, meerbepaald het voordeel halen uit de publieke aard van de positie van de beklaagde, aan de orde waar hij nooit uitdrukkelijk en formeel van werd beschuldigd.¹⁶³ De beklaagde beargumenteerde dat hij niet behoorlijk werd geïnformeerd over alle essentiële bestanddelen van de tenlastelegging aangezien die verzwarende omstandigheid tot het opleggen van een zwaardere straf zou leiden waartegen hij zich niet kon verdedigen.¹⁶⁴ Het EHRM concludeerde dat er geen schending van de informatieplicht aanwezig was gezien de publieke positie die de beklaagde bekleed. Hij behoorde te weten dat zijn positie een verzwarende omstandigheid kon inhouden waaraan de rechtbank belang hecht in de berekening van de strafmaat.¹⁶⁵ De positie van de beklaagde maakt een intrinsiek element van de tenlastelegging uit.

73. In de zaak *Pélissier en Sassi* werd de beklaagde veroordeeld tot een ander misdrijf dan wat hem aanvankelijk werd tenlastegelegd.¹⁶⁶ Hier werd beslist tot een schending van artikel 6, lid 3, sub a EVRM omdat de beklaagde niet in de mogelijkheid gesteld werd om zijn verweer voor te bereiden tegen de bijgeschaafde tenlastelegging.¹⁶⁷ Hieruit kan worden gededuceerd dat het uiteindelijke strafbaar feit, waarvoor de verdachte wordt veroordeeld, grotendeels moet overeenstemmen met hetgeen hem werd tenlastegelegd.¹⁶⁸

74. Uit het arrest *Dallos* volgt een schending van artikel 6, lid 3, sub a EVRM als gevolg van een herkwalificatie in hoger beroep naar fraude terwijl de beklaagde in eerste aanleg werd vervolgd voor verduistering.¹⁶⁹ Het Hoogerechtshof verwierp het verweer van de beklaagde die een vrijspraak van de tenlastelegging beoogde.¹⁷⁰ Het EHRM aanvaardde het verweer van de beklaagde ook niet aangezien hij zich voor het Hoogerechtshof opnieuw kon verweren tegen de geherformuleerde

¹⁵⁹ EHRM, *Gea Catalan v. Spanje*, ECHR 1995, Ser. A, 309, § 27-29.

¹⁶⁰ B. DE SMET en K. RIMANQUE, *Het recht op behoorlijke rechtsbedeling. Een overzicht op basis van artikel 6 EVRM*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2002, 122.

¹⁶¹ EHRM, *Salvador Torres v. Spanje*, ECHR 1996-V, 1577, § 23.

¹⁶² EHRM, *Salvador Torres v. Spanje*, ECHR 1996-V, 1577, § 8.

¹⁶³ EHRM, *Salvador Torres v. Spanje*, ECHR 1996-V, 1577, § 13-21.

¹⁶⁴ EHRM, *Salvador Torres v. Spanje*, ECHR 1996-V, 1577, § 24-28.

¹⁶⁵ EHRM, *Salvador Torres v. Spanje*, ECHR 1996-V, 1577, § 33.

¹⁶⁶ EHRM 25 maart 1999, nr. 25444/94, *Pélissier en Sassi*/Frankrijk, § 42.

¹⁶⁷ EHRM 25 maart 1999, nr. 25444/94, *Pélissier en Sassi*/Frankrijk, § 62-63.

¹⁶⁸ N. MOLE and C. HARBY, *The right to a fair trial. A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Strasbourg, Directorate General of Human Rights Council of Europe, Human rights handbooks No. 3, 2006, 59.

¹⁶⁹ EHRM 1 maart 2001, nr. 29082/95, *Dallos*/Hongarije, § 42.

¹⁷⁰ EHRM 1 maart 2001, nr. 29082/95, *Dallos*/Hongarije, § 51 ; EHRM 9 oktober 2008, nr. 10709/02, *Abramyan/Rusland*, § 37.

tenlastelegging.¹⁷¹ De tekortkomingen in eerste aanleg konden worden rechtgezet in de procedure voor de beroepsrechter.¹⁷²

75. In tegenstelling tot de algemene regel, kon in *T v. Austria* de schending van de informatieplicht in tweede aanleg niet worden rechtgezet. Hier werd de beklaagde voor het eerst in kennis gesteld van de hem tenlastegelegde feiten op het moment dat de rechtbank zijn vonnis velde. Hij werd veroordeeld zonder enige ondervraging, daaropvolgend stelde hij hoger beroep in. Zeer merkwaardig bevestigde de beroepsinstantie het vonnis in eerste aanleg en verwierp het de vordering van de beklaagde.¹⁷³ Alle elementen van de specifieke zaak in beraad genomen, oordeelde het EHRM tot een schending van artikel 6, lid 3, sub a EVRM omdat dergelijk ernstige inbreuken op de verdragsrechtelijke informatieplicht zelfs in hoger beroep niet kunnen worden geredieerd.¹⁷⁴ Dit wijst nogmaals op het *in casu* karakter van de beoordeling van de mate van eerbiediging van de informatieplicht.

76. In de gerechtszaak *Sadak and Others* vond een herkwalificatie plaats op de laatste zittingsdag van het proces net voor het vellen van het arrest.¹⁷⁵ De rechter vroeg de beklaagde om ter plaatse een verweer voor te bereiden tegen de nieuwe tenlastelegging, waarna de zaak tijdelijk werd uitgesteld.¹⁷⁶ Ongelukkigigerwijze was de raadsman van de beklaagde niet aanwezig op de laatste zittingsdag waardoor de beklaagde geen beroep kon doen op zijn vakkundige bijstand.¹⁷⁷ Door de herkwalificatie naar een ander misdrijf verschilde zowel het materieel als het moreel bestanddeel van het oorspronkelijk tenlastegelegde misdrijf.¹⁷⁸ Daarom is het redelijk om aan te voeren dat de inhoud van de verweren, gebaseerd op het ene en het andere misdrijf, grondig zouden verschillen.¹⁷⁹ Gelet op bovenstaande overwegingen, sprak het EHRM een schending uit van artikel 6, lid 3, sub a EVRM.¹⁸⁰

77. De zaak *Sipavicius* lijkt zeer sterk op het arrest *Dallos*. Tijdens de hoorzittingen werd Mr. Sipavicius gewezen op een mogelijke verzwaring van de tenlastelegging, maar zou geen herkwalificatie van de tenlastelegging inhouden.¹⁸¹ Toch voerde de beklaagde bij het EHRM een schending aan van de informatieplicht aangezien hij in eerste aanleg werd veroordeeld voor een compleet ander misdrijf dan aanvankelijk voorzien. Dus er was wel degelijk sprake van een herkwalificatie. De beklaagde werd hiervan pas op de hoogte gebracht d.m.v. de uitspraak van de rechter. Achteraf beschikte hij wel over de mogelijkheid om zijn geherformuleerd verweer te voeren

¹⁷¹ EHRM 1 maart 2001, nr. 29082/95, *Dallos/Hongarije*, § 52.

¹⁷² N. MOLE and C. HARBY, *The right to a fair trial. A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Strasbourg, Directorate General of Human Rights Council of Europe, Human rights handbooks No. 3, 2006, 6.

¹⁷³ EHRM 14 november 2000, nr. 27783/95, T./Oostenrijk, § 71-72.

¹⁷⁴ EHRM 14 november 2000, nr. 27783/95, T./Oostenrijk, § 71-72.

¹⁷⁵ EHRM 17 juli 2001, nr. 29900/96-29909/96, *Sadak e.a./Turkije*, § 43-44 en § 57 ; G. DUTERTRE, *Key case-law extracts. European court of Human rights*, Germany, Council of Europe publishing, 2003, 421-422.

¹⁷⁶ EHRM 17 juli 2001, nr. 29900/96-29909/96, *Sadak e.a./Turkije*, § 44.

¹⁷⁷ EHRM 17 juli 2001, nr. 29900/96-29909/96, *Sadak e.a./Turkije*, § 57.

¹⁷⁸ EHRM 17 juli 2001, nr. 29900/96-29909/96, *Sadak e.a./Turkije*, § 53.

¹⁷⁹ EHRM 17 juli 2001, nr. 29900/96-29909/96, *Sadak e.a./Turkije*, § 55.

¹⁸⁰ EHRM 17 juli 2001, nr. 29900/96-29909/96, *Sadak e.a./Turkije*, § 58-59.

¹⁸¹ EHRM 21 februari 2002, nr. 49093/99, *Sipavicius/Litouwen*, § 26.

voor de appelrechter en de cassatierechter waarbij de beklaagde opnieuw werd gehoord.¹⁸² De appelrechter beoordeelde ook de klachten van de beklaagde over de herkwalificatie van de tenlastelegging waardoor hij wel de mogelijkheid had om zijn bewerkte verweer voor te bereiden.¹⁸³ In die zin verschilt dit met het arrest *Pélissier en Sassi* waar de cassatierechter het oordeel van het hof van beroep niet opnieuw analyseerde. Het EHRM concludeerde hier dat de tekortkomingen in de informatieplicht, veroorzaakt in de procedure in eerste aanleg, konden worden hersteld in de hogere aanleg.¹⁸⁴ Door de *in globo* beoordeling van de gehele strafprocedure, oordeelde het EHRM dat er geen schending was van artikel 6, lid 3, sub a EVRM.

78. In de zaak *Miroux* ging het om een vrij complexe herkwalificatie. In het Franse wetboek van strafvordering wordt de mogelijkheid voorzien dat de voorzitter van het Hof van Assisen een aanvullende vraag kan stellen die betrekking heeft op een eventuele andere juridische kwalificatie. Dit is denkbaar indien uit de debatten blijkt dat de strafbare feiten kunnen worden ingekleed met een andere wettelijke kwalificatie.¹⁸⁵ Deze vraag moet worden gesteld net voor de jury haar beraadslagingen start. De beklaagden voerden een schending aan van artikel 6, lid 1 en 3 EVRM omdat ze geen voorafgaande waarschuwing hebben gekregen over de potentiële vraagstelling van de jury en niet in de mogelijkheid werden gesteld om hiertegen opmerkingen te formuleren wat hun verweer kon staven.¹⁸⁶ Gezien bovenstaande factoren kwam het EHRM tot het oordeel dat er sprake is van een schending van de informatieplicht.¹⁸⁷

Het tijdstip van kennisgeving van de herkwalificatie in deze zaak verschilt wezenlijk met die in *Pélissier en Sassi*. In laatstgenoemde uitspraak werden de beklaagden op de hoogte gesteld van de herkwalificatie ten tijde van de uitspraak van de beroepsinstantie terwijl in deze zaak het probleem van de herkwalificatie zich pas voordoet van zodra de voorzitter van het Hof van Assisen zijn supplementaire vraag formuleert.¹⁸⁸

In tegenstelling tot de zaak *Pélissier en Sassi*, had men in deze zaak wel nog tegemoet kunnen komen aan de informatieplicht krachtens de strekking van een afwijkend advies.¹⁸⁹ Volgens deze gedachtegang had de beklaagde nog de kans om een verzoek in te dienen tot heropening van de debatten. *Miroux* en zijn raadsman hebben de eventualiteit om extra verweer voor te leggen, niet benuttigd. Deze afwijkende opinie, ondanks het tegenovergestelde oordeel van het EHRM, verkiest eerder een niet-schending van de informatieplicht om twee motieven. Enerzijds zijn het misdrijf en de poging tot het misdrijf gebaseerd op dezelfde rechtsgrondslag en zijn strafbaar gesteld met dezelfde straf, anderzijds beschikte de beklaagde bijgevolg wel over de nodige middelen om zijn rechten van verdediging uit te oefenen.¹⁹⁰ Ons inziens sluiten we ons hierbij aan daar deze minieme afwijking binnen eenzelfde misdrijf geen geheel ander verweer noodzaakt want het tenlastegelegde misdrijf blijft quasi gelijk waardoor beklaagde wel degelijk op de hoogte is van de aard en de reden van beschuldiging.

¹⁸² EHRM 21 februari 2002, nr. 49093/99, Sipavicius/Litouwen, § 31-32.

¹⁸³ EHRM 9 oktober 2008, nr. 10709/02, Abramyan/Rusland, § 37.

¹⁸⁴ EHRM 21 februari 2002, nr. 49093/99, Sipavicius/Litouwen, § 33-34.

¹⁸⁵ EHRM 26 september 2006, nr. 73529/01, *Miroux/Frankrijk*, § 20-25.

¹⁸⁶ EHRM 26 september 2006, nr. 73529/01, *Miroux/Frankrijk*, § 33.

¹⁸⁷ EHRM 26 september 2006, nr. 73529/01, *Miroux/Frankrijk*, § 37-38.

¹⁸⁸ EHRM 26 september 2006, nr. 73529/01, *Miroux/Frankrijk*.

¹⁸⁹ EHRM 26 september 2006, nr. 73529/01, *Miroux/Frankrijk*, dissenting opinion of judge MULARONI.

¹⁹⁰ EHRM 26 september 2006, nr. 73529/01, *Miroux/Frankrijk*, dissenting opinion of judge MULARONI.

79. In het arrest *Abramyan* werd een schending van de informatieplicht aangevoerd wegens een onrechtmatige herkwalificatie. De vervolgende instantie was nochtans de mening toegedaan dat geen nieuwe omstandigheden door de rechtbank werden vastgesteld die verder zouden reiken dan de initiële tenlastelegging. De beklagde was al gedurende het hele proces op de hoogte van de aanklacht die rustte tegen hem waardoor hij ruimschoots de gelegenheid had om zijn verdediging voor te bereiden.¹⁹¹ Het EHRM oordeelde in een andere zin want de beklagde werd pas op de hoogte gesteld van de herkwalificatie op het einde van de hoorzitting.¹⁹² Er is geen indicatie dat hij op een eerder ogenblik vertrouwd zou zijn met de nieuwe juridische kwalificatie en bijgevolg geen afgestemd verweer hierop heeft kunnen voeren.¹⁹³ Het EHRM besloot tot de schending van de verdragsrechtelijke informatieplicht. In tegenstelling tot de zaak *Dallos* en *Sipavicius*, bood de appelrechter niet de mogelijkheid tot volledige herziening van de zaak, maar koos echter de weg waarbij ze het beroep van de beklagde verwierp.¹⁹⁴

80. In de zaak *Penev* werd nooit een tegensprekelijk debat gehouden over de herkwalificatie van de tenlastelegging en kwam enkel door de uitspraak van het Hof van Cassatie aan het licht.¹⁹⁵ Ter verantwoording voerde de Bulgaarse overheid aan dat de wettelijke kwalificatie van subsidiair belang is zolang de nieuwe kwalificatie maar overeenstemt met de tenlastegelegde feiten. Het EHRM kan dit argument niet aanvaarden doordat het EVRM een gelijktijdige informatieverstrekking vereist van de aard én de reden van beschuldiging. De cassatierechter had de beklagde de mogelijkheid moeten geven om zich te verweren tegen deze nieuwe kwalificatie. Het EHRM suggereerde zelfs mogelijke opties zoals het verdagen van de hoorzitting of als alternatief de mogelijkheid voor de beklagde om schriftelijke opmerkingen te formuleren over de nieuwe wettelijke kwalificatie.¹⁹⁶ Naar Bulgaars strafrecht is de rechter echter niet verplicht om één van deze twee pistes te verkiezen tenzij het zou gaan om een zeer ingrijpende wijziging van de feitelijke grondslag van de tenlastelegging of in geval de nieuwe tenlastelegging in een veel zwaardere straf voorziet. Het EHRM oordeelde dat de informatieplicht was geschonden. Hierbij vormde de afwezigheid in het nationaal recht van een hernieuwd recht van verdediging, tegen een gewijzigde tenlastelegging, een doorslaggevende factor.¹⁹⁷ Dit arrest vormt een duidelijk voorbeeld van discrepantie tussen de vereisten van het EVRM en het nationaal strafprocesrecht.

81. In het arrest *Varela Geis* werd de beklagde in de beroepsprocedure voor een ander misdrijf veroordeeld dan aanvankelijk in eerste aanleg werd uitgesproken en in de akte van beschuldiging vermeld stond.¹⁹⁸ Uit de concrete omstandigheden van de zaak bleek dat de beklagde niet op de hoogte was van deze herkwalificatie.¹⁹⁹ Zijn verweer zou er wellicht anders uit gezien hebben indien hij wel op de hoogte was geweest van de wijziging van de juridische kwalificatie. Het EHRM oordeelde

¹⁹¹ EHRM 9 oktober 2008, nr. 10709/02, *Abramyan/Rusland*, § 28.

¹⁹² EHRM 9 oktober 2008, nr. 10709/02, *Abramyan/Rusland*, § 36.

¹⁹³ EHRM 9 oktober 2008, nr. 10709/02, *Abramyan/Rusland*, § 36.

¹⁹⁴ EHRM 9 oktober 2008, nr. 10709/02, *Abramyan/Rusland*, § 38.

¹⁹⁵ EHRM 7 januari 2010, nr. 20494/04, *Penev/Bulgarije*, § 41.

¹⁹⁶ EHRM 7 januari 2010, nr. 20494/04, *Penev/Bulgarije*, § 42-43.

¹⁹⁷ EHRM 7 januari 2010, nr. 20494/04, *Penev/Bulgarije*, § 43-45.

¹⁹⁸ EHRM 5 maart 2013, nr. 61005/09, *Varela Geis/Spanje*, § 33.

¹⁹⁹ EHRM 5 maart 2013, nr. 61005/09, *Varela Geis/Spanje*, § 51.

daarom ook tot een schending van de informatieplicht omdat de beklagde pas voor het eerst op de hoogte werd gesteld van de verandering van de kwalificatie middels het arrest van de appelrechter.²⁰⁰

3.1.8 Conclusie

82. Zoals uit de weergave van de arresten van het EHRM blijkt, wensen we het gebrek aan eensgezindheid in het oordeel van de Straatburgse rechter aan te kaarten. Toch gaat het hierbij, in de meeste gevallen, niet om fundamentele afwijkingen in zijn oordeel. De meeste uitspraken betreffende de informatieplicht liggen dan ook in quasi dezelfde lijn. Evenwel is het EHRM niet gebonden aan zijn rechtspraak. Hij kan deze met enige terughoudendheid en met het oog op de rechtszekerheid allicht bijsturen, omwille van gegronde en gemotiveerde redenen.²⁰¹

Dit duidt op de onmogelijkheid van een rechtlijnige interpretatie van de informatieplicht. Dientengevolge is het voor de nationale strafrechter moeilijker om een eenvormige gevolgtrekking te kleven aan de rechtspraak van het EHRM.

Uit hetgeen voorafgaat, kunnen toch algemene regels worden gehaald.

83. De beoordeling van de informatieplicht bestaat uit een *in globo*-appreciatie van artikel 6 EVRM, gecumuleerd met een *in concreto*-appreciatie.²⁰² De globale beoordeling komt erop neer dat alle procesfasen in aanmerking worden genomen ter beoordeling van de erkenning van het recht op een eerlijk proces. Hierbij mag de toepassing van artikel 6 EVRM in de onderzoeksfase niet worden ontkend.²⁰³

Beperkingen op de informatieplicht kunnen door deze wijze van beoordeling eventueel worden goedge maakt tijdens het verdere verloop van de strafrechtelijke procedure.²⁰⁴ Hierop bestaan twee uitzonderingen hetzij wanneer de onvolkomenheid zo evident is en niet meer kan worden gecorrigeerd in een latere fase van het strafproces, hetzij in geval de onvolkomenheid zodanig bepalend is voor het verdere verloop van de strafprocedure.

De *in concreto* beoordeling betekent dat bij elke zaak een studie moet worden uitgevoerd naar het eerlijk karakter van de algehele strafprocedure.

84. Concluderend kan worden gesteld dat, de informatie over de aard en de reden van beschuldiging de beklagde alleszins geruime tijd voor verschijning voor de rechter moet worden bezorgd. De omvang van de informatieverstrekking zal steeds afhangen van wat noodzakelijk is voor de beklagde om de draagwijdte van de tenlastelegging te begrijpen, rekening houdend met de voorbereiding van zijn verweer.²⁰⁵ De absolute ondergrens is dat steeds de tenlastegelegde feiten

²⁰⁰ EHRM 5 maart 2013, nr. 61005/09, Varela Geis/Spanje, § 54-55.

²⁰¹ S. SMIS, C. JANSSENS, S. MIRGAUX en K. VANLAETHEM, *Handboek mensenrechten. De internationale bescherming van de rechten van de mens*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2011, 228.

²⁰² EHRM 10 februari 1983, nr. 7299/75 en 7496/76, Albert en Le Compte/België ; Cass. (1e k.) 21 februari 2014, AR D1200014F, *D&T* 2014, afl. 2, 233 ; J. DUJARDIN, "Artikel 6 Europees Verdrag Rechten van de Mens. Het recht op een eerlijk proces. In hoeverre moet het proces eerlijk zijn?" In X., *Vigilantibus ius scriptum. Feestbundel voor Hugo Vandenberghe*, 136 ; F. LOGGHE, "Over de "eerlijke behandeling" volgens artikel 6 van het EVRM", *Jura Falc.* 1996-1997, afl. 2, 271.

²⁰³ J. DUJARDIN, "Artikel 6 Europees Verdrag Rechten van de Mens. Het recht op een eerlijk proces. In hoeverre moet het proces eerlijk zijn?" In X., *Vigilantibus ius scriptum. Feestbundel voor Hugo Vandenberghe*, 136.

²⁰⁴ L. VERMEIREN, "Het recht op informatie tijdens het strafrechtelijk vooronderzoek en de rechten van de mens", *RW* 1986-87, 2468.

²⁰⁵ Art. 6, lid 3, sub b EVRM

moeten worden beschreven, voorzien van de nodige concretisering.²⁰⁶ Een vage beschrijving kan in geen enkel geval volstaan. De toegang tot het strafdossier kan dienen ter verheldering van de tenlastelegging, maar ontheft de Staat niet van zijn actieve informatieplicht.

Met betrekking tot het taalfacet hebben wij waargenomen dat het EHRM geen uitgesproken zienswijze heeft aangenomen of de informatie schriftelijk dan wel mondeling dient te worden verstrekt. Dit zal afhangen van de concrete omstandigheden van de zaak en de ingewikkeldheid van de tenlastegelegde feiten.

85. Globaal genomen verdient de vraag naar de nakoming en het bereik van de informatieplicht dus steeds een *in concreto* beoordeling in het licht van de specifieke omstandigheden en complexiteit van de zaak.²⁰⁷ De variatie in het oordeel van het EHRM is voornamelijk te wijten aan deze *in concreto* beoordeling.

86. Het EHRM heeft aanvaard dat een herkwalificatie van het strafbaar feit niet de rechten van verdediging aantast wanneer de beklaagde hiervan tijdig op de hoogte werd gesteld en in de beroepsprocedure nog voldoende de gelegenheid kreeg om zich op behoorlijke wijze te verdedigen.²⁰⁸ Deze regel geldt enkel voor de gevallen waar de beklaagde de waarschijnlijkheid had om in de beroepsprocedure alle feitelijke en juridische aspecten van de veroordeling aan te kaarten.²⁰⁹ Derhalve zal het EHRM finaal niet dikwijls tot een schending van artikel 6, lid 3, sub a EVRM oordelen omdat de tekortkoming meestal in de beroepsprocedure kan worden rechtgezet tenzij het gaat om een zeer ernstige schending van de informatieplicht waaraan niet meer kan worden geredieerd.

3.2 De samenhang met andere minimumrechten van artikel 6, lid 3 EVRM

87. De informatieplicht is het meest nauw verbonden met het recht op voldoende tijd en faciliteiten voor de voorbereiding van de verdediging.²¹⁰ De tijdigheid, volledigheid, kwantiteit en kwaliteit van de informatie over de tenlastelegging is bepalend voor de uitoefening van recht van verdediging.²¹¹

88. Gezien de verwevenheid van de informatieplicht met het recht van verdediging vervat in artikel 6, lid 3, sub b EVRM en het algemeen recht op een eerlijk proces in paragraaf één, zal het EHRM vaak een *in concreto* onderzoek voeren naar de naleving van deze drie bepalingen en op grond hiervan zijn oordeel vellen over het eerlijk karakter van de gehele strafprocedure.²¹²

89. Zoals reeds eerder uiteengezet, is door het taalaspect van de informatieplicht ook een sterk verband met het minimumrecht van bijstand door een tolk vervat in artikel 6, lid 3, sub e EVRM.

²⁰⁶ EHRM 20 april 2006, nr. 42780/98, I.H e.a./Oostenrijk ; EHRM 26 september 2006, nr. 73529/01, Miraux/Frankrijk ; EHRM 30 mei 2013, nr. 36673/04, Malofeyeva/Rusland.

²⁰⁷ EHRM 8 oktober 2013, nr. 29861/03, Haxhia/Albanië, § 126.

²⁰⁸ EHRM 24 april 2007, nr. 45830/99, Juha Nuutinen/Finland, § 33.

²⁰⁹ EHRM 20 april 2006, nr. 42780/98, I.H e.a./Oostenrijk, § 36.

²¹⁰ Art. 6, lid 3, sub b EVRM.

²¹¹ EHRM 25 maart 1999, nr. 25444/94, Pélissier en Sassi/Frankrijk, § 54 ; EHRM 30 mei 2013, nr. 36673/04, Malofeyeva/Rusland, § 112 ; ECRM, Ofner/Oostenrijk, 19 december 1960, 524/59, *Yearbook of het European Convention on Human Rights* 1960, 344 ; P. LEANZA and O. PRIDAL, *The right to a fair trial. Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International BV, 2014, 167.

²¹² EHRM 7 januari 2010, nr. 20494/04, Penev/Bulgarije, § 36.

90. In de volgende delen wordt de (correcte) invulling van de verdragsrechtelijke informatieplicht in het Belgische en Nederlandse rechtsstelsel uitvoerig besproken. De nationale rechtscolleges zijn het best geplaatst om te oordelen over een eventuele schending van de informatieplicht door één van hun nationale overheden.²¹³

²¹³ S. SMIS, C. JANSSENS, S. MIRGAUX en K. VANLAETHEM, *Handboek mensenrechten. De internationale bescherming van de rechten van de mens*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2011, 229.

DEEL III: De invulling van de informatieplicht in de Belgische rechtsorde

91. Het Hof van Cassatie aanziet artikel 6, lid 3, sub a EVRM als het verlengde van het recht van verdediging.²¹⁴ Het recht van verdediging vormt een fundamenteel recht in het Belgische rechtstelsel.²¹⁵ Opdat de verdachte/beklaagde effectief zijn recht van verdediging inhoud kan geven, is het uiterst noodzakelijk dat hij voldoende op de hoogte werd gesteld van hetgeen hem wordt tenlastegelegd.²¹⁶

Hoofdstuk 1: Ogenblik van de informatie

92. Het onverwijld karakter van de informatieplicht uit artikel 6, lid 3, sub a EVRM verdient een *in concreto* beoordeling en is afhankelijk van de fase waarin de strafprocedure zich situeert.²¹⁷

93. De aspecten ogenblik en hoeveelheid van informatie²¹⁸ zijn sterk met elkaar geassocieerd. Indien de verkregen informatie tijdens het vooronderzoek ontoereikend is, volgt niet steeds een schending van het recht op een eerlijk proces. De al dan niet miskenning van het recht op een eerlijk proces zal echter gekoppeld zijn aan de factor of de beklagde in de aanloop van de hoorzitting nog bijkomende informatie kan verwerven.²¹⁹ Dit is een voortvloeisel van de *in globo* beoordeling van artikel 6 EVRM.

1.1 Waarborging van de plicht tot informatie tijdens de vonnis- en/of onderzoeksfase ?

1.1.1 Algemeen

94. Gezien de opdeling tussen de onderzoeksfase²²⁰ en de vonnisfase, is het aanvangspunt van de toepassing van de informatieplicht van cruciaal belang.

95. In de regel is de verdragsrechtelijke informatieplicht enkel gericht op de vonnisfase.²²¹ De niet-toepasbaarheid van de informatieplicht in de onderzoeksfase is te wijten aan het doeleinde van artikel 6, lid 3, sub a EVRM en het inquisitoire karakter dat deze fase kenmerkt.²²² Dit vindt zijn oorsprong in het strikt historisch gemaakte onderscheid tussen deze twee fasen.²²³ De onderzoeksfase is eerder

²¹⁴ Cass. 12 oktober 1976, *Pas.* 1977, I, 182 ; Gent 27 maart 2014, nr. 2013/NT/684, *TROS-Nieuwsbrief* 2014, afl. 6, 21.

²¹⁵ L. VERMEIREN, "Het recht op informatie tijdens het strafrechtelijk vooronderzoek en de rechten van de mens", *RW* 1986-87, 2468.

²¹⁶ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 456.

²¹⁷ R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 917.

²¹⁸ Zie Deel IV, Hoofdstuk 4: Hoeveelheid van de informatie.

²¹⁹ J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 585.

²²⁰ De onderzoeksfase wordt verder opgedeeld in het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek.

²²¹ Cass. 22 juli 1975, *Arr.Cass.* 1975, 1182-1183 ; Cass. 6 februari 1990, AR 4139, *Arr.Cass.* 1989-90, 732 ; Cass. (2e k.) 10 december 2002, AR P021146N, *Arr.Cass.* 2002, afl. 12, 2722 ; R. VERSTRAETEN en P. TRAEST, "Het recht van verdediging in de onderzoeksfase", *NC* 2008, afl. 2, 99 ; R. DECLERCQ, *Beginnelen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 687.

²²² KI Brussel 3 januari 1991, *JLMB* 1991, 555, noot D. VANDERMEERSCH.

²²³ J. DUJARDIN, "Artikel 6 Europees Verdrag Rechten van de Mens. Het recht op een eerlijk proces. In hoeverre moet het proces eerlijk zijn?" In X., *Vigilantibus ius scriptum. Feestbundel voor Hugo Vandenberghe*, 132.

geheim, schriftelijk en niet-contradictoir van aard terwijl de vonnisfase een openbare, mondelinge en contradictoire kwalificatie toebehoort.²²⁴

96. Desondanks valt te verantwoorden dat de verdragsrechtelijke informatieplicht in de fase van het onderzoek zou kunnen gelden vermits de verdachte reeds in die fase een verdediging behoort op te bouwen.²²⁵ De eerbiediging van de rechten van verdediging in een zo vroeg mogelijk stadium van de strafprocedure heeft een gunstige repercussie op de vrijwaring van het eerlijk proces.²²⁶ Daarom werd vastgesteld dat de vereisten van de informatieplicht van toepassing kunnen zijn ten tijde van het vooronderzoek. Dit is mogelijk onder voorbehoud van de volgende modaliteiten: indien het aannemelijk is dat de niet-naleving van de informatieplicht in de onderzoeksfase het recht op een eerlijk proces voor het vonnisgerecht zodanig onherstelbaar ernstig zou schaden dat voor de vonnisrechter geen eerlijk proces meer kan worden gevoerd én de uitoefening ervan verenigbaar blijft met de algemene regels die gelden tijdens het vooronderzoek.²²⁷

1.1.2 De uitwerking van de informatieplicht in het opsporingsonderzoek

97. Artikel 6, lid 3, sub a EVRM vindt in de regel geen toepassing op de verhoren²²⁸ die door de politie worden uitgevoerd gedurende het opsporingsonderzoek.²²⁹ Volgens vaste cassatierechtspraak is de politie niet gehouden om de verdachte te informeren waarvan hij wordt beschuldigd om de hoofdzakelijke reden dat het opsporingsonderzoek geheim is.²³⁰ Dit betekent dat de verdachte zich in deze fase niet kan beroepen op informatieplicht van artikel 6, lid 3, sub a EVRM.²³¹ De niet-toepasbaarheid van artikel 6, lid 3, sub a EVRM is te wijten aan de historische oorsprong van artikel 6 EVRM. Dit artikel is vooral een voortvloeisel uit de *common law*-landen waar de politie de verdachte mag verhoren zonder dat hij verplicht is om mee te delen waarvan hij wordt verdacht.²³²

²²⁴ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 455 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspieging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 683.

²²⁵ Art. 28 quinquies en 57 Sv. ; Arbitragehof 19 december 2001, nr. 160/2001, AA 2001, afl. 5, 2075 ; F. GOOSSENS, "Artikel 6.3.a EVRM en het politieel verdachtenverhoor: enkele reflecties" (noot onder Cass. 9 november 2005), NC 2006, afl. 6, 407 ; J. DUJARDIN, "Artikel 6 Europees Verdrag Rechten van de Mens. Het recht op een eerlijk proces. In hoeverre moet het proces eerlijk zijn?" In X., *Vigilantibus ius scriptum. Feestbundel voor Hugo Vandenberghe*, 135.

²²⁶ KI Brussel 3 januari 1991, JLMB 1991, 555, noot D. VANDERMEERSCH ; R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 462.

²²⁷ Cass. 30 juni 1992, AR 5368, Arr.Cass. 1991-92, 1045 ; Cass. (2e k.) 10 december 2002, AR P021146N, Arr.Cass. 2002, afl. 12, 2722 ; Cass. (2e k.) 12 september 2007, AR P070942F, Arr.Cass. 2007, afl. 9, 1604 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspieging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 820.

²²⁸ Een verhoor kan worden omschreven als: "de door de daartoe bevoegde persoon of gerechtelijke overheid geleide ondervraging van een persoon aangaande misdaden of wanbedrijven die hem ten laste kunnen gelegd worden waarvan de straf aanleiding kan geven tot het verlenen van een bevel tot aanhouding, en/of waarvoor de verdachte van zijn vrijheid werd benomen en die verloopt overeenkomstig de artikelen 47bis Sv. en 2bis WVH en de daarin opgesomde vormvoorschriften." uit C. CLAEYS, "Het politieverhoor van minderjarige verdachten: op maat van het kind?", *T.Strafr.* 2014, afl. 3, 163.

²²⁹ Cass. (2e k.) 13 februari 2002, AR P011540F, Arr.Cass. 2002, afl. 2, 438 ; Cass. (2e k.) 9 november 2005, AR P051026F, Arr.Cass. 2005, afl. 11, 2185.

²³⁰ Cass. (2e k.) 13 februari 2002, AR P011540F, Arr.Cass. 2002, afl. 2, 438 ; F. GOOSSENS, "Artikel 6.3.a EVRM en het politieel verdachtenverhoor: enkele reflecties" (noot onder Cass. 9 november 2005), NC 2006, afl. 6, 407.

²³¹ R. VERSTRAETEN en P. TRAEEST, "Het recht van verdediging in de onderzoeksfase", NC 2008, afl. 2, 91.

²³² Cass. (2e k.) 9 november 2005, AR P051026F, Arr.Cass. 2005, afl. 11, 2185 ; F. GOOSSENS, "Artikel 6.3.a EVRM en het politieel verdachtenverhoor: enkele reflecties" (noot onder Cass. 9 november 2005), NC 2006, afl. 6, 407-409 ; C. VAN DEN WYNGAERT en B. DE SMET, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. boek II - Strafrecht*, Antwerpen- Apeldoorn, Maklu, 2014, 741.

98. Toch verdient bovenstaande cassatierechtspraak de nodige weerlegging aangezien het EHRM heeft aanvaard dat de informatieplicht van toepassing kan zijn tijdens het opsporingsonderzoek. Ons inziens zou het gepast zijn om de informatieplicht ook te laten gelden tijdens het verdachtenverhoor. Hieronder zullen twee argumenten worden uiteengezet die deze gedachtegang kunnen staven. De argumentatie kan vooreerst worden gevonden in artikel 47bis van het Wetboek van Strafvordering (hierna: Sv.), ingevoegd door de Wet Franchimont²³³ en gewijzigd door de Wet Salduz²³⁴. Het huidige artikel 47bis, § 1 Sv. bepaalt dat ieder verhoor dient te starten met de beknopte mededeling van de feiten waarover de ondervraging zal handelen.²³⁵ Een proces-verbaal van verhoor zal starten met de tekst van artikel 47bis Sv. , maar hieruit kunnen we nog niet met zekerheid concluderen of de informatie op effectieve wijze werd verstrekt evenals de verdachte de tenlastelegging heeft begrepen.²³⁶ De ondervraagde persoon kan ook verzoeken dat bepaalde opsporingshandelingen worden verricht. De bedenking kan worden gemaakt dat indien de ondervraagde persoon niet in detail weet waarvan hij wordt verdacht, hij ook geen weloverwogen verzoek kan instellen tot het uitvoeren van bijkomende onderzoekshandelingen. Sommige auteurs, waaronder GOOSSENS, argumenteren dat de tekortkoming van enige informatie een schending zou inhouden van het zwijgrecht.²³⁷ Dit impliceert de verwachting van de politie dat de ondervraagde persoon zonder enige concrete aanwijzingen, betreffende de hem tenlastegelegde feiten, wel door de mand zal vallen doordat hij zelf het verhaal zal vervolledigen. Een ander argument kan worden gehaald uit artikel 50 van de Europese Code inzake ethiek van de politie uitgaande van het Comité van ministers van de Raad van Europa d.d. 19 september 2001.²³⁸ Dit artikel stelt dat verhoren een rechtvaardig verloop moeten kennen waarbij de verhoorde dient te worden verwittigd van de redenen van verhoor alsook van de andere relevante feiten. Deze Code vond uitwerking ongeveer vijftig jaar later dan het EVRM, waarin de evolutie in het toepassingsgebied van artikel 6 EVRM duidelijk tot uiting komt.²³⁹

99. In het opsporingsonderzoek kan de verdachte om inzage verzoeken in het strafdossier.²⁴⁰ Dit is een zeer belangrijk gegeven aangezien de meerderheid van de strafzaken via deze weg wordt

²³³ Wet 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, *BS* 2 april 1998, *err. BS* 7 augustus 1998.

²³⁴ Wet 13 augustus 2011 tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen wiens vrijheid wordt benomen rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan, *BS* 5 september 2011.

²³⁵ D. VAN DER KELEN, "Exceptio obscure libelli, gevleugeld adagium of hersenspindel?", *RAGB* 2012, afl. 8, 516 ; C. VAN DEN WYNGAERT en B. DE SMET, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. boek II - Strafprocesrecht*, Antwerpen- Apeldoorn, Maklu, 2014, 741 ; R. DECLERCQ, *Beginnelen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 226.

²³⁶ E. CAPE, J. HODGSON, T. PRAKKEN and T. SPRONKEN, *Suspects in Europe: procedural rights at the investigative stage of the criminal process in the European Union*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2007, 44.

²³⁷ F. GOOSSENS, "Artikel 6.3.a EVRM en het politieel verdachtenverhoor: enkele reflecties" (noot onder Cass. 9 november 2005), *NC* 2006, afl. 6, 408.

²³⁸ Aanbeveling (2001) 10 van 19 september 2001, comité van ministers van de Raad van Europa aan lidstaten inzake ethiek van de politie, [www.coe.int /t/cm/aboutCM_en.asp](http://www.coe.int/t/cm/aboutCM_en.asp).

²³⁹ F. GOOSSENS, "Artikel 6.3.a EVRM en het politieel verdachtenverhoor: enkele reflecties" (noot onder Cass. 9 november 2005), *NC* 2006, afl. 6, 408.

²⁴⁰ Art. 21bis Sv. ; R. VERSTRAETEN en P. TRAEST, "Het recht van verdediging in de onderzoeksfase", *NC* 2008, afl. 2, 91 ; C. VAN DEN WYNGAERT en B. DE SMET, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. boek II - Strafprocesrecht*, Antwerpen- Apeldoorn, Maklu, 2014, 935.

geïnitieerd.²⁴¹ Het feit dat het OM zonder opgave van redenen het verzoek tot inzage kan afwijzen, vormt wel een pijnpunt.

1.1.3 De uitwerking van de informatieplicht tijdens het gerechtelijk onderzoek

100. In beginsel is artikel 6 EVRM niet van toepassing in de fase van het gerechtelijk onderzoek.²⁴² De onderzoeksrechter²⁴³ is geadieerd voor die feiten die zijn aangegeven in de akte van aanhangigmaking, zijnde de vordering van het OM of de klacht met burgerlijke partijstelling.²⁴⁴ Zijn saisine reikt niet verder dan de in die akte aangehaalde feiten, aangezien dit tot de taak van het OM behoort.²⁴⁵

Het gebeurt wel eens dat de akte waarbij de onderzoeksrechter wordt gevat een zeer summiere beschrijving bevat van de te onderzoeken feiten. De onderzoeksrechter moet dan de akte van aanhangigmaking trachten te interpreteren in het licht van de vermeende bedoeling van het OM.²⁴⁶ Bij het bepalen van de aanhangig gemaakte feiten kan rekening worden gehouden met de gegevens van de bij de vordering tot onderzoek gevoegde stukken.²⁴⁷ De feitenrechter zal achteraf bepalen of de onderzoeksrechter bij het voeren van het onderzoek binnen de grenzen van zijn saisine is gebleven.²⁴⁸

101. Bij de akte ter opening van het gerechtelijk onderzoek is de onderzoeksrechter niet gebonden door de opgegeven kwalificatie. Hij moet alle mogelijke kwalificaties m.b.t. het tenlastegelegde feit analyseren.²⁴⁹ Om reden dat de kwalificatie in die akte slechts een precair karakter heeft want in hoofde van iedere rechter (onderzoeks- of vonnisrechter) rust een kwalificatieplicht.²⁵⁰

102. De onderzoeksrechter gaat over tot de inverdenkingstelling van een persoon tegen wie ernstige aanwijzingen van schuld rusten.²⁵¹ De inverdenkingstelling gebeurt meestal n.a.v. een verhoor van de verdachte.²⁵² Het recht van verdediging verlangt een behoorlijke inlichting over de tenlastegelegde feiten.²⁵³ Door de Wet Franchimont²⁵⁴ werden onder andere de artikelen 61bis en 61ter in het Wetboek van Strafvordering ingevoegd dat rechten toekent aan niet-aangehouden inverdenkinggestelden. De onderzoeksrechter stelt de inverdenkinggestelde in kennis van de strafbare feiten waarvan hij wordt verdacht. Dit werd ingevoerd om reden dat de verdachte niet voor

²⁴¹ R. VERSTRAETEN en P. TRAEST, "Het recht van verdediging in de onderzoeksfase", *NC* 2008, afl. 2, 97 ; C. VAN DEN WYNGAERT en B. DE SMET, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. boek II - Strafprocesrecht*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2014, 898.

²⁴² Cass. 6 februari 1990, AR 4139, *Arr.Cass.* 1989-90, 732.

²⁴³ De onderzoeksrechter is de leidinggevende figuur in het gerechtelijk onderzoek (Art. 55 Sv.)

²⁴⁴ Art. 47 en 63 Sv. ; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 425 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 260-266.

²⁴⁵ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 260 en 273-274.

²⁴⁶ R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 272 en 425.

²⁴⁷ R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 426.

²⁴⁸ R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 426 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 271.

²⁴⁹ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 270.

²⁵⁰ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 270.

²⁵¹ Art. 61bis Sv. ; Arbitragehof 19 december 2001, nr. 160/2001, *AA* 2001, afl. 5, 2075 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 283.

²⁵² Art. 61bis Sv. ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 282.

²⁵³ L. VERMEIREN, "Het recht op informatie tijdens het strafrechtelijk vooronderzoek en de rechten van de mens", *RW* 1986-87, 2469.

²⁵⁴ Wet 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, *BS* 2 april 1998, *err. BS* 7 augustus 1998.

een complete verrassing komt te staan wanneer hij wordt gedaagd voor de raadkamer terwijl misschien jarenlang het gerechtelijk onderzoek reeds was geopend. Door middel van artikel 61ter Sv. kan de niet-aangehouden inverdenkinggestelde bij de onderzoeksrechter een verzoek indienen tot inzage in het strafdossier of het verkrijgen van afschriften ervan.²⁵⁵ Het gaat hierbij niet om een automatisch inzagerecht waarbij de onderzoeksrechter slechts in een aantal limitatief opgesomde gevallen de inzage kan weigeren.²⁵⁶ De onderzoeksrechter krijgt een specifieke beslissingstermijn m.b.t. het verzoek tot inzage opgelegd, namelijk één maand na de registratie van het verzoekschrift.²⁵⁷

103. De waarborgen van artikel 47bis Sv. zijn ook van toepassing op de ondervragingen gedaan in de context van het gerechtelijk onderzoek.²⁵⁸ Dit impliceert dat de mededeling van een beknopte weergave van de feiten, waarover de persoon zal worden verhoord, ook van toepassing is op de verhoren op initiatief van de onderzoeksrechter. Desalniettemin is de onderzoeksrechter niet verplicht om de verdachte te ondervragen. Dit is geen schending van het recht van verdediging *an sich* tenzij de verdachte ook niet werd gehoord door de politie. Dit maakt een eerlijk proces voor de vonnisrechter onmogelijk alsook kan de raadkamer weigeren om de regeling van de rechtspleging te vorderen wegens een lacune in het onderzoek.²⁵⁹

1.1.4 De uitwerking van de informatieplicht voor de onderzoeksgerechten

104. In principe is artikel 6, lid 3, sub a EVRM niet van toepassing op de fase gevoerd voor de onderzoeksgerechten.²⁶⁰ De informatieplicht kan enkel van toepassing zijn op de onderzoeksgerechten in zoverre zij uitspraak doen over de gegrondheid van de beschuldiging, met name wanneer het gaat om een beslissing over de regeling van de rechtspleging overeenkomstig de artikelen 127-130 Sv.²⁶¹ Enkel wanneer door de niet-naleving van artikel 6, lid 3, sub a EVRM het eerlijk proces ernstig lijkt te worden geschaad, wordt deze regel achterwege gelaten.²⁶² In een dergelijk geval, krijgt artikel 6, lid 3, sub a EVRM ten volle uitwerking in de fase gevoerd voor de onderzoeksgerechten.

105. Een inverdenkinggestelde waarvan de verwijzing naar de vonnisrechter werd gevorderd, moet in bijzonderheden op de hoogte worden gebracht van de aard en de reden van beschuldiging.²⁶³

²⁵⁵ Art. 21bis juncto 61ter, § 1 Sv. ; art. 25 Wet 27 december 2012 houdende diverse bepalingen betreffende justitie, BS 31 januari 2013 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 325.

²⁵⁶ Art. 61ter, § 3 Sv. ; R. VERSTRAETEN en P. TRAEEST, "Het recht van verdediging in de onderzoeksfase", NC 2008, afl. 2, 92.

²⁵⁷ Art. 61ter, § 2 Sv. ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 325.

²⁵⁸ Art. 70bis Sv.

²⁵⁹ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 277-280.

²⁶⁰ A. DE NAUW, "L'application et l'interprétation de l'article 6 §1er et 3 de la Convention européenne des droits de l'Homme dans la jurisprudence belge en matière pénale." In X., *Les droit de la défense en matière pénale*, 303.

²⁶¹ Cass. (2e k.) 4 maart 2008, AR P080332N, Pas. 2008, afl. 3, 612 ; Cass. (2e k.) 18 februari 2009, AR P081505F, Arr.Cass. 2009, afl. 2, 559 ; Activiteitenverslag januari 2013 — april 2014 van het Parlementair Comité belast met de wetsevaluatie, Parl.St. Kamer 2013-14, nr. 53K1969/3 en Parl. St. Senaat 2013-14, nr. 5-1407/3, 43 ; C. VAN DEN WYNGAERT en B. DE SMET, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. boek II - Strafprocesrecht*, Antwerpen- Apeldoorn, Maklu, 2014, 984.

²⁶² Cass. (2e k.) 12 september 2007, AR P070942F, Arr.Cass. 2007, afl. 9, 1604.

²⁶³ Cass. (2e k.) 10 maart 2015, AR P141339N.

106. De raadkamer beschikt tevens over een kwalificatieplicht waarbij de verdachte over de mogelijkheid moet beschikken om zich tegen de heromschreven tenlastegelegde feiten te verweren.²⁶⁴

107. De verdragsrechtelijke informatieplicht is in principe evenzeer niet van toepassing op de voorlopige hechtenis.²⁶⁵ Voordat de onderzoeksrechter een bevel tot aanhouding mag uitvaardigen, moet de verdachte worden verhoord. De in hechtenis genomen persoon valt niet onder het toepassingsgebied van de artikelen 47bis en 70bis Sv. aangaande het verhoor.²⁶⁶ Om de voorlopig gehechte niet volledig in het ongewisse te laten over de draagwijdte van de hem tenlastegelegde feiten, voorziet artikel 16, § 2, 4 en 7 van de wet van 20 juli 1990 in een beperkte bescherming.²⁶⁷ Wanneer de verdachte wordt verhoord, moet dit gebeuren in een taal die hij verstaat.²⁶⁸ Vervolgens moet het aanhoudingsbevel melding maken van het tenlastegelegde feit en de daarmee geassocieerde bepaling uit het Strafwetboek.²⁶⁹

108. De aangehouden inverdenkinggestelde heeft een automatisch recht op inzage in het strafdossier d.m.v. de voorlopige hechteniswet.²⁷⁰ Dit lijkt onverenigbaar met het feit dat personen die niet van hun vrijheid werden beroofd aanvankelijk niet over dergelijke mogelijkheid tot inzage beschikken.²⁷¹ De wetgever wenste hierbij de ongelijke behandeling van de in hechtenis genomen inverdenkinggestelden en andere inverdenkinggestelden weg te werken. Het verzoek tot inzage kon vroeger alleen worden ingediend in het kader van een gerechtelijk onderzoek gericht aan de onderzoeksrechter.²⁷² Sedert 10 februari 2013 werd voor de verdediging in het opsporingsonderzoek ook de mogelijkheid gecreëerd om tot inzage in het strafdossier te verzoeken bij het OM.²⁷³ Vanaf diezelfde datum kan de aangehouden inverdenkinggestelde of zijn raadsman, alvorens hij moet verschijnen voor de raadkamer, in elektronische vorm het strafdossier raadplegen.²⁷⁴

²⁶⁴ Cass. (2^e k.) 23 mei 2012, AR P120070F, *Pas.* 2012, afl. 5, 1169 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 357 en 543.

²⁶⁵ Cass. 22 juli 1975, *Arr.Cass.* 1975, 1182-1183 ; Cass. (2^e k.) 7 mei 2003, AR P030620F, *Arr.Cass.* 2003, afl. 5, 1106.

²⁶⁶ Art. 2bis, §2, 3° wet 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, *BS* 14 augustus 1990 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 494.

²⁶⁷ Wet 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, *BS* 14 augustus 1990 ; Cass. 19 augustus 2003, AR P031184F, *Arr.Cass.* 2003, afl. 6-8, 1570.

²⁶⁸ A. VANDEPLAS, "Over het verhoor van de verdachte" (noot onder Cass. 5 augustus 2003), *RW* 2004-05, afl. 1, 22 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 495.

²⁶⁹ Art. 16, § 5 wet 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, *BS* 14 augustus 1990 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 503.

²⁷⁰ Art. 22 wet 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, *BS* 14 augustus 1990 ; E. CLAES, *Strafrecht en menselijke waardigheid. Essays over de grondslagen van het strafrecht*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2009, 1109 ; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 435 ; C. VAN DEN WYNGAERT en B. DE SMET, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. boek II - Strafrecht*, Antwerpen- Apeldoorn, Maklu, 2014, 1161.

²⁷¹ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplas*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 456.

²⁷² Art. 21bis Sv. juncto art. 127, § 2 Sv. ; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 434.

²⁷³ Art. 24 Wet 27 december 2012 houdende diverse bepalingen betreffende justitie, *BS* 31 januari 2013 ; art. 21bis Sv. ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 251.

²⁷⁴ Art. 12-14 Wet 27 december 2012 houdende diverse bepalingen betreffende justitie, *BS* 31 januari 2013 ; C. VAN DEN WYNGAERT en B. DE SMET, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. boek II - Strafrecht*, Antwerpen- Apeldoorn, Maklu, 2014, 1161.

109. Kortom, de kennisgeving van de tenlastegelegde feiten aan de inverdenkinggestelde kan gebeuren via de verwijzingsbeslissing van het onderzoeksgerecht en/of via het strafdossier waarvan de inverdenkinggestelde inzage heeft genoten.²⁷⁵

Hoofdstuk 2: Wijze van medelen van de informatie

110. Het EHRM verlangt niet dat de mededeling van de tenlastelegging bij geschrift gebeurt.²⁷⁶ Toch geschiedt de veruitwendiging van de informatieplicht doorgaans via dagvaarding.²⁷⁷ De incorporatie van de informatieplicht van artikel 6, lid 3, sub a EVRM en de regels betreffende de dagvaarding in strafzaken zitten vervat in de artikelen 145, 182, 184 en 211 Sv.²⁷⁸

111. De regels voor de aanhangigmaking van een zaak bij de correctionele rechtbanken worden gestipuleerd in artikel 182 Sv. Gelet op het feit dat de meeste misdrijven, zijnde wanbedrijven en gecorrectionaliseerde misdaden, onder de bevoegdheid van de correctionele rechtbank ressorteren, zullen we ons beperken tot de aanhangigmaking van de zaak bij de correctionele rechtbanken.

Een strafzaak wordt op rechtsgeldige wijze aanhangig gemaakt bij de correctionele rechtbank, hetzij door de verwijzingsbeslissing van het onderzoeksgerecht, hetzij door rechtstreekse dagvaarding uitgevaardigd door de Procureur des Konings of de burgerlijke partij, hetzij door oproeping van de verdachte bij proces-verbaal.²⁷⁹ Al deze manieren vallen onder de term "akte van aanhangigmaking".²⁸⁰ De akte van aanhangigmaking vormt het eerste formeel document waarvan de beklaagde effectief kennis kan nemen.²⁸¹ Vanaf dat moment is de beklaagde met zekerheid in kennis gesteld van de hem tenlastegelegde feiten.²⁸²

112. Een rechtstreekse dagvaarding als akte van aanhangigmaking valt niet gelijk te stellen met een dagvaarding als dagstelling waarbij het OM de beklaagde voor de rechtbank daagt ter behandeling van de zaak. Deze laatste akte informeert de beklaagde enkel over de plaats, datum en uur van behandeling van de zaak.²⁸³ Daarom is strikt genomen de dagvaarding die volgt op de verwijzingsbeschikking van het onderzoeksgerecht geen akte van aanhangigmaking.²⁸⁴ Deze dagvaarding fungeert als een bekrachtiging van de bewoordingen van de verwijzingsbeschikking.

²⁷⁵ Cass. (2^e k.) 21 januari 2014, AR P121642N.

²⁷⁶ P. LEANZA and O. PRIDAL, *The right to a fair trial. Article 6 of the European Convention on Human Rights, Alphen aan den Rijn*, Kluwer Law International BV, 2014, 169.

²⁷⁷ P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3^e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2575.

²⁷⁸ Cass. (2^e k.) 12 november 2002, AR P010962N, *Arr.Cass.* 2002, afl. 11, 2449.

²⁷⁹ Cass. 19 januari 1999, AR P970599N, *Arr.Cass.* 1999, 30.

²⁸⁰ J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 31.

²⁸¹ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklaagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 474.

²⁸² R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklaagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 473 ; F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht en Strafprocesrecht voor bachelors (deel II)*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2009, 309 ; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 915.

²⁸³ Cass. 29 maart 1994, AR P930024N, *Arr.Cass.* 1994, 328.

²⁸⁴ J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 31.

113. Volgens artikel 702, 3° van het Gerechtelijk Wetboek (hierna: Ger. W.) moet het exploit van de dagvaarding op straffe van nietigheid de opgave bevatten van het onderwerp en de korte samenvatting van de middelen van de vordering.²⁸⁵ De geldingskracht van de dagvaarding in strafzaken wordt niet geregeld door artikel 702 Ger. W., maar door de artikelen 145, 182, 184 en 211 Sv.²⁸⁶ Geen van deze laatstgenoemde artikelen bepalen in welke bewoordingen de dagvaarding de tenlastegelegde feiten moet omschrijven en kunnen derhalve ook niet voorgeschreven zijn op straffe van nietigheid.²⁸⁷

114. Desalniettemin zijn door de vaste cassatierechtspraak vormvereisten aan de rechtstreekse dagvaarding verbonden. De dagvaarding voldoet aan de verdragsrechtelijke vereisten indien het op afdoende wijze de tenlastegelegde feiten omschrijft zodat het voorwerp van de tenlastelegging voor de beklagde duidelijk blijkt uit de bewoordingen.²⁸⁸

De nauwkeurige en ondubbelzinnige vermelding van de tenlastelegging in de dagvaarding is bepalend voor de aanhangigmaking van de zaak bij de strafrechter en de naleving van de rechten van verdediging.²⁸⁹

115. Bij een verwijzingsbeslissing oordeelt de feitenrechter soeverein naar welke feiten het onderzoeksgerecht refereert. De vraag rijst of in de dagvaarding, volgend op de verwijzingsbeschikking, de feiten mogen worden aangevuld. De meerderheid van de rechtspraak neemt aan dat de dagvaarding een kopie moet zijn van de feitenomschrijving uit de verwijzingsbeschikking zonder dat enige wijziging of aanvulling is toegelaten. Indien de feiten onvoldoende worden weergegeven, dan mag deze onregelmatigheid niet worden rechtgezet door de daaropvolgende dagvaarding.²⁹⁰ De daaropvolgende dagvaarding heeft slechts het karakter van dagstelling en is niet van dien aard om de gebrekkige verwijzingsbeschikking te verbeteren. In geval van onduidelijkheid van de verwijzingsbeschikking, kan duiding worden gehaald uit het strafdossier.²⁹¹

Als meest aangewezen uitweg kan de raadkamer een tweede correcte verwijzing uitspreken maar dit is slechts mogelijk indien de raadkamer bij de eerste verwijzing geen oordeel over de feiten heeft geveld.²⁹² Een andere valabele oplossing bestaat uit de vernietiging van de ontoereikende verwijzingsbeslissing op bevel van de Minister van Justitie. Hierdoor kan het onderzoeksgerecht een nieuwe rechtsgeldige verwijzingsbeschikking formuleren.²⁹³

²⁸⁵ D. VAN DER KELEN, "Exceptio obscure libelli, gevleugeld adagium of hersenspinsel?", *RAGB* 2012, afl. 8, 513.

²⁸⁶ Cass. (2e k.) 23 mei 2001, AR P010218F, *Arr.Cass.* 2001, afl. 6, 994 ; Corr. Gent 27 juni 2014, *TMR* 2014, afl. 3-4, 330, noot ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 931.

²⁸⁷ J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 30.

²⁸⁸ Cass. 18 januari 1977, *Arr.Cass.* 1977, 553 ; Cass. 23 december 1998, AR A940001F, *Arr.Cass.* 1998, 534 ; Cass. (2e k.) 23 mei 2001, AR P010218F, *Arr.Cass.* 2001, afl. 6, 994 ; Cass. (2e k.) 12 november 2002, AR P010962N, *Arr.Cass.* 2002, afl. 11, 2449 ; Cass. (2e k.) 16 december 2014, AR P141149N.

²⁸⁹ Cass. 5 juni 1996, AR P951419F, *Arr.Cass.* 1996, 213.

²⁹⁰ P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2579 ; R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 477 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 364.

²⁹¹ Cass. (2e k.) 30 september 2014, AR P140800N.

²⁹² R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 478.

²⁹³ Art. 441 Sv.

Hier zou men kunnen tegenin brengen wat dan de meerwaarde nog is van de dagvaarding volgend op de verwijzingsbeschikking.²⁹⁴ Om deze minderheidsstrekking bij te treden, zou het OM kunnen tussenkomen voor de verduidelijking van de dagvaarding als dagstelling. Dit moet gebeuren na de verwijzingsbeschikking en voor de procedure ten gronde, vermits het OM toch al kan tussenkomen bij de bodemrechter om de tenlastelegging te preciseren.²⁹⁵

Het OM beschikt, los van deze twee strekkingen, nog over de mogelijkheid om naast de reeds tenlastegelegde feiten de beklagde te dagvaarden voor andere feiten die nog niet in de verwijzingsbeschikking waren inbegrepen. Voor deze nieuwe feiten volgt de dagvaarding dan wel de regels van de rechtstreekse dagvaarding, aangezien de dagvaarding hier wel als akte van aanhangigmaking functioneert.²⁹⁶

116. De strafrechter is verplicht om telkens wanneer hij wordt gevat, zijn saisine te controleren. De drempelcontrole omvat dat de rechter gaat controleren of de in de dagvaarding gekwalificeerde feiten onder haar bevoegdheid ressorteren.²⁹⁷ Een autosaisine is niet mogelijk, hij kan zich slechts bevoegd verklaren voor feiten die op rechtsgeldige wijze bij hem aanhangig werden gemaakt.²⁹⁸ De strafrechter mag niet uitgaan van het vermoeden dat hij voor bepaalde feiten bevoegd zal zijn, want dan schuilt het gevaar dat hij over andere feiten zal oordelen dan die welke bedoeld werden door het OM.²⁹⁹

117. Bij het constateren van de saisine kunnen drie mogelijke scenario's zich manifesteren.³⁰⁰ Als eerste wanneer de rechter niet met zekerheid kan aanwijzen over welke feiten zij een oordeel moet vellen, kan ze meer duidelijkheid bekomen door het strafdossier te raadplegen en het OM hierover te bevragen. Het OM zal de tenlastelegging trachten te vervolledigen door de feiten te expliciteren. De beklagde krijgt hierna de mogelijkheid om zijn aangepast verweer voor de rechter te brengen.³⁰¹

Ten tweede kan het voorvallen dat het tenlastegelegde feit wel is omschreven maar niet op een voldoende nauwkeurige wijze. Dan moet de rechter de partijen hiervan in kennis stellen met het oog op een potentiële precisering.³⁰² Hier is een actieve rol weggelegd voor de rechter waarbij hij opwerpt

²⁹⁴ J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 31.

²⁹⁵ J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 31.

²⁹⁶ P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2580 ; J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 31.

²⁹⁷ S. VAN OVERBEKE, "Gedateerd feit en datum van de feiten" (noot onder Cass. 9 juni 1993), *RW* 1993-94, 747.

²⁹⁸ P. ARNOU, "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 500 ; J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 30.

²⁹⁹ P. ARNOU, "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 500.

³⁰⁰ Corr. Gent 27 juni 2014, *TMR* 2014, afl. 3-4, 330, noot.

³⁰¹ A. VANDEPLAS, "Over de feiten en de omschrijving ervan" (noot onder Gent 30 november 1998), *RW* 2000-01, afl. 20, 778.

³⁰² J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 31-32.

dat de omschrijving van de tenlastegelegde feiten hem onduidelijk zijn.³⁰³ Hiermee wordt niet enkel bedoeld op de precisering vanwege het OM, maar ook de burgerlijke partij wanneer de rechtstreekse dagvaarding uitgaat van de burgerlijke partij.³⁰⁴

Het laatste scenario bestaat uit de absolute onmogelijkheid tot het vaststellen van het strafbaar feit uit de akte van aanhangigmaking. Op deze zogenaamde scenario's wordt dieper ingegaan in hoofdstuk 3.³⁰⁵

118. Doordat artikel 6, lid 3, sub a EVRM nalaat te beschrijven welke manier van informatieverstrekking is aangewezen, mag hier niet uit worden afgeleid dat dit uitsluitend per dagvaarding kan gebeuren.³⁰⁶ Indien er sprake is van verwijzing door de raadkamer dan vormt de verwijzingsbeschikking de gedinginleidende akte.³⁰⁷

Het is niet omdat de akte van aanhangigmaking het meest geprefereerde middel is, dat geen enkele andere wijze in aanmerking komt. Dus het voldoen van de informatieplicht kan ook nog plaatshebben bij de inverdenkingstelling door de onderzoeksrechter, de procedure voor de raadkamer of door middel van kennisname van de stukken van het strafdossier.³⁰⁸ Dit kan ook nog plaatsgrijpen door onder meer een vordering ter zitting van het OM of een verzoek van de rechter om zich op een herkwalificatie te verdedigen, mits het gaat om feiten die aan de verwijzingsbeschikking of de dagvaarding ten grondslag liggen.³⁰⁹ Een precisering kan ook nog plaatsvinden in de fase van hoger beroep.³¹⁰

Anders geformuleerd, elk ander regelmatig aan de strafrechter overhandigd stuk komt in aanmerking op voorwaarde dat de beklaagde er voorafgaandelijk kennis heeft van kunnen nemen en op basis hiervan zijn verweer kan voeren.³¹¹

119. De cassatierechtspraak neemt genoegen met het feit dat de informatie over de tenlastelegging via de rechtstreekse dagvaarding of door de verwijzingsbeschikking kan worden verkregen, maar ook door het raadplegen van het strafdossier.³¹² Het Hof van Cassatie heeft reeds geoordeeld dat de

³⁰³ J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 32.

³⁰⁴ J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 32.

³⁰⁵ Zie Deel III, hoofdstuk 3.

³⁰⁶ Cass. 8 september 1987, AR 1162, *Arr.Cass.* 1987-88, 21 ; Cass. 28 juni 1994, AR P940503N, *Pas.* 1994, 654 ; Cass. (2e k.) 7 oktober 2009, AR P081893F, *Arr.Cass.* 2009, afl. 10, 2245 ; Cass. (2e k.) 21 januari 2014, AR P121642N ; J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 29-30 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 686.

³⁰⁷ Corr. Gent 27 juni 2014, *TMR* 2014, afl. 3-4, 330, noot.

³⁰⁸ Cass. 8 september 1987, AR 1162, *Arr.Cass.* 1987-88, 21 ; Cass. (2e k.) 23 mei 2001, AR P010218F, *Arr.Cass.* 2001, afl. 6, 994 ; Cass. (2e k.) 21 januari 2014, AR P121642N.

³⁰⁹ Cass. 28 juni 1994, AR P940503N, *Pas.* 1994, 654.

³¹⁰ O. MICHIELS, "La qualification imprécise face au droit à l'information du prévenu", *Rev.dr.pén.* 2009, afl. 2, 232.

³¹¹ Cass. (2e k.) 7 oktober 2009, AR P081893F, *Arr.Cass.* 2009, afl. 10, 2245 ; Cass. (2e k.) 16 december 2009, AR P091166F, *Pas.* 2009, afl. 12, 3035, concl. D. VANDERMEERSCH.

³¹² Cass. 12 oktober 1976, *Pas.* 1977, I, 182 ; Cass. 8 september 1987, AR 1162, *Arr.Cass.* 1987-88, 21 ; Cass. (2e k.) 16 oktober 2012, AR P120487N, *Pas.* 2012, afl. 10, 1921 ; P. ARNOU, "Over de inhoud van de dagvaarding, de datering van het misdrijf en de toepassing van art. 65, tweede lid, Sw." (noot onder Gent 30 november 1998), *RW* 2000-01, afl. 20, 776 ; A. VANDEPLAS, "Over de feiten en de omschrijving ervan" (noot onder Gent 30 november 1998), *RW* 2000-01, afl. 20, 778.

feitenrechter de behandeling van de strafvordering mag verderzetten indien de beklaagde door inzage in het strafdossier erin slaagt om de precieze tenlastelegging te ontdekken.³¹³

Deze bewering moet worden genuanceerd. Onder andere annotator *ARNOU* kan deze zienswijze slechts deels bijtreden vermits het niet de bedoeling mag zijn dat de beklaagde zelf gaat uitpluizen waarvoor hij wordt berecht.³¹⁴ De informatieplicht van artikel 6, lid 3, sub a EVRM vereist een actieve en expliciete mededeling door de vervolgende autoriteiten en mag niet worden doorgeschoven naar de beklaagde zelf en zijn inzagerecht in het strafdossier.³¹⁵ De inzage in het strafdossier mag enkel dienen ter duiding van de tenlastelegging waarbij het niet de bedoeling mag zijn dat de beklaagde uit het strafdossier het voorwerp van zijn beschuldiging gaat destilleren. De inzage in het strafdossier functioneert als een aanvullend interpretatiemiddel op de akte van aanhangigmaking.³¹⁶ De mogelijkheid tot inzage in het strafdossier houdt geen vrijbrief in op de actieve informatieplicht. Dit mede gezien het feit dat het OM uit de verzamelde strafinformatie zal extraheren welke feiten in aanmerking komen voor de afbakening van de strafvordering.³¹⁷ Dit betekent dat de consultatie van het strafdossier niet altijd de nodige helderheid verschaft aan de beklaagde omdat daar ook aspecten zullen instaan die weinig met de reeds ingestelde strafvordering te maken hebben.

120. Bij het uitvoeren van de analyse naar de mate van voldoening van de informatieplicht moet de rechter alert zijn voor overdrijving.³¹⁸ De strafrechter beschikt over voldoende besef van de werkelijkheid om te bepalen of de rechten van verdediging effectief werden geschonden indien de beklaagde een te summiere vermelding in de dagvaarding aanvoert en beweert dat hij daardoor niet in staat is om de tenlastegelegde feiten te bepalen.³¹⁹ De feitenrechter moet steeds bij de beoordeling van de mate van informatieverstrekking rekening houden met de omschrijving in de akte van aanhangigmaking, het verhoor, de gegeven precisering door het OM en de omstandigheid of dat de beklaagde kennis heeft kunnen nemen van het strafdossier.³²⁰ De strafrechter heeft enkel een soevereine beoordelingsbevoegdheid over wat in de verwijzingsbeschikking of de rechtstreekse dagvaarding expliciet staat vermeld. Dit leidt ertoe dat de beoordeling van de strafrechter, of de beklaagde effectief op de hoogte kan zijn van de aard en de reden van beschuldiging, een feitenkwestie blijft.

³¹³ Cass. 16 oktober 1991, AR 8601, *Arr.Cass.* 1991-92, 155.

³¹⁴ P. ARNOU, "Over de inhoud van de dagvaarding, de datering van het misdrijf en de toepassing van art. 65, tweede lid, Sw." (noot onder Gent 30 november 1998), *RW* 2000-01, afl. 20, 776.

³¹⁵ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklaagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplas*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 470.

³¹⁶ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklaagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplas*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 475 en 483.

³¹⁷ P. ARNOU, "Over de inhoud van de dagvaarding, de datering van het misdrijf en de toepassing van art. 65, tweede lid, Sw." (noot onder Gent 30 november 1998), *RW* 2000-01, afl. 20, 776.

³¹⁸ D. VAN DER KELEN, "Exceptio obscure libelli, gevleugeld adagium of hersenspinsel?", *RAGB* 2012, afl. 8, 516.

³¹⁹ A. VANDEPLAS, "Over de feiten en de omschrijving ervan" (noot onder Gent 30 november 1998), *RW* 2000-01, afl. 20, 778.

³²⁰ Cass. 16 oktober 1991, AR 8601, *Arr.Cass.* 1991-92, 155.

Hoofdstuk 3: Draagwijdte en inhoud van de informatie

121. De informatieplicht van artikel 6, lid 3, sub a EVRM is van toepassing op zowel de gemeenrechtelijke misdrijfbepalingen uit boek II van het Strafwetboek, alsook de bijzondere strafwetten. Bij de gemeenrechtelijke misdrijven situeert het probleem zich vooral bij het onhelder karakter van de feitelijke tenlastelegging, de zogenaamde reden van beschuldiging.³²¹

Een bijkomende hinderpaal is dat in de meeste strafwetten afkomstig uit het bijzonder strafrecht³²² de strafbaarstelling niet nauwkeurig werd omschreven. Aan de mate van gedetailleerdheid van een tenlastelegging gebaseerd op een bijzondere strafwet moet voldoende aandacht worden besteed.

122. Artikel 6, lid 3, sub a EVRM stelt dat de beklagde op de hoogte moet worden gebracht over de aard en de reden van beschuldiging.³²³ Dit artikel stipuleert vrij expliciet waarover de beklagde dient te worden geïnformeerd.³²⁴ De bedenking die hierbij kan worden gemaakt is tweeledig, namelijk in hoeverre de termen "aard" en de "reden" van beschuldiging moeten reiken en of de informatieverstopping zich enkel dient te beperken tot de aard en de reden van beschuldiging en geen andere elementen behoeft te bevatten.

123. Artikel 182 Sv. bepaalt niet in welke bewoordingen de dagvaarding de tenlastegelegde strafbare feiten moet beschrijven.³²⁵ De dagvaarding moet een nauwkeurige en ondubbelzinnige opgave van de tenlastegelegde feiten bevatten.³²⁶ Enige kans op vaagheid of schijn van misleiding strookt niet met de verdragsrechtelijke informatieplicht.³²⁷ De feitenrechter oordeelt soeverein over de mate van nauwkeurigheid en (on)dubbelzinnigheid van de dagvaarding.³²⁸

124. Aan de verdragsrechtelijke informatieplicht is voldaan wanneer de beklagde het hem tenlastegelegde feit voldoende begrijpt en zijn recht van verdediging op adequate wijze kan organiseren doordat hij per dagvaarding werd geïnformeerd over de aard en de oorzaak van de tegen

³²¹ B. SPRIET, "Het recht van de beklagde om op de hoogte te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging" (noot onder Rb. Turnhout (5e k.) 9 januari 1995), *Turnh.Rechtsl.* 1994-95, 122.

³²² Dit omvat de strafwetten die misdrijven omsluiten die niet zijn geïncorporeerd in Boek II van het Strafwetboek.

³²³ Cass. (2e k.) 10 maart 2015, AR P141339N.

³²⁴ Cass. (2e k.) 1 juni 2011, AR P110247F, *Pas.* 2011, afl. 6-8, 1579 ; Cass. (2e k.) 21 januari 2014, AR P121642N.

³²⁵ Cass. (2e k.) 31 maart 2009, AR P081929N, *Arr.Cass.* 2009, afl. 3, 898 ; Cass. (2e k.) 16 oktober 2012, AR P120487N, *Pas.* 2012, afl. 10, 1921 ; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 1033.

³²⁶ Cass. (2e k.) 9 november 2005, AR P051026F, *Arr.Cass.* 2005, afl. 11, 2185 ; P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2576 ; J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 584 ; P. GILLAUX, *Droits européens à un procès équitable*, Brussel, Bruylant, 2012, 820 ; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 915 ; R. DECLERCQ, *Beginnelsen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 686 en 931.

³²⁷ B. DE SMET en K. RIMANQUE, *Het recht op behoorlijke rechtsbedeling. Een overzicht op basis van artikel 6 EVRM*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2002, 123.

³²⁸ Cass. 18 januari 1977, *Arr.Cass.* 1977, 553 ; Cass. (2e k.) 17 april 2007, AR P070063N, *Arr.Cass.* 2007, afl. 4, 804 ; Antwerpen 20 november 1997, *Limb.Rechtsl.* 1998, 169, noot P. MARTENS ; A. DE NAUW, "L'application et l'interprétation de l'article 6 §1er et 3 de la Convention européenne des droits de l'Homme dans la jurisprudence belge en matière pénale." In X., *Les droit de la défense en matière pénale*, 325.

hem ingebrachte beschuldiging.³²⁹ Dit is gerelateerd aan het recht van de beklaagde op voldoende tijd en faciliteiten om zijn verweer voor te bereiden.³³⁰

125. Geen enkele wetsbepaling uit het Wetboek van Strafvordering vereist dat de dagvaarding de juridische kwalificatie moet aanduiden.³³¹ Daarentegen vereist artikel 6, lid 3, sub a EVRM wel een vermelding van de kwalificatie. Op grond hiervan bestaat de verplichting om de aard van beschuldiging reeds op te nemen in de dagvaarding.³³² Op basis van vaste cassatierechtspraak moet dan ook het misdrijf waarop de tenlastegelegde feiten steunen, de zogenaamde aard van beschuldiging, worden vermeld.³³³ Theoretisch gezien moeten noch alle constitutieve bestanddelen van het tenlastegelegde misdrijf, noch het wetsartikel die het feit strafbaar stelt, worden meegedeeld.³³⁴ Evenwel bestaat de praktijkervaring om een beschrijvende kwalificatie van het misdrijf in de dagvaarding op te nemen volgens de exacte bewoordingen van het Wetboek van Strafvordering.

126. De informatieplicht van artikel 6, lid 3, sub a EVRM houdt niet noodzakelijk de mededeling van alle processtukken in.³³⁵ De plaats en datum van het tenlastegelegde feit en de hoedanigheid van de beklaagde hoeven ook niet noodzakelijk te worden weergegeven.³³⁶

127. Van zodra de saisine van de rechter is bepaald a.d.h.v. een adequate dagvaarding, kan het recht van verdediging een volwaardige uitwerking verkrijgen.³³⁷ In de praktijk vermeldt de akte van aanhangigmaking vaak slechts op summiere wijze de hoogstnoodzakelijke elementen van de tenlastelegging zonder verdere feitelijke verduidelijking.³³⁸ De omschrijving van de tenlastelegging verdient een *in concreto* specificatie.³³⁹ De voldoende omlijning van de strafbare feiten zijn niet enkel

³²⁹ Cass. 16 oktober 1991, AR 8601, *Arr.Cass.* 1991-92, 155 ; Cass. (2e k.) 31 oktober 2000, AR P001280N, *Arr.Cass.* 2000, 1690 ; Cass. (2e k.) 16 december 2008, AR P081210N, *Pas.* 2008, afl. 12, 2982 ; Cass. (2e k.) 7 oktober 2009, AR P081893F, *Arr.Cass.* 2009, afl. 10, 2245 ; Cass. (2e k.) 23 december 2014, AR P131892N ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 687.

³³⁰ Art. 6, lid 3, sub b EVRM.

³³¹ Cass. 13 februari 1996, AR P941436N, *Arr.Cass.* 1996, 78 ; Antwerpen 20 november 1997, *Limb.Rechtsl.* 1998, 169, noot P. MARTENS ; O. MICHELS, "La qualification imprécise face au droit à l'information du prévenu", *Rev.dr.pén.* 2009, afl. 2, 231.

³³² Antwerpen 20 november 1997, *Limb.Rechtsl.* 1998, 169, noot P. MARTENS ; Cass. (2e k.) 16 december 2008, AR P081210N, *Pas.* 2008, afl. 12, 2982 ; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 918 en 1033.

³³³ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 688.

³³⁴ Cass. 18 januari 1977, *Arr.Cass.* 1977, 553 ; Cass. 13 februari 1996, AR P941436N, *Arr.Cass.* 1996, 78 ; Cass. 19 januari 1999, AR P970599N, *Arr.Cass.* 1999, 30 ; Cass. (2e k.) 1 juni 2011, AR P110247F, *Pas.* 2011, afl. 6-8, 1579 ; P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2576 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 687-688.

³³⁵ Cass. (2e k.) 4 maart 2008, AR P080332N, *Pas.* 2008, afl. 3, 612 ; B. DE SMET en K. RIMANQUE, *Het recht op behoorlijke rechtsbedeling. Een overzicht op basis van artikel 6 EVRM*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2002, 121 ; J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 584.

³³⁶ Cass. 5 januari 1988, AR 1418, *Arr.Cass.* 1987-88, 561 ; Cass. 18 januari 1977, *Arr.Cass.* 1977, 553 ; s. VAN OVERBEKE, "Gedateerd feit en datum van de feiten" (noot onder Cass. 9 juni 1993), *RW* 1993-94, 746 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 687.

³³⁷ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, Strafprocesrecht & Internationaal Strafrecht*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2006, 1072.

³³⁸ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklaagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 470.

³³⁹ A. VANDEPLAS, "Over de feiten en de omschrijving ervan" (noot onder Gent 30 november 1998), *RW* 2000-01, afl. 20, 778 ; P. ARNOU, "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens *obscuri libelli*" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 499.

voor de waarborging van het recht van verdediging van doorslaggevend belang, maar ook voor de regelmatigheid van de saisine van de rechter.³⁴⁰

128. Hierdoor kan de beklagde in de fase voor het vonnisgerecht in aanraking komen met een onvoldoende duidelijke tenlastelegging. Ter illustratie kan een tenlastelegging niet duidelijk zijn als het gaat om een onduidelijke weergave van het tenlastegelegde feit of als wordt nagelaten om de misdrijfomschrijving weer te geven waarop dit strafbaar feit een inbreuk uitmaakt.³⁴¹ De beklagde staat dan voor de ingewikkelde opdracht om een verweer op te bouwen op basis van een vage beschrijving. De hypothese van een onduidelijk geformuleerde tenlastelegging doet zich enkel voor wanneer de feitenrechter wel zijn saisine kan vaststellen. In het tegenovergestelde geval mist een toelichting van de tenlastelegging zijn effect, vermits dan het enige gevolg de niet-ontvankelijkheid van de strafvordering kan zijn.³⁴²

In het cassatiearrest van 31 oktober 2000 werd gesteld dat indien de omschrijving van het strafbaar feit gebrekkig is, aan de beklagde een precisering moet worden verstrekt en de rechter hem de mogelijkheid moet geven om zich hiertegen te verdedigen.³⁴³ Dit kan met name door het uitstellen van de zaak.³⁴⁴ De rechter moet het OM verzoeken om de beklagde de nodige preciseringen te verschaffen.³⁴⁵ Noch de strafrechter, noch het OM of de burgerlijke partij mag een feitelijke uitlegging verschaffen ingeval het gaat om een fundamenteel gebrek aan precisie in de dagvaarding.³⁴⁶ Wanneer de rechter op eigen houtje tot precisering overgaat, balanceert hij op de flinterdunne grens van het principe dat de rechter zich niet mag inlaten met de uitoefening van de strafvervolgning en het principe van onpartijdigheid.³⁴⁷

129. Om dit probleem op te vangen, kan de beklagde zelf het voortouw nemen door via zijn inzagerecht in het strafdossier op zoek te gaan naar de precieze tenlastegelegde feiten die door de vervolgende instantie worden bedoeld. Dit scenario strookt niet volledig met de doelstellingen van artikel 6, lid 3, sub a EVRM.³⁴⁸ Nochtans mag een onduidelijke tenlastelegging niet onmiddellijk worden gelijkgesteld met de miskennis van artikel 6, lid 3, sub a EVRM.³⁴⁹ Een onduidelijke tenlastelegging kan niet automatisch in een onontvankelijke strafvordering resulteren.³⁵⁰ Wanneer

³⁴⁰ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 484 ; S. VAN OVERBEKE, "Gedateerd feit en datum van de feiten" (noot onder Cass. 9 juni 1993), *RW* 1993-94, 747.

³⁴¹ Cass. (2e k.) 17 april 2007, AR P070063N, *Arr.Cass.* 2007, afl. 4, 804.

³⁴² Cass. (2e k.) 17 april 2007, AR P070063N, *Arr.Cass.* 2007, afl. 4, 804.

³⁴³ J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 33.

³⁴⁴ Cass. (2e k.) 31 oktober 2000, AR P001280N, *Arr.Cass.* 2000, 1690 ; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 917.

³⁴⁵ Cass. (2e k.) 31 oktober 2000, AR P001280N, *Arr.Cass.* 2000, 1690 ; J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 32 ; Cass. (2e k.) 10 maart 2015, AR P141339N.

³⁴⁶ Cass. (2e k.) 4 maart 2014, AR P131775N, *NC* 2014, afl. 2, 148 ; A. VANDEPLAS, "Over de feiten en de omschrijving ervan" (noot onder Gent 30 november 1998), *RW* 2000-01, afl. 20, 778.

³⁴⁷ P. ARNOU, "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 501.

³⁴⁸ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 471.

³⁴⁹ Cass. (2e k.) 12 september 2007, AR P070942F, *Arr.Cass.* 2007, afl. 9, 1604.

³⁵⁰ Y. VAN DEN BERGE, "Niet elk gebrek aan precisering in dagvaarding leidt tot onontvankelijkheid strafvordering" (noot onder Cass. 5 april 2011), *T.Strafr.* 2011, afl. 5, 352.

zelfs na een lezing van het strafdossier niet met zekerheid duidelijk wordt voor welke feiten een vervolging werd ingesteld, zal dit uiteindelijk wel leiden tot de niet-ontvankelijkheid van de strafvordering.³⁵¹ In het overgrote deel van de zaken zal uit deze collectieve lezing wel blijken dat de beklaagde in staat is om het voorwerp van de tenlastelegging te kennen en begrijpen.³⁵²

130. Indien de beklaagde door de preciseringen van het OM en de raadpleging van het strafdossier er niet in slaagt om het voorwerp van de tenlastelegging te bepalen, dan is het recht van verdediging ernstig geschonden.³⁵³ Dit maakt het de beklaagde uiterst onmogelijk om in bijzonderheden van de aard en de reden van beschuldiging kennis te nemen.³⁵⁴ De advocaat van de beklaagde zal dan hoogstwaarschijnlijk een schending inroepen van artikel 6, lid 3, sub a EVRM juncto de miskenning van het beginsel *exceptio obscuri libelli*.³⁵⁵ De *exceptio obscuri libelli* moet *in limini litis* worden aangevoerd en kan niet voor het eerst in hoger beroep of cassatie worden opgeworpen.³⁵⁶ In dergelijke situatie, bevindt de rechter zich in de onmogelijkheid om zijn bevoegdheid te bepalen op grond van het bij hem aanhangig gemaakt feit en kan hij de beklaagde desgevallend niet veroordelen.³⁵⁷ De rechter kan geen oordeel vellen als hij niet weet waarover hij moet beslissen. Dit brengt de onontvankelijkheid van de strafvordering met zich mee.

131. De onontvankelijkheid van de strafvordering is slechts gerechtvaardigd op grond van twee beweegredenen: de schending van de rechten van verdediging enerzijds, de onzekerheid over de saisine van de feitenrechter anderzijds.³⁵⁸ Om tot de niet-ontvankelijkheid van de strafvordering te mogen concluderen, dient de rechter eerst een cumulatieve lezing te houden van de dagvaarding en het strafdossier.³⁵⁹ Wanneer het uit deze lezing onmogelijk is om op afdoende wijze het voorwerp van de vervolging vast te leggen, is de niet-ontvankelijkheid de enige juiste gevolgtrekking.³⁶⁰ Het heeft bijgevolg geen nut meer om in dit stadium de beklaagde nog enige precisering te geven. Het enige alternatief bestaat uit het opnieuw inleiden van de strafvordering bij de strafrechter.³⁶¹ Als tweede heeft het gebrek aan precisering omtrent de tenlastegelegde feiten een repercussie op het recht van verdediging. De beklaagde weet dan niet voor welke feiten hij een verweer moet opbouwen.³⁶² Wanneer de feitenrechter wel zijn saisine kan bepalen, maar de beklaagde

³⁵¹ P. ARNOU, "Over de inhoud van de dagvaarding, de datering van het misdrijf en de toepassing van art. 65, tweede lid, Sw." (noot onder Gent 30 november 1998), *RW* 2000-01, afl. 20, 775.

³⁵² Cass. (2e k.) 4 maart 2014, AR P131775N, *NC* 2014, afl. 2, 148 ; J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 33.

³⁵³ A. VANDEPLAS, "Over de feiten en de omschrijving ervan" (noot onder Gent 30 november 1998), *RW* 2000-01, afl. 20, 778.

³⁵⁴ P. ARNOU, "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 499.

³⁵⁵ Cass. (2e k.) 31 maart 2009, AR P081929N, *Arr.Cass.* 2009, afl. 3, 898 ; Gent 27 maart 2014, nr. 2013/NT/684, *TROS-Nieuwsbrief* 2014, afl. 6, 21.

³⁵⁶ S. VAN OVERBEKE, "Gedateerd feit en datum van de feiten" (noot onder Cass. 9 juni 1993), *RW* 1993-94, 749.

³⁵⁷ Corr. Gent 27 juni 2014, *TMR* 2014, afl. 3-4, 330, noot.

³⁵⁸ P. ARNOU, "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 499.

³⁵⁹ Cass. (2e k.) 31 oktober 2000, AR P001280N, *Arr.Cass.* 2000, 1690.

³⁶⁰ P. ARNOU, "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 499.

³⁶¹ P. ARNOU, "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 500.

³⁶² P. ARNOU, "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 500.

onvoldoende werd geïnformeerd aangaande de hem tenlastegelegde feiten, kan zich ook een (herstelbare) schending van het recht van verdediging opdringen.³⁶³

132. De niet-ontvankelijkheid doet zich *grosso modo* voor in de gevallen waarbij een dermate extensief strafdossier bestaat uit meerdere strafbare feiten die elk op zich de grondslag kunnen vormen voor vervolging vermeerderd met het manifest gebrek aan precisering in de dagvaarding.³⁶⁴ Hierbij is het dus onmogelijk om het specifieke tenlastegelegde feit, waarop de vervolging is gebaseerd, te achterhalen.

Een voorbeeld van een tenlastelegging, die resulteert in de niet-ontvankelijkheid van de strafvordering, is met name het verwijzen naar het misdrijf van valsheid in geschriften van een "reeks akten" terwijl het strafdossier akten bevat van verscheidene thema's die in principe in aanmerking kunnen komen voor vervolging.³⁶⁵

Uit het cassatiearrest van 18 oktober 2011 bleek dat de raadsheren bij het Hof van Beroep zelf tot de niet-ontvankelijkheid van de strafvordering concludeerden omdat de beklaagde de exceptie van schending van de rechten van verdediging niet voor de rechter in eerste aanleg had opgeworpen. Het Hof van Cassatie oordeelde hier dat het Hof van Beroep niet zelf de niet-ontvankelijkheid mag uitspreken zonder het OM in te schakelen die tot precisering van de strafvordering had kunnen overgaan.³⁶⁶ De feitenrechter moet steeds streven naar een precisering van de strafvordering.³⁶⁷

3.1 Herkwalificatie

133. De strafrechter is gehouden om aan het tenlastegelegde feit de juiste wettelijke kwalificatie toe te bedelen op voorwaarde dat de regels inzake bevoegdheid en het recht van verdediging gerespecteerd blijven.³⁶⁸ De rechter is zelfs bevoegd om dit te doen indien de nieuwe omschrijving daardoor andere delictsbestanddelen zou bevatten dan de oorspronkelijke misdrijfomschrijving.³⁶⁹ Dit is een zeer delicate opdracht voor de rechter, dus het is van wezenlijk belang dat de tenlastelegging op een juiste en volledige manier wordt omschreven.³⁷⁰

134. Overeenkomstig de visie van het EHRM, is het in ons Belgisch strafprocesrecht evenzeer evident dat wanneer de feiten een andere kwalificatie toebedeeld krijgen, de beklaagde zo snel

³⁶³ P. ARNOU, "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 501.

³⁶⁴ P. ARNOU, "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 499-500 ; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 917.

³⁶⁵ P. ARNOU, "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 499.

³⁶⁶ J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 29-30.

³⁶⁷ J. DECOKER, "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 33.

³⁶⁸ Cass. 4 september 1990, AR 3912, *Arr.Cass.* 1990-91, 8 ; Cass. 27 april 1994, AR P940360F, *Arr.Cass.* 1994, I, 424 ; Cass. 5 juni 1996, AR P951419F, *Arr.Cass.* 1996, 213 ; Cass. (2e k.) 23 oktober 2002, AR P020958F, *Arr.Cass.* 2002, afl. 10, 2251 ; Antwerpen 20 november 1997, *Limb.Rechtsl.* 1998, 169, noot P. MARTENS ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 922-924.

³⁶⁹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht en Strafprocesrecht voor bachelors (deel II)*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2009, 309 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 923.

³⁷⁰ O. MICHIELS, "La qualification imprécise face au droit à l'information du prévenu", *Rev.dr.pén.* 2009, afl. 2, 229.

mogelijk over de gewijzigde kwalificatie op de hoogte dient te worden gebracht.³⁷¹ Dergelijke aankondiging wordt uitgevoerd door hetzij de rechter, hetzij het OM of de burgerlijke partij.³⁷²

135. Deze wijziging van de kwalificatie kan slechts rechtsgeldig worden doorgevoerd indien aan twee cumulatieve voorwaarden is voldaan, namelijk als de tenlastegelegde feiten waarop de vervolging is gegrond ongewijzigd blijven en als de beklaagde in de gelegenheid is gesteld om tegen de nieuwe omschrijving verweer te voeren.³⁷³ Bijgevolg moet de beklaagde over de nodige tijd en faciliteiten beschikken om zijn aangepaste verdediging vorm te geven.³⁷⁴

De strafrechter moet zich ervan vergewissen dat de beklaagde op de hoogte is gebracht van de gewijzigde kwalificatie.³⁷⁵ De aanvaarding vormt geen noodzakelijke voorwaarde voor de herkwalificatie, d.w.z. dat de beklaagde over de kans moet beschikken om zich te verweren tegen de gewijzigde kwalificatie. De aanvaarding van de beklaagde om verweer te voeren tegen het heromschreven misdrijf, kan wel worden gebruikt als bewijs dat hij wel degelijk werd ingelicht van de herkwalificatie.³⁷⁶

Ondanks de verwittiging van de herkwalificatie mag de rechter de beklaagde nog steeds veroordelen volgens de aanvankelijke kwalificatie zonder dat hij de beklage opnieuw hiervan op de hoogte moet stellen.³⁷⁷

136. Op 11 december 2012 oordeelde het Hof van Cassatie dat bij een weglating van één van de keuzemogelijkheden die eerder nog in de tenlastelegging waren opgenomen, de strafrechter niet gehouden is om de beklaagde hierover te informeren. Hij is hier zelfs niet toe gehouden indien de beklaagde aanvoerde dat de tenlastelegging niet helder was en hij de rechter heeft verzocht in geval van wijziging hem hiervan op de hoogte te stellen. De beklaagde had eerder al kennis genomen van de volledige tenlastelegging zonder de weglating. Daarom concludeerde het Hof dat artikel 6, lid 3, sub a EVRM niet was geschonden, vermits de gegevens van de tenlastelegging de beklaagde in staat stellen om het voorwerp van de tenlastelegging te kennen en hij werd uitgenodigd om zich tegen alle in de tenlastelegging genoemde alternatieven te verdedigen.³⁷⁸ Soortgelijke afwijkende uitspraak kan moeilijk worden gepositioneerd binnen de zienswijze van het EHRM.

³⁷¹ J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 586 ; C. VAN DEN WYNGAERT en B. DE SMET, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. boek II - Strafprocesrecht*, Antwerpen- Apeldoorn, Maklu, 2014, 740.

³⁷² P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2577 ; C. VAN DEN WYNGAERT en B. DE SMET, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. boek II - Strafprocesrecht*, Antwerpen- Apeldoorn, Maklu, 2014, 740 ; R. DECLERCQ, *Beginnelsen van strafrechtspiegling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 690.

³⁷³ Cass. 13 januari 1999, AR P981521F, *Arr.Cass.* 1999, 44 ; Cass. 19 januari 1999, AR P970599N, *Arr.Cass.* 1999, 30 ; Cass. 3 maart 1999, AR P981042F, *Arr.Cass.* 1999, 306 ; R. DECLERCQ, *Beginnelsen van strafrechtspiegling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 689 en 925.

³⁷⁴ Cass. 3 maart 1999, AR P981042F, *Arr.Cass.* 1999, 306.

³⁷⁵ Cass. (2e k.) 9 januari 2002, AR P011416F, *Arr.Cass.* 2002, afl. 1, 117 ; R. DECLERCQ, *Beginnelsen van strafrechtspiegling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 690.

³⁷⁶ Cass. 13 januari 1999, AR P981521F, *Arr.Cass.* 1999, 44 ; R. DECLERCQ, *Beginnelsen van strafrechtspiegling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 690.

³⁷⁷ R. DECLERCQ, *Beginnelsen van strafrechtspiegling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 691.

³⁷⁸ Cass. (2e k.) 11 december 2012, AR P121051N, *Pas.* 2012, afl. 12, 2459.

137. De rechter mag enkel over die feiten oordelen, opgelijst in de akte van aanhangigmaking, enige wijziging of uitbreiding is niet toegelaten.³⁷⁹ De rechter kan onder geen enkel beding zichzelf, via de omweg van herkwalficatie of een schijnbare materiële mislag, voor een ander feit bevoegd verklaren dan het feit dat werd bedoeld in de akte van aanhangigmaking.³⁸⁰ Hiervoor is een nieuwe dagvaarding of verwijzingsbeschikking onontbeerlijk.³⁸¹ Er anders over beslissen, impliceert de nietigheid.³⁸²

Hoofdstuk 4: Hoeveelheid van de informatie

138. Een wettelijk vastliggende norm voor de mate van gedetailleerdheid vormt een lacune in onze strafwetgeving, daarom moet de naleving van de informatieplicht steeds *in concreto* worden beoordeeld.³⁸³ De hoeveelheid van informatie is afhankelijk van de omstandigheden en de complexiteit van elke strafzaak en de fase waarin de strafprocedure zich bevindt.³⁸⁴

139. Het is onbetwist dat de tenlastegelegde feiten duidelijk, nauwgezet en op omstandige wijze moeten worden omschreven. Toch bestaat onenigheid over de mate van gedetailleerdheid van de reden van beschuldiging. De grondslag voor het versterken van deze onzekerheid vormt het vrij recentelijk cassatiearrest van 21 januari 2014. Hierin werd gesteld dat onder de reden van beschuldiging van artikel 6, lid 3, sub a EVRM het volgende moet worden begrepen, waarbij ik citeer: “*de strafbare feiten die ten laste worden gelegd, maar niet de omschrijving ervan*”.³⁸⁵ Hieruit zou men kunnen opmaken dat de strafbare feiten niet bij de tenlastelegging moeten worden aangeduid. Dergelijke zienswijze strookt niet met het oogmerk van artikel 6, lid 3, sub a EVRM. Deze bizarre opvatting werd deels bijgeschaafd in een later cassatiearrest waardoor de reden van beschuldiging de tenlastegelegde strafbare feiten impliceert, maar niet de omstandige omschrijving van de materiële feiten.³⁸⁶

Hoofdstuk 5: Informatieverstrekking in een taal die hij verstaat

140. Met dit onderdeel wordt niet louter de mogelijkheid tot bijstand van een tolk bedoeld, wat wel is geïncorporeerd in ons Wetboek van Strafvordering, maar wel een papieren of mondelinge vertaling van de te verstrekken informatie conform artikel 6, lid 3, sub a EVRM.³⁸⁷

³⁷⁹ P. ARNOU, “De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing” (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2578.

³⁸⁰ Cass. (2^e k.) 20 februari 2007, P061377N, *Pas.* 2007, I, 383 ; S. VAN OVERBEKE, “Gedateerd feit en datum van de feiten” (noot onder Cass. 9 juni 1993), *RW* 1993-94, 748.

³⁸¹ S. VAN OVERBEKE, “Gedateerd feit en datum van de feiten” (noot onder Cass. 9 juni 1993), *RW* 1993-94, 748.

³⁸² P. ARNOU, “De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing” (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2579.

³⁸³ R. VERSTRAETEN, “Het recht op informatie van de verdachte of beklagde in het strafproces.” In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplas*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 473.

³⁸⁴ B. DE SMET EN K. RIMANQUE, *Het recht op behoorlijke rechtsbedeling. Een overzicht op basis van artikel 6 EVRM*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2002, 121.

³⁸⁵ Cass. (2e k.) 21 januari 2014, AR P121642N, § 3.

³⁸⁶ Cass. (2e k.) 10 maart 2015, AR P141339N, § 23.

³⁸⁷ Cass. (2e k.) 9 november 2005, AR P051026F, *Arr.Cass.* 2005, afl. 11, 2185.

141. Bij een verhoor moet de verdachte de taal van de ondervraging voldoende begrijpen. Een ondervraging in de eigen taal is daarbij niet vereist.³⁸⁸ De politie hoeft geen vertaling van het proces-verbaal van verhoor in de taal van de pleger van het strafbaar feit te bezorgen, hoewel men de delinquent wel vraagt in welke taal hij zich wenst uit te drukken. Dit zou strijdig kunnen worden geacht met artikel 6, lid 3, sub a EVRM. Het is daarom ten sterkste aanbevolen om het document te vertalen in de taal van de overtreder.³⁸⁹

142. Indien de beklaagde de taal van de rechtspleging niet machtig is, dan dient de tenlastelegging zo snel mogelijk te worden vertaald.³⁹⁰ Een volledige schriftelijke vertaling van de dagvaarding is hierbij niet vereist.³⁹¹ Het is genoegzaam dat een anderstalige beklaagde de tenlastelegging begrijpt opdat hij zijn verdediging kan voorbereiden.³⁹² Een mondelinge verduidelijking kan volstaan indien de beklaagde op een eerder tijdstip al voldoende werd geïnformeerd over de draagwijdte van de tenlastelegging.³⁹³

143. Het is evenmin vereist dat het ganse strafdossier zou worden vertaald.³⁹⁴ De beklaagde heeft wel een recht op vertaling van de stukken die onontbeerlijk zijn voor de daadwerkelijke uitoefening van het recht van verdediging.³⁹⁵

De stukken, die behoren tot een in het buitenland geïniteerde strafprocedure, mogen zonder vertaling aan het strafdossier van een Belgische strafprocedure m.b.t. tot diezelfde beklaagde worden gehecht. Hier mag dan niet het besluit worden genomen dat de beklaagde voor de in België ingeleide strafprocedure niet op de hoogte werd gesteld in een taal welke hij verstaat.³⁹⁶

144. Indien de informatieverstrekking in een taal welke de verdachte/beklaagde verstaat niet tot het gewenste resultaat leidt, kunnen verdachten/beklaagden aanspraak maken op een tolk. De ondervraagde persoon kan in het kader van verhoren, uitgevoerd ten tijde van het opsporings- en het gerechtelijk onderzoek, beroep doen op een beëdigd tolk.³⁹⁷

Op de hoorzitting is voor de beklaagde ook een recht op bijstand van een tolk voorzien.³⁹⁸ Artikel 282 Sv. bepaalt dat de voorzitter van het Hof van Assisen op straffe van nietigheid gehouden is om een tolk aan te stellen van zodra hij gewaar wordt dat de beschuldigde de taal van de terechtzitting

³⁸⁸ A. VANDEPLAS, "Over het verhoor van de verdachte" (noot onder Cass. 5 augustus 2003), *RW* 2004-05, afl. 1, 22.

³⁸⁹ Activiteitenverslag januari 2013 — april 2014 van het Parlementair Comité belast met de wetsevaluatie, *Parl. St.* Kamer 2013-14, nr. 53K1969/3 en *Parl. St.* Senaat 2013-14, nr. 5-1407/3, 42-43.

³⁹⁰ J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 587.

³⁹¹ R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 917.

³⁹² A. DE NAUW, "L'application et l'interprétation de l'article 6 §1er et 3 de la Convention européenne des droits de l'Homme dans la jurisprudence belge en matière pénale." In X., *Les droit de la défense en matière pénale*, 324.

³⁹³ R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 917.

³⁹⁴ R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 917.

³⁹⁵ Cass. (2e k.) 14 januari 2014, AR P131332N, *T. Strafr.* 2014, afl. 3, 189 ; B. MEGANCK, "Vertaling van stukken gesteld in een andere taal dan deze van de rechtspleging - Onvolledigheid of gebrekkigheid van de inventaris van het strafdossier" (noot onder Cass. 14 januari 2014), *T. Strafr.* 2014, afl. 3, 190.

³⁹⁶ Cass. (2^e k.) 24 september 2002, AR P020718N, *Arr. Cass.* 2002, afl. 9, 1934 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 687.

³⁹⁷ Art. 47bis, § 1, 5° en 70bis Sv.

³⁹⁸ Art. 184bis Sv. ; J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 642.

niet verstaat.³⁹⁹ Deze bepaling wordt vermoed van toepassing te zijn op de overige vonnisgerechten.⁴⁰⁰ Dit is absoluut in overeenstemming met artikel 6, lid 3, sub e EVRM.⁴⁰¹

Hoofdstuk 6: Quid in geval van niet-naleving van artikel 6, lid 3, sub a EVRM ?

6.1 De nietigheid van de dagvaarding

145. Geen van de artikelen 145, 182, 184 en 211 Sv. voorzien in de nietigheid van de dagvaarding.⁴⁰² Vandaar is de dagvaarding enkel nietig wanneer een essentieel bestanddeel in de akte mankeert of wanneer bewezen is dat door die onvolkomenheid in de dagvaarding het recht van verdediging op onherstelbare wijze werd miskend.⁴⁰³ De afwezigheid van enige aanduiding van de tenlastegelegde feiten in de dagvaarding kan worden bestempeld als een substantiële vormvereiste.⁴⁰⁴ De datum of plaats van de tenlastelegging daarentegen vormt geen substantiële vormvereiste.⁴⁰⁵ De opgave van de verkeerde datum of plaats van de feiten impliceert niet noodzakelijk de nietigheid van de dagvaarding, zolang de beklagde op de hoogte is van het voorwerp van de vervolging en op grond hiervan zijn verweer kan opbouwen.⁴⁰⁶

146. Er moet een opdeling worden gemaakt tussen de aard en het niveau van gebrek aan nauwkeurigheid in de dagvaarding.⁴⁰⁷ Wanneer een latere kennisgeving of precisering nog mogelijk is, dan tast de miskening van artikel 6, lid 3, sub a EVRM de rechtmatigheid van de strafvordering niet aan.⁴⁰⁸ Het recht van verdediging is dan niet steeds onherstelbaar geschonden.⁴⁰⁹ Enkel indien de rechter op grond van de omschrijving in de dagvaarding niet kan opmaken voor welk feit hij werd gevat, kan hij de beklagde niet berechten en is de strafvordering niet rechtsgeldig aanhangig gemaakt.⁴¹⁰ Enkel in deze laatste stelling, zal de dagvaarding in de meeste gevallen nietig worden verklaard.

147. Voor de vermelding van de juridische kwalificatie in de akte van aanhangigmaking gelden minder strenge regels. Om de dubbele reden dat de opgegeven wettelijke kwalificatie onderworpen

³⁹⁹ J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 642.

⁴⁰⁰ Cass. 6 maart 1990, AR 3481, *Arr.Cass.* 1989-90, 882.

⁴⁰¹ R. VERSTRAETEN en P. TRAEEST, "Het recht van verdediging in de onderzoeksfase", *NC* 2008, afl. 2, 88.

⁴⁰² Cass. (2e k.) 14 februari 2007, AR P061580F, *Arr.Cass.* 2007, afl. 2, 376.

⁴⁰³ Cass. (2e k.) 23 mei 2001, AR P010218F, *Arr.Cass.* 2001, afl. 6, 994 ; R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 474 ; D. VAN DER KELEN, "Exceptio obscure libelli, gevleugeld adagium of hersenspinsel?", *RAGB* 2012, afl. 8, 513 ; R. DECLERCQ, *Beginnelsen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 932.

⁴⁰⁴ P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2576 ; R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 475.

⁴⁰⁵ Cass. (2e k.) 14 februari 2007, AR P061580F, *Arr.Cass.* 2007, afl. 2, 376.

⁴⁰⁶ Cass. 5 januari 1988, AR 1418, *Arr.Cass.* 1987-88, 561 ; S. VAN OVERBEKE, "Gedateerd feit en datum van de feiten" (noot onder Cass. 9 juni 1993), *RW* 1993-94, 747-750.

⁴⁰⁷ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Van deplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 476.

⁴⁰⁸ Cass. (2e k.) 31 oktober 2000, AR P001280N, *Arr.Cass.* 2000, 1690.

⁴⁰⁹ Cass. (2e k.) 31 oktober 2000, AR P001280N, *Arr.Cass.* 2000, 1690.

⁴¹⁰ Cass. (2e k.) 31 oktober 2000, AR P001280N, *Arr.Cass.* 2000, 1690.

is aan de kwalificatieplicht van de rechter én de tenlastegelegde feiten doorslaggevend zijn voor de aanhangigmaking van de strafvordering.⁴¹¹ Een gebrekkige omschrijving van de juridische kwalificatie van de feiten wordt niet onontkoombaar gevolgd door de nietigheidssanctie omdat niet alle bestanddelen van het misdrijf moeten worden opgenomen in de dagvaarding.⁴¹² Bij afwezigheid van aanduiding van de kwalificatie is het recht van verdediging niet geschonden als de beklaagde zich voldoende realiseert waartegen hij zich moet verdedigen.⁴¹³ Steeds moet *in concreto* worden nagegaan of het recht van verdediging is geschonden en of dat de dagvaarding hierdoor nietig kan worden verklaard.⁴¹⁴ Theoretisch gezien kan dus zelfs op de terechtzitting nog voorzien worden in de volledige informatieverzorging omtrent de wettelijke kwalificatie van de tenlastelegging. Het zal in dergelijk geval wel gepast zijn dat de zaak tijdelijk wordt uitgesteld. Hetzelfde geldt voor de aanduiding van de plaats en datum van de strafbare feiten.⁴¹⁵

148. De beklaagde alsmede het OM zijn gerechtigd om de nietigheid van de dagvaarding te vorderen.⁴¹⁶ De beklaagde dient de exceptie van nietigheid *in limine litis* op te werpen.⁴¹⁷ Dit middel kan niet voor het eerst in hoger beroep worden aangevoerd.⁴¹⁸ Derhalve gaat het dus om een relatieve nietigheid. De vonnisrechter oordeelt soeverein of de gebreken in de dagvaarding van dien aard kunnen zijn om tot de nietigheid van de dagvaarding te leiden.⁴¹⁹ Eens de nietigheid van de dagvaarding wordt uitgesproken, is logischerwijze de strafvordering onontvankelijk. Als *ultimum remedium* staat de mogelijkheid tot het uitvoeren van een nieuwe rechtsgeldige dagvaarding nog open.⁴²⁰

149. Bij de regeling betreffende de nietigheid moet een onderscheid worden gemaakt tussen een procedure met een rechtstreekse dagvaarding, dan wel een strafprocedure gevoerd op grond van verwijzing resulterend in een dagvaarding als dagstelling.⁴²¹ Strikt genomen, is van het concept "nietigheid" enkel sprake indien de zaak via rechtstreekse dagvaarding aanhangig werd gemaakt.

⁴¹¹ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklaagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 477 ; D. VAN DER KELEN, "Exceptio obscure libelli, gevleugeld adagium of hersenspinsel?", *RAGB* 2012, afl. 8, 513 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 688 en 922.

⁴¹² R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklaagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 476 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 670 en 932.

⁴¹³ R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 933.

⁴¹⁴ Cass. (2e k.) 16 december 2008, AR P081210N, *Pas*. 2008, afl. 12, 2982 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspiegeling*, Mechelen, Kluwer, 2014, 688.

⁴¹⁵ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklaagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 476.

⁴¹⁶ P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2577.

⁴¹⁷ P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2576.

⁴¹⁸ P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2576 ; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 919.

⁴¹⁹ P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2577 ; O. MICHIELS, "La qualification imprécise face au droit à l'information du prévenu", *Rev.dr.pén.* 2009, afl. 2, 232.

⁴²⁰ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklaagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 475.

⁴²¹ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklaagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplass*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 474.

Dit geldt niet wanneer de zaak aanhangig werd gemaakt door een verwijzingsbeschikking van de raadkamer want de gedinginleidende akte is dan immers de verwijzingsbeschikking.⁴²²

150. Een materiële misslag in de dagvaarding levert geen nietigheid op en mag rechtgezet worden door de rechter op voorwaarde dat dit niet voor verwarring zorgt bij de beklaagde omtrent de hem tenlastegelegde feiten.⁴²³ De beklaagde moet wel in kennis worden gesteld van dergelijke verbetering. Dit valt echter niet binnen het concept van een herkwalificatie van de tenlastelegging en is dus niet onderworpen aan de strenge vereisten die gelden in geval van herkwalificatie.⁴²⁴

⁴²² Corr. Gent 27 juni 2014, *TMR* 2014, afl. 3-4, 330, noot.

⁴²³ P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2577.

⁴²⁴ P. ARNOU, "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2577 ; R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 689.

DEEL IV: De invulling van de informatieplicht in de Nederlandse rechtsorde

151. Vooreerst dient te worden opgemerkt dat in dit deel enkel wordt ingegaan op de verschilpunten met het Belgisch rechtssysteem. Voor de andere onbesproken aspecten mag ervan worden uitgegaan dat dit hetzelfde is als in de Belgische rechtsorde.

Hoofdstuk 1: Ogenblik van de informatie

1.1 Algemeen

152. Conform artikel 6, lid 3, sub a EVRM moet de verdachte zo snel mogelijk op de hoogte worden gebracht dat tegen hem een strafvervolging is ingesteld.⁴²⁵ Onder de zinsnede "Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld" van artikel 6, lid 3, sub a EVRM moet worden verstaan: de persoon tegen wie het OM ernstige indicaties heeft tot het instellen van een strafvervolging. Dit wekt dan bij deze persoon de rechtmatige verwachting dat tegen hem effectief een strafvordering zal worden ingesteld, die een nadelige weerslag heeft op zijn rechtspositie.⁴²⁶ Vervolgingshandelingen kunnen onder meer zijn: de vordering tot het verrichten van onderzoek door de rechter-commissaris, de vordering tot het bevelen van de voorlopige hechtenis en het dagvaarden van de verdachte.⁴²⁷ Vanaf het moment dat die vervolgingshandelingen zijn gesteld, doet de vervolgingsfase zijn intrede. De informatieplicht kan per definitie dus ook van toepassing zijn tijdens het opsporingsonderzoek.⁴²⁸

1.2 Waarborging van de plicht tot informatie tijdens de vonnis- en/of onderzoeksfase ?

1.2.1 De uitwerking van de informatieplicht in het opsporingsonderzoek

153. Het "doelpubliek" van artikel 6, lid 3, sub a EVRM bestaat uit de beklaagde in de vonnisfase. Doch ligt in de Nederlandse strafprocedure de klemtoon meer op het voorbereidend onderzoek.⁴²⁹ Het is daarom belangrijk dat artikel 6, lid 3, sub a EVRM toch reeds zijn uitwerking vindt in deze fase.⁴³⁰

154. Indien bij voorgeleiding van de verdachte door de OvJ⁴³¹ blijkt dat hij ter beschikking moet blijven van het gerecht, beveelt de OvJ de inverzekeringstelling.⁴³² Een inverzekeringstelling is enkel

⁴²⁵ Hoge Raad 13 juni 1995, *Nederlandse Jurisprudentie* 1995, 635.

⁴²⁶ Hoge Raad 13 juni 1995, *Nederlandse Jurisprudentie* 1995, 635 ; B.F. KEULEN en G. KNIGGE, *Strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 198.

⁴²⁷ T.M. SCHALKEN, "Is verdachte na een vordering gvo 'charged with a criminal offence' cfm 6 lid 3 EVRM" (noot onder Hoge Raad 11 mei 1993), *Nederlandse Jurisprudentie* 1994, 142 ; Hoge Raad 22 mei 1979, *Nederlandse Jurisprudentie* 1979, 301 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 91 en 115.

⁴²⁸ T.M. SCHALKEN, "Is verdachte na een vordering gvo 'charged with a criminal offence' cfm 6 lid 3 EVRM" (noot onder Hoge Raad 11 mei 1993), *Nederlandse Jurisprudentie* 1994, 142.

⁴²⁹ P. VAN KAMPEN, "Modernisering van het Wetboek van Strafvordering. Something old, something new, something borrowed, and a lot of blue", *NJB* 2014, afl. 28, 1928.

⁴³⁰ P.H.P.H.M VAN KEMPEN, "Verdedigingsrechten in het vooronderzoek in Nederland", *Strafblad* 2011, 11.

⁴³¹ In het opsporingsonderzoek worden de onderzoekshandelingen uitgevoerd door opsporingsambtenaren bestaande uit de leidinggevende figuur van de officier van justitie bijgestaan door ambtenaren van de politie (Art. 132a en 141 WvSv.). De officier van justitie maakt deel uit van het openbaar ministerie (art. 148 WvSv.).

⁴³² Art. 57, lid 1 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 435.

verantwoord na het verhoren van de verdachte indien dit het belang van het onderzoek dient.⁴³³ Dit kan met name het geval zijn wanneer men wil vermijden dat de zoektocht naar medeverdachten wordt verhinderd doordat ze kunnen worden ingelicht door de inverzekeringgestelde verdachte. Een bevel tot inverzekeringstelling omschrijft zo nauwkeurig mogelijk het tenlastegelegde feit, voorzien van de nodige concretisering.⁴³⁴ Indien de persoon tegen wie de verdenking is gerezen onvoldoende de Nederlandse taal beheerst, wordt hem een schriftelijke mededeling gedaan van de hem tenlastegelegde feiten.⁴³⁵

155. Ingeval geen inverzekeringstelling wordt bevolen, wordt de verdachte in vrijheid gesteld tenzij hij wordt opgehouden voor onderzoek voor een duurtijd van maximaal zes uren.⁴³⁶ Deze termijn kan eenmalig met diezelfde tijdsperiode worden verlengd.⁴³⁷ Dit bevel tot verlenging dient een korte omschrijving te bevatten van de strafbare feiten waarop de verdenking is gefundeerd.⁴³⁸ Voor anderstalige verdachten wordt de inhoud mondeling toegelicht.

156. Een bevel tot inverzekeringstelling wordt slechts uitgevaardigd voor feiten die kunnen kaderen in een voorlopige hechtenis.⁴³⁹ Daaropvolgend kan de verdachte onder bewaring worden geplaatst waarna de rechtbank de gevangenhouding kan bevelen op vordering van de OvJ.⁴⁴⁰

Een verdachte die nog in vrijheid is, kan door een bevel tot gevangenneming van zijn vrijheid worden beroofd.⁴⁴¹ Dit kan enkel nadat het onderzoek ter terechtzitting van start is gegaan.⁴⁴²

Het bevel tot bewaring, gevangenhouding of gevangenneming moet de tenlastegelegde feiten vermelden waarvoor de verdachte in verdenking wordt gesteld.⁴⁴³ Indien de verdachte de Nederlandse taal onvoldoende machtig is, wordt hem zo spoedig mogelijk een schriftelijke mededeling hiervan verstrekt in een voor hem begrijpelijke taal.⁴⁴⁴

157. Vervolgens moet de OvJ de voorlopig gehechte persoon tijdig dagvaarden. Indien het vooronderzoek geen einde heeft genomen binnen 104 dagen⁴⁴⁵ is het afdoende als de OvJ een voorlopige tenlastelegging opstelt die overeenstemt met de omschrijving van het bevel van gevangenhouding.⁴⁴⁶ Het is toegelaten dat de OvJ in de dagvaarding de summier tekst van de

⁴³³ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 436.

⁴³⁴ Art. 59, lid 2 en 4 WvSv.

⁴³⁵ Art. 59, lid 7 WvSv.

⁴³⁶ Art. 61, lid 1 WvSv.

⁴³⁷ Art. 61, lid 2 WvSv.

⁴³⁸ Art. 61, lid 6 en 8 WvSv. ; F. GOOSSENS, "Artikel 6.3.a EVRM en het politieel verdachtenverhoor: enkele reflecties" (noot onder Cass. 9 november 2005), *NC* 2006, afl. 6, 409.

⁴³⁹ Art. 58, lid 1 WvSv.

⁴⁴⁰ Art. 63, lid 1 en 65, lid 2 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 445.

⁴⁴¹ Art. 65, lid 2 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 446-448.

⁴⁴² Art. 65, lid 2 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 446-448.

⁴⁴³ Art. 63 en 78, lid 2 WvSv. ; B.F. KEULEN en G. KNIGGE, *Strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 367-368.

⁴⁴⁴ Art. 78, lid 6 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 464.

⁴⁴⁵ In de context van voorlopige hechtenis is een bevel tot bewaring slechts van kracht voor maximaal 14 dagen (art. 64, lid 1 WvSv.) wat kan gevolgd worden door een bevel tot gevangenhouding of een bevel tot gevangenneming wat geldig is voor ten hoogste 90 dagen (art. 66, lid 1 WvSv.). Als we deze twee termijnen samentellen, komen we op een totaal van 104 dagen behoudens andersluidende bepaalde termijnen door de rechter-commissaris in het geval van een bevel tot bewaring of door de rechtbank ingeval van een bevel tot gevangenhouding of een bevel tot gevangenneming.

⁴⁴⁶ B.F. KEULEN en G. KNIGGE, *Strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 373 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 644.

feitenomschrijving van het bevel tot gevangenhouding overneemt.⁴⁴⁷ Zo kan het voorkomen dat deze beschrijving van het tenlastegelegde feit onnauwkeurig en onvoldoende duidelijk is. Bij de aanvang van het onderzoek ter terechtzitting moet deze feitenomschrijving in overeenstemming worden gebracht met de vereisten van artikel 261 Wetboek van Strafvordering (hierna: WvSv.) aan de hand van artikel 314a, lid 2 WvSv.⁴⁴⁸ Hierbij is wel steeds vereist dat de in het bevel tot gevangenhouding opgenomen tenlastegelegde feit enige band vertoont met het uiteindelijke tenlastegelegde feit. De tenlastelegging hoeft dus niet exact hetzelfde feit in te houden. Dit betekent bijvoorbeeld dat het bevel 'diefstal' kan aanduiden terwijl de uiteindelijke tenlastelegging 'heling' kan zijn.⁴⁴⁹ Deze figuur van summiere tenlastelegging is niet toegelaten indien de gevangenhouding nog kan worden verlengd.⁴⁵⁰

158. De verdachte moet in het voorbereidend onderzoek toegang krijgen tot de reeds beschikbare processtukken om zijn verdedigingsrecht zo snel en efficiënt mogelijk op touw te kunnen zetten.⁴⁵¹ Artikel 30 WvSv. voorziet in een recht op kennisneming van de stukken die van het procesdossier afhangen.⁴⁵² Sedert de inwerkingtreding van de Wet processtukken op 1 januari 2013 werd een definitie van de term "processtukken" geïncorporeerd in het Wetboek van Strafvordering.⁴⁵³ De ratio hiervan is dat in de praktijk regelmatig werd afgeweken van deze informatieverplichting door het tijdstip van kennisname uit te stellen d.m.v. bepaalde stukken welbewust nog niet te bestempelen als processtukken.⁴⁵⁴ Het concept "processtukken" omvat stukken die voor de rechter ter terechtzitting van aanzienlijk belang kunnen zijn voor het nemen van zijn beslissing.⁴⁵⁵ Hieruit blijkt dat de bedoeling van het definiëren wel een stap in de goede richting is, maar toch blijft de begripsbepaling vrij vaag zodat de achterpoortjes nog steeds niet helemaal zijn gesloten.

⁴⁴⁷ Artikel 261, lid 3 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 644.

⁴⁴⁸ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 644.

⁴⁴⁹ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 644.

⁴⁵⁰ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 644.

⁴⁵¹ R.H. HERMANS, "Kennisneming van processtukken in het voorbereidend onderzoek in strafzaken", *Delikt en Delinkwent* 2009, afl. 39, 5-6 ; P.H.P.H.M VAN KEMPEN, "Verdedigingsrechten in het vooronderzoek in Nederland", *Strafblad* 2011, 17 ; R. H. HERMANS, "Nieuwe regels voor de kennisneming van processtukken", *Delikt en Delinkwent* 2012, afl. 27, 1 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 239-240.

⁴⁵² A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "4.3 Art. 6 lid 3 EVRM", *WvSv* 2005, 1-2 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 239 en 266.

⁴⁵³ Wet 1 december 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de herziening van de regels inzake de processtukken, de verslaglegging door de opsporingsambtenaar en enkele andere onderwerpen (herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken), *Stb.* 2011, 601 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 240.

⁴⁵⁴ R.H. HERMANS, "Kennisneming van processtukken in het voorbereidend onderzoek in strafzaken", *Delikt en Delinkwent* 2009, afl. 39, 3 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 251.

⁴⁵⁵ Artikel 149a, lid 2 WvSv. ; artikel I, J Wet 1 december 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de herziening van de regels inzake de processtukken, de verslaglegging door de opsporingsambtenaar en enkele andere onderwerpen (herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken), *Stb.* 2011, 601 ; T.N.B.M. SPRONKEN, "Commentaar op artikel 33 Sv", *T&C Strafvordering* (bijwerkt tot 3 februari 2015) ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 248.

159. Het verzoek tot kennisname van de processtukken moet worden gericht aan de OvJ.⁴⁵⁶ De kennisneming dient in ieder geval te worden toegestaan vanaf het eerste verhoor na aanhouding.⁴⁵⁷ In de regel gaat het om een onbegrensd recht op kennisname van alle processtukken.⁴⁵⁸ Gezien de vertraging in de bevestiging of afkeuring van het verzoek tot kennisneming, kan aan de OvJ een termijn worden opgelegd waarbinnen hij dient te beslissen.⁴⁵⁹ Niettegenstaande dit goede wetgevend initiatief, is niet in een afgebakende termijn voorzien. Dit zal steeds afhangen van de concrete omstandigheden van de zaak.⁴⁶⁰

160. Artikel 32a WvSv. schenkt bijzondere aandacht aan de anderstalige verdachte. Deze persoon kan de OvJ schriftelijk verzoeken om stukken, waarvan de kennisname werd toegelaten, geheel of gedeeltelijk schriftelijk te laten vertalen in een voor hem begrijpelijke taal. Het gaat hierbij enkel om stukken die fundamenteel zijn voor de uitoefening van zijn recht van verdediging.

161. De verdachte kan op verzoek een afschrift verkrijgen van de stukken waarvan de kennisname werd goedgekeurd voor zover de voortgang van het onderzoek hierdoor niet wordt gehinderd.⁴⁶¹ Hij kan deze verkrijgen bij de politie of het desbetreffende parket van de OvJ.⁴⁶² Tijdens de onderzoeksfase kan de OvJ beslissen dat van bepaalde (onderdelen) van de processtukken geen afschrift zal worden verleend.⁴⁶³

162. Naast de verdachte verkrijgt zijn raadsman een zelfstandig recht op kennisname van de processtukken.⁴⁶⁴ Dit is zeer nuttig wanneer het verzoek tot kennisname van de verdachte tijdelijk wordt geweigerd, dan kan zijn raadsman hier nog inzage van nemen. De raadsman ontvangt automatisch een afschrift van de stukken waarvan de kennisneming aan zijn cliënt werd toegestaan.⁴⁶⁵

⁴⁵⁶ Artikel I, D Wet 1 december 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de herziening van de regels inzake de processtukken, de verslaglegging door de opsporingsambtenaar en enkele andere onderwerpen (herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken), *Stb.* 2011, 601 ; art. 30, lid 1 WvSv. ; P.H.P.H.M VAN KEMPEN, "Verdedigingsrechten in het vooronderzoek in Nederland", *Strafblad* 2011, 17 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 260.

⁴⁵⁷ Art. 30, lid 1 WvSv. ; R. H. HERMANS, "Nieuwe regels voor de kennisneming van processtukken", *Delikt en Delinkwent* 2012, afl. 27, 3 ; T.N.B.M. SPRONKEN, "Commentaar op artikel 30 Sv", *T&C Strafvordering* (bijwerkt tot 3 februari 2015) ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 260.

⁴⁵⁸ R. H. HERMANS, "Nieuwe regels voor de kennisneming van processtukken", *Delikt en Delinkwent* 2012, afl. 27, 2 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 262.

⁴⁵⁹ Artikel 30, lid 2 WvSv. ; R. H. HERMANS, "Nieuwe regels voor de kennisneming van processtukken", *Delikt en Delinkwent* 2012, afl. 27, 4 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 265.

⁴⁶⁰ R. H. HERMANS, "Nieuwe regels voor de kennisneming van processtukken", *Delikt en Delinkwent* 2012, afl. 27, 13.

⁴⁶¹ Art. 32, lid 1 WvSv. ; R.H. HERMANS, "Kennisneming van processtukken in het voorbereidend onderzoek in strafzaken", *Delikt en Delinkwent* 2009, afl. 39, 10 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 267.

⁴⁶² Artikel 32, lid 1 WvSv.

⁴⁶³ Artikel 32, lid 2 WvSv. ; T.N.B.M. SPRONKEN, "Commentaar op artikel 32 Sv", *T&C Strafvordering* (bijwerkt tot 3 februari 2015).

⁴⁶⁴ Art. 51 WvSv. ; Besluit 15 december 2011, houdende regels inzake het procesdossier en de kennisneming en de verstrekking van afschriften van processtukken gedurende het voorbereidende onderzoek (Besluit processtukken in strafzaken), *Stb.* 2011, 602 ; T.N.B.M. SPRONKEN, "Commentaar op artikel 30 Sv", *T&C Strafvordering* (bijwerkt tot 3 februari 2015) ; T.N.B.M. SPRONKEN, "Commentaar op artikel 32 Sv", *T&C Strafvordering* (bijwerkt tot 3 februari 2015) ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 104 en 261.

⁴⁶⁵ Art. 51 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 267.

1.2.2 De uitwerking van de informatieplicht in het gerechtelijk vooronderzoek

163. Sedert 1 januari 2013 is het gerechtelijk vooronderzoek afgeschaft.⁴⁶⁶ De rechter-commissaris krijgt op zijn beurt de taak om te waken over het goede verloop van het opsporingsonderzoek.⁴⁶⁷ Het gaat meer bepaald om toezicht op de legitieme uitvoering van de opsporingsbevoegdheden, de continuïteit van het onderzoek en de stabiliteit en nauwgezetheid van het vooronderzoek.⁴⁶⁸

1.2.3 De uitwerking van de informatieplicht in de vonnisfase

164. Voordat het onderzoek ter terechtzitting een aanvang kan nemen, moet de beklaagde reeds geruime tijd in het bezit zijn van een dagvaarding waar de tenlastelegging nauwgezet is in opgenomen.⁴⁶⁹ Dit zal in de volgende hoofdstukken verder worden toegelicht.

165. Van zodra de verdachte wordt gedagvaard door de OvJ, moet de kennisgeving van alle originele of bij afschrift verleende processtukken aan de beklaagde worden toegelaten.⁴⁷⁰ Wanneer een schriftelijk verzoek tot vertaling van bepaalde processtukken wordt gedaan, moet men zich wenden tot de rechtbank waar de zaak aanhangig werd gemaakt.⁴⁷¹ De verdachte kan te allen tijde afschriften verkrijgen ter griffie.⁴⁷²

Hoofdstuk 2: Wijze van meedelen van de informatie

166. Dit zal naar analogie zoals in de Belgische rechtsorde, doorgaans en bij voorkeur per dagvaarding geschieden.⁴⁷³ De wijze waarop de informatie wordt verleend is niet van doorslaggevend belang, maar het bereiken van het beoogde doel van de informatieplicht is dat wel.⁴⁷⁴

167. Het uitbrengen van een dagvaarding is exclusief voorbehouden aan het OM.⁴⁷⁵ Dit betekent dat in vergelijking met de Belgische strafprocedure, de dagvaarding niet kan uitgaan van de burgerlijke partij voor de lichtere misdrijven.

⁴⁶⁶ Wet 1 december 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten tot versterking van de positie van de rechter-commissaris, *Stb.* 2011, 600 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 235 en 357.

⁴⁶⁷ Art. 170, lid 2 WvSv. ; C.P.M. CLEIREN, *Waakzaamheid geboden. Aandachtspunten bij ontwikkelingen in het Nederlandse strafprocesrecht*, Brugge, Die Keure, 2011, 92.

⁴⁶⁸ Art. 180, lid 1 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 236 en 362.

⁴⁶⁹ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 189 ; M.J. KRONENBERG EN B. DE WILDE, *Grondtrekken van het Nederlandse strafrecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 368.

⁴⁷⁰ Art. 33 WvSv. ; Memorie van toelichting 13 februari 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Tweede Kamer der Staten Generaal*, vergaderjaar 2013–2014, 33 871, nr. 3 ; R.H. HERMANS, "Kennisgeving van processtukken in het voorbereidend onderzoek in strafzaken", *Delikt en Delinkwent* 2009, afl. 39, 8 ; B.F. KEULEN EN G. KNIGGE, *Strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 225 ; T.N.B.M. SPRONKEN, "Commentaar op artikel 33 Sv", *T&C Strafvordering* (bijwerkt tot 3 februari 2015).

⁴⁷¹ Art. 32a, lid 2 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 267.

⁴⁷² T.N.B.M. SPRONKEN, "Commentaar op artikel 32 Sv", *T&C Strafvordering* (bijwerkt tot 3 februari 2015).

⁴⁷³ Art. 261 WvSv. ; Hoge Raad 16 januari 1968, *Nederlandse Jurisprudentie* 1968, 378, met noot BRONKHORST ; J.M. REIJNTJES, *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 27.

⁴⁷⁴ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 67.

⁴⁷⁵ Art. 258, lid 1 WvSv. ; B.F. KEULEN EN G. KNIGGE, *Strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 165-166 ; P.A.M. MEVIS, *Capita strafrecht. Een thematische inleiding*, Nijmegen, Ars Aequi Libri, 2013, 475 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 42-43 en 115.

Hoofdstuk 3: Draagwijdte en inhoud van de informatie

168. Het Nederlandse Wetboek van Strafvordering voorziet wel in concrete vereisten waaraan de dagvaarding moet voldoen. Dit vormt een behoorlijke tegemoetkoming aan artikel 6, lid 3, sub a EVRM. Artikel 261, § 1-2 WvSv. stipuleert dat de tenlastelegging volgende aspecten moet vermelden: *“De dagvaarding behelst een opgave van het feit dat ten laste wordt gelegd, met vermelding omstreeks welke tijd en waar ter plaatse het begaan zou zijn; verder vermeldt zij de wettelijke voorschriften waarbij het feit is strafbaar gesteld. Zij behelst tevens de vermelding van de omstandigheden waaronder het feit zou zijn begaan.”*⁴⁷⁶

169. Deze vermeldingen werden aanvankelijk, met uitsluiting van de opsomming van de omstandigheden⁴⁷⁷, voorgeschreven op straffe van nietigheid.⁴⁷⁸ Sinds de Wet Vormverzuimen is dit niet meer het geval.⁴⁷⁹ Dit impliceert dat de rechter over zijn beoordelingsbevoegdheid beschikt om te bepalen of de nietigheidssanctie zal worden uitgesproken.⁴⁸⁰ Hieronder zullen de diverse aspecten, waarvan de dagvaarding melding behoort te maken, worden uiteengezet.

170. In een limitatief aantal gevallen kan “de opgave van het feit”, waarvan sprake in artikel 261 WvSv., worden ingewisseld voor de korte aanduiding van het feit.⁴⁸¹ Dit impliceert dat het afdoende is om enkel de wettelijke benaming van het strafbare feit aan te duiden.⁴⁸² De korte aanduiding van het feit moet de beklagde alleszins in staat stellen om te bepalen waarvoor hij moet terecht staan.⁴⁸³ Dit is toegelaten in de gevallen en onder de voorwaarden opgesomd in de artikelen 370a en 386, lid 1-2 WvSv. Deze bepalingen handelen over rechtsgedingen bij de politierechter of de kantonrechter.⁴⁸⁴

In de procedure voor de kantonrechter kan de opgave van het feit worden vervangen door een korte aanduiding van het feit ingeval de zaak wordt ingeleid door een oproeping.⁴⁸⁵ Dit is mogelijk indien de zaak is geadieerd bij de kantonrechter en de beklagde op heterdaad werd betrapt.⁴⁸⁶ Bij de aanvang van het onderzoek ter terechtzitting wordt de korte aanduiding aangevuld. Opdat het recht van verdediging niet wordt geschaad, kan de beklagde een verzoek tot schorsing richten aan de kantonrechter.⁴⁸⁷

⁴⁷⁶ J.M. REIJNTJES, *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 21.

⁴⁷⁷ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 633-638.

⁴⁷⁸ Hoge Raad 16 januari 1968, *Nederlandse Jurisprudentie* 1968, 378, met noot BRONKHORST ; Gerechtshof Amsterdam 25 juli 1994, *Nederlandse Jurisprudentie* 1994, afl. 45, 696 ; Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 27 september 2013, *NJFS* 2013, 254.

⁴⁷⁹ Wet 14 september 1995 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering (vormverzuimen), *Stb.* 1995, 441.

⁴⁸⁰ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, “Commentaar op artikel 261 Sv”, *WvSv* 2013, 65.

⁴⁸¹ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 189.

⁴⁸² A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 197.

⁴⁸³ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 199.

⁴⁸⁴ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 190.

⁴⁸⁵ A.E. HARTEVELD, *Het EVRM en het Nederlandse strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2005, 114.

⁴⁸⁶ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 191.

⁴⁸⁷ Art. 394 WvSv. ; A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 193.

Binnen de politierechtbankprocedure wordt ook gewag gemaakt van de korte opgave van het feit in de context van de dagvaarding.⁴⁸⁸ Dit is enkel toegelaten wanneer de OvJ de mening is toegedaan dat het gaat om een ongecompliceerde zaak die een gevangenisstraf van minder dan één jaar behelst en als de beklaagde op heterdaad werd betrapt.⁴⁸⁹ De verkorte dagvaarding wordt ten minste drie dagen voor de terechtzitting aangevuld met de volledige tenlastelegging conform artikel 261, lid 1 WvSv.⁴⁹⁰

De hamvraag die aan de orde kan worden gesteld, is of de korte aanduiding van het feit te rijmen valt met artikel 6, lid 3, sub a EVRM.⁴⁹¹ Door de korte aanduiding van het feit bestaat dan ook het risico dat de beklaagde onvoldoende wordt geïnformeerd over de tenlastelegging. Toch kan deze vraag affirmatief worden beantwoord omwille van de volgende overwegingen: Het is enkel toegestaan in geval van betrapting op heterdaad waardoor de beklaagde dan allicht op de hoogte zal zijn van de hem tenlastegelegde feiten; het bestaan van de verplichting tot aanvulling van de korte aanduiding bij de aanvang van het onderzoek ter terechtzitting en de mogelijkheid tot schorsing op verzoek van de beklaagde. Deze drie overwegingen vormen een deugdelijke waarborg voor het recht van verdediging.⁴⁹² Hierdoor zal uiteindelijk wel voldaan zijn aan de vereisten gesteld in artikel 261, § 1 WvSv en dus ook aan artikel 6, lid 3, sub a EVRM.⁴⁹³

171. Daarnaast bestaat ook nog de door de rechtspraak gecreëerde figuur van ad informandum gevoegde feiten. Dit houdt in dat het OM een extra strafbaar feit van dezelfde aard kan aanvoeren voor de rechter naast de in de dagvaarding vermelde tenlastegelegde feiten.⁴⁹⁴ Dit vermijdt te uitgebreide dagvaardingen, maar wel ten nadele van de rechtspositie van de beklaagde doordat de afdoening van de strafvordering gebeurt buiten de wet om. Indien de beklaagde bekent dit feit te hebben begaan, wordt het bij de sanctionering mee in overweging genomen. In het tegenovergestelde geval, dient het OM voor die feiten opnieuw te dagvaarden. Dergelijk fenomeen zal zich bijvoorbeeld voordoen bij een recidive inbreker waar de tenlastelegging bestaat uit een gering aantal opgesomde inbraken terwijl nog tien inbraken ad informandum worden gevoegd.⁴⁹⁵ Dergelijke werkwijze strookt niet volledig met de doelstelling van artikel 6, lid 3, sub a EVRM vermits het afbreuk doet aan het feit dat de informatie over de aard en de reden van beschuldiging gelijktijdig moeten worden verstrekt. Het onverwijld karakter van de tenlastelegging wordt evenmin gerespecteerd omdat de informatie in de regel geruime tijd voor de zitting bij de rechter moet worden gegeven. Indien de beklaagde de feiten ontkent, zal hij zijn eigen rechtspositie hierdoor verbeteren door zijn recht op verdediging te vrijwaren.

⁴⁸⁸ Art. 375, lid 3 WvSv. ; A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 194.

⁴⁸⁹ Art. 368 WvSv.

⁴⁹⁰ Art. 370a, lid 3 WvSv.

⁴⁹¹ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 200.

⁴⁹² A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 195-200.

⁴⁹³ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 198.

⁴⁹⁴ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 27.

⁴⁹⁵ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 871.

172. De vereiste van vermelding van tijd en plaats dienen ter lokalisatie van het gepleegde misdrijf.⁴⁹⁶ Dit moet zo gedetailleerd mogelijk worden vermeld opdat geen misverstand kan ontstaan welke strafbare gedraging wordt beoogd.⁴⁹⁷ Het is dan ook aangewezen om gebruik te maken van een van de volgende combinaties "op of omstreeks" en "in of omstreeks".⁴⁹⁸ Voor wat betreft de plaatsaanduiding, kan de aanduiding "te..." volstaan.⁴⁹⁹ De opgave van een exacte tijds- of plaatsbepaling zal zich opdringen wanneer de beklaagde ongeveer rond dezelfde periode en in dezelfde regio meerdere strafbare feiten heeft begaan.⁵⁰⁰ In zulke gevallen, is een te ruime aanduiding ontoereikend.⁵⁰¹

173. Vroeger hoefde de dagvaarding geen wettelijke kwalificatie van de tenlastegelegde feiten te behelzen.⁵⁰² Dit strookte niet met de bedoeling van artikel 6, lid 3, sub a EVRM.⁵⁰³ Dit werd door een wetwijziging in 1995 dan ook aangepast zodat de dagvaarding uitdrukkelijk melding moet maken van "de wettelijke voorschriften waarbij het feit is strafbaar gesteld."⁵⁰⁴ De ratio van de invoering hiervan is dat de beklaagde een beter leesbare omschrijving van het tenlastegelegde strafbaar feit verkrijgt én dat het risico op een ontslag van rechtsvervolging ingevolge niet-kwalificeerbaarheid wordt teruggedrongen.⁵⁰⁵ Hiermee wordt uitdrukkelijk tegemoetgekomen aan de vereisten gesteld in het kader van de verdragsrechtelijke informatieplicht.⁵⁰⁶

De wettelijke kwalificatie kan worden opgenomen in de dagvaarding door overname van de wettelijke terminologie of een eigen beschrijving van de delictsbestanddelen, telkens met geconcretiseerde bewoordingen.⁵⁰⁷ Sommige wetsterminologie beschrijft op afdoende wijze het tenlastegelegde feit terwijl andere een zeer uitgebreide concretisering behoeven.⁵⁰⁸ Bijvoorbeeld bij diefstal zijn de termen "wegnemen" en "met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen" voldoende feitelijk en behoeven deze geen nadere concretisering. Bij doodslag geldt hetzelfde waar de wetstermen "opzettelijk van het leven heeft beroofd" een voldoende feitelijke draagwijdte hebben en bewijst het opzet van de beklaagde om de dood van het slachtoffer te bewerkstelligen. In een andere dimensie is "van het leven beroven" onvoldoende feitelijk omdat de wijze waarop het slachtoffer om het leven werd gebracht niet duidelijk blijkt en dus een nadere concretisering vergt.⁵⁰⁹

⁴⁹⁶ J.M. REIJNTJES, *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 94.

⁴⁹⁷ J.M. REIJNTJES, *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 94.

⁴⁹⁸ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 637.

⁴⁹⁹ J.M. REIJNTJES, *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 94 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 637.

⁵⁰⁰ J.M. REIJNTJES, *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 95 ; A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 70 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 637.

⁵⁰¹ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 637.

⁵⁰² Hoge Raad 16 januari 1968, *Nederlandse Jurisprudentie* 1968, 378, met noot BRONKHORST ; A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 202.

⁵⁰³ Hoge Raad 15 april 1997, *Nederlandse Jurisprudentie* 1997, afl. 46, 653 ; Gerechtshof Amsterdam 25 juli 1994, *Nederlandse Jurisprudentie* 1994, afl. 45, 696 ; G. KNIGGE, "Strafverzwaring in verband met andere kwalificatie dan waarvan tenlastelegging uitging / geen strijd met 6 lid 3 sub a EVRM" (noot onder EHRM 24 oktober 1996, nr. 21525/93, Salvador Torres v. Spain), *Nederlandse Jurisprudentie* 1998, 294.

⁵⁰⁴ Wet 14 september 1995 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering (vormverzuimen), *Stb.* 1995, 441 ; Hoge Raad 16 januari 1968, *Nederlandse Jurisprudentie* 1968, 378, met noot BRONKHORST ; J.M. REIJNTJES, *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 27.

⁵⁰⁵ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 23-27.

⁵⁰⁶ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 638.

⁵⁰⁷ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 8.

⁵⁰⁸ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 33.

⁵⁰⁹ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 28-29.

Het is daarom steeds aangeraden om de volledige bewoordingen van het misdrijf op te nemen in de tenlastelegging, voorzien van een *in concreto* beschrijving.⁵¹⁰

174. De vermelding van de omstandigheden, vervat in artikel 261, §2 WvSv., dienen ter verheldering van het tenlastegelegde feit.⁵¹¹ Deze vermelding is subsidiair van aard, maar wordt wel bevolen als het tenlastegelegde feit enkel hierdoor kan worden geïdentificeerd.⁵¹²

175. De samenlezing van deze aspecten in de dagvaarding moeten strekken tot voldoende duidelijkheid en begrijpelijkheid, voldoende feitelijkheid en mogen niet innerlijk tegenstrijdig zijn.⁵¹³ De beoordeling of de dagvaarding voldoet aan de vereisten van artikel 261 WvSv. moet worden bestudeerd in het licht van de gehele daarin opgenomen tenlastelegging.⁵¹⁴ Zo kan het voorkomen dat bepaalde aspecten nauwkeurig worden gespecificeerd terwijl andere elementen vrij vaag blijven.⁵¹⁵

De vereiste van duidelijkheid en nauwkeurigheid van de bewoordingen van de tenlastelegging is niet enkel van belang voor de uitoefening van het recht van verdediging, maar ook voor de saisine van de rechter.⁵¹⁶

Innerlijke tegenstrijdigheid betekent dat twee met elkaar onverenigbare opties worden voorgesteld waardoor de tenlastelegging onverstaanbaar wordt.⁵¹⁷ Dit moet worden beoordeeld in het licht van het feit of de beklagde duidelijkheid had over hetgeen hem werd tenlastegelegd. Zo zal niet steeds de sanctie van nietigheid van de dagvaarding volgen.⁵¹⁸ De rechter kan de dagvaarding partieel nietig verklaren voor één van beide bestanddelen van de strijdige tenlastelegging en het overgebleven onderdeel bewezen te verklaren.⁵¹⁹ Bij de verbeterde versie van de tenlastelegging mag de beklagde echter niet in zijn verdediging worden gekrenkt.⁵²⁰ Ingeval van een innerlijke strijdigheid in de feitenomschrijving leidt dit tot de gehele nietigheid van de dagvaarding.⁵²¹

De vereiste van voldoende feitelijk betekent dat de OvJ geen genoegen mag nemen door de dagvaarding te voorzien van een kopie van de wettelijke misdrijfomschrijving, een nadere uitlegging is vereist.⁵²² Indien de tenlastelegging onvoldoende feitelijk is omschreven, kan dit niet worden goedge maakt bij wijze van inzage in het procesdossier.⁵²³ Dit is de voornaamste grond tot nietigverklaring van de dagvaarding.⁵²⁴

⁵¹⁰ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 34-35.

⁵¹¹ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 131.

⁵¹² G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 638.

⁵¹³ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 633.

⁵¹⁴ Rechtbank Roermond 31 januari 2012, *NJFS* 2012, 87 ; A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 70.

⁵¹⁵ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 70.

⁵¹⁶ Hoge Raad 15 december 1998, *Nederlandse Jurisprudentie* 1999, afl. 12, 205 ; Rechtbank Roermond 31 januari 2012, *NJFS* 2012, 87 ; J.M. REIJNTJES, *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 78 en 104 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 633.

⁵¹⁷ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 633-635.

⁵¹⁸ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 67.

⁵¹⁹ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 97.

⁵²⁰ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 67.

⁵²¹ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 23.

⁵²² A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 66 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 635.

⁵²³ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 66.

⁵²⁴ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 66.

3.1 Herkwalificatie

176. Opdat een herkwalificatie is toegelaten moet de feitenconstellatie ongewijzigd blijven én de beklagde in de gelegenheid zijn gesteld om op de gewijzigde aanklacht te repliceren.⁵²⁵ Ter illustratie is de wijziging van het moreel bestanddeel van het misdrijf, zoals een overschakeling van opzet naar grove schuld, geoorloofd.⁵²⁶ De wijziging moet ten laatste ter zitting worden opgeworpen.⁵²⁷

177. Op initiatief van de OvJ kan de tenlastelegging gedurende het onderzoek ter terechtzitting mondeling worden aangevuld met strafverzwarende omstandigheden (artikel 312 WvSv.) of kan hij een verzoek aan de rechter voorleggen tot wijziging van de tenlastelegging (artikel 313 WvSv.).⁵²⁸ De aanvullingsmogelijkheid van artikel 312 WvSv. is behoorlijk arbitrair omdat de OvJ nog mondeling feiten mag tenlasteleggen zonder dat de rechter de zitting hoeft te schorsen.⁵²⁹ Dit strookt niet met de doelstelling van artikel 6, lid 3, sub a EVRM omdat de strafverzwarende omstandigheden niet in de dagvaarding waren geïncorporeerd, alsook dit afbreuk doet aan het onverwijld karakter van de informatieplicht.

De wijzigingen in het kader van artikel 313 WvSv. zijn slechts toegelaten mits het oorspronkelijk tenlastegelegde feit ongewijzigd blijft.⁵³⁰ Wellicht zal de beklagde voor de zitting worden ingelicht over de vordering tot wijziging zodat hij zijn recht van verdediging hierop kan afstellen.⁵³¹ Hij verkrijgt hierbij een afschrift van de gewijzigde tenlastelegging. Indien het gaat om een anderstalige beklagde, moet hem een vertaling van de gemoduleerde tenlastelegging worden gegeven.⁵³² Indien de actie van de OvJ de beklagde zodanig verrast, dan kan hij om de schorsing van de vervolging verzoeken.⁵³³

178. Om aan de vereisten van de herkwalificatie te ontkomen, kan het OM hierop vooruitlopen door een primair-subsidiaire tenlastelegging te formuleren in de dagvaarding. Hierdoor kan het OM bij twijfel over de kwalificatie van de strafbare gedraging een primaire en een subsidiaire tenlastelegging formuleren, elkeen toegespitst op een andere misdrijfsomschrijving.⁵³⁴ Deze laatste tenlastelegging fungeert als vangnet. Hierdoor beschikt de rechter bij de bewezenverklaring over een keuze en kan ook een ontslag van rechtsvervolging wegens niet-kwalificeerbaarheid worden ontweken. De rechter

⁵²⁵ E. THOMAS, "Bij wijziging van de aanklacht in hoger beroep moet een beschuldigde op de gewijzigde aanklacht kunnen reageren" (noot onder EHRM 12 april 2007, nr. 70216/01, Laaksonen v. Finland), *FED* 2007/99.

⁵²⁶ E. THOMAS, "Bij wijziging van de aanklacht in hoger beroep moet een beschuldigde op de gewijzigde aanklacht kunnen reageren" (noot onder EHRM 12 april 2007, nr. 70216/01, Laaksonen v. Finland), *FED* 2007/99.

⁵²⁷ E. THOMAS, "Bij wijziging van de aanklacht in hoger beroep moet een beschuldigde op de gewijzigde aanklacht kunnen reageren" (noot onder EHRM 12 april 2007, nr. 70216/01, Laaksonen v. Finland), *FED* 2007/99.

⁵²⁸ Hoge Raad 15 april 1997, *Nederlandse Jurisprudentie* 1997, afl. 46, 653 ; E. THOMAS, "Bij wijziging van de aanklacht in hoger beroep moet een beschuldigde op de gewijzigde aanklacht kunnen reageren" (noot onder EHRM 12 april 2007, nr. 70216/01, Laaksonen v. Finland), *FED* 2007/99 ; A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 56.

⁵²⁹ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 641.

⁵³⁰ Art. 313, lid 2 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 639.

⁵³¹ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 19 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 640.

⁵³² Art. 314, lid 1 WvSv.

⁵³³ J.M. REIJNTJES, *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 28 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 641.

⁵³⁴ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 736.

dient wel een bepaalde hiërarchie te respecteren en moet eerst nagaan of de beklagde kan worden veroordeeld op basis van de primaire tenlastelegging alvorens te toetsen of de subsidiaire tenlastelegging in aanmerking komt.⁵³⁵

Hoofdstuk 4: Hoeveelheid van de informatie

179. De hoeveelheid informatie is afhankelijk van de omstandigheden van elke zaak.⁵³⁶ Dit moet steeds worden afgewogen in het licht van het recht op voldoende tijd en faciliteiten.⁵³⁷

Hoofdstuk 5: Informatieverstrekking in een taal die hij verstaat

180. De volgende twee kanttekeningen dienen steeds in het achterhoofd te worden gehouden. Een begrijpelijke taal valt niet noodzakelijk samen met de vertaling of vertolking in de moedertaal.⁵³⁸ Wanneer de anderstalige verdachte/beklaagde bijvoorbeeld al een aantal jaren verblijft in Nederland of bekend is bij de politie, zijn indicatoren dat een verdachte/beklaagde de Nederlandse taal wel voldoende beheerst.⁵³⁹

181. Als de verdachte onvoldoende Nederlands begrijpt en daardoor niet in staat is zich in die taal te uiten, dan kan de verdachte om bijstand van een tolk verzoeken.⁵⁴⁰ Artikel 191 WvSv. handelt slechts over de mogelijkheid tot benoeming van een tolk ten tijde van het opsporingsonderzoek.⁵⁴¹ Tijdens het verhoor kan eveneens een tolk worden opgeroepen.⁵⁴²

182. De niet-Nederlandstalige verdachte had tot voor kort geen recht op vertaling van de dagvaarding.⁵⁴³ Indien de verdachte het OM in kennis stelde dat hij taalkundige moeilijkheden ondervond bij het ontraadselen van de dagvaarding, kon hij verzoeken dat de essentiële informatie hem, bij voorkeur schriftelijk, ter beschikking werd gesteld in een voor hem begrijpelijke taal.⁵⁴⁴ Naar aanleiding van de implementatie van de Richtlijn 2010/64/EU betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures, werd een vijfde lid toegevoegd aan artikel 260 WvSv.⁵⁴⁵ Deze bepaling stipuleert dat indien het aannemelijk is dat de verdachte de Nederlandse taal onvoldoende machtig is, kan hem onverwijld een schriftelijke vertaling van de dagvaarding worden verstrekt ofwel wordt in een voor hem begrijpelijke taal schriftelijk mededeling gedaan. Deze laatstgenoemde mededeling omvat een beschrijving van de plaats, datum en het tijdstip waarop de

⁵³⁵ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 642-643.

⁵³⁶ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 215 ; J.M. REIJNTJES, *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 98.

⁵³⁷ Art. 6, lid 3, sub b EVRM ; T. SPRONKEN, *An EU-wide letter of rights: towards best practice*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2010, 46.

⁵³⁸ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 152.

⁵³⁹ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 646.

⁵⁴⁰ Art. 27, lid 4 WvSv.

⁵⁴¹ Hoge Raad 24 juni 1997, *Nederlandse Jurisprudentie* 1998, afl. 5, 70 met noot A.C. 'T HART ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 383.

⁵⁴² Art. 29a, lid 1 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 313.

⁵⁴³ Hoge Raad 23 april 1974, *Nederlandse Jurisprudentie* 1974, 272, met noot TH. W. VAN VEEN ; Hoge Raad 1 december 1981, *Nederlandse Jurisprudentie* 1982, afl. 13, 155, met noot TH. W. VAN VEEN ; Hoge Raad 16 januari 2007, *Nederlandse Jurisprudentie* 2007, 68.

⁵⁴⁴ Hoge Raad 16 januari 2007, *Nederlandse Jurisprudentie* 2007, 68.

⁵⁴⁵ Kamerstukken II 2011-2012, 33355, nr. 3 , p. 13-14.

verdachte ter terechtzitting moet verschijnen alsmede een korte omschrijving van het feit.⁵⁴⁶ Deze bepaling voorziet in een keuzemogelijkheid. De wetgever heeft wel nagelaten om aan deze keuzemogelijkheid een rangorde te koppelen. Uit de wetshistoriek valt af te leiden dat dit afhankelijk is van de complexiteit van de tenlastelegging.⁵⁴⁷ Thans kan worden aangevoerd dat de dagvaarding het meest fundamentele processtuk is zodat een schriftelijke integrale vertaling steeds onmisbaar is. Dit is ook de visie die het EHRM deelt.⁵⁴⁸

183. Indien een persoon zonder woon- of verblijfplaats binnen Nederland wordt gedaagd voor de Nederlandse strafrechter moet de dagvaarding in de taal van het desbetreffende land worden vertaald, d.w.z dat een vertaling wordt gehecht aan de originele dagvaarding.⁵⁴⁹ Zodoende kan de rechter een schorsing bevelen van het onderzoek ter terechtzitting om toch nog aan de verdragsrechtelijke informatieplicht te conformeren.⁵⁵⁰

184. Artikel 6, lid 3, sub a EVRM en de rechtspraak van het EHRM verlangen geenszins een absoluut recht op een schriftelijke vertaling van alle processtukken waarbij dit dan ook niet van de lidstaten mag worden geëist.⁵⁵¹ Hier valt tegen te verweren dat het aangeraden is om de meest relevante stukken in een voor de beklagde verstaanbare taal te voorzien voor zover dit binnen redelijke grenzen blijft.⁵⁵² Derhalve is de vertaling van de essentiële onderdelen voldoende.⁵⁵³ Het engagement van een tolk is ontoereikend om een compleet gebrek aan vertaling op te vangen.⁵⁵⁴ Indien door combinatie van de bijstand van een tolk en de vertaling van de gedingstukken de beklagde voldoende in staat is zichzelf te verdedigen, is aan de vereiste van vertaling voldaan.⁵⁵⁵

185. De bijstand van een tolk in de fase ter terechtzitting wordt geregeld bij de artikelen 263, lid 1 en 275 WvSv.⁵⁵⁶ Volgens de tekst van artikel 260, lid 1 WvSv. wordt "in ieder geval" een tolk toegevoegd aan de terechtzitting indien de beklagde de Nederlandse taal onvoldoende machtig is. Wanneer de OvJ reeds op de hoogte is van de onvoldoende kennis van de Nederlandse taal, dan kan hij hierop anticiperen door een tolk bij geschrift op te roepen, voorafgaand aan de terechtzitting.⁵⁵⁷ Het onderzoek ter terechtzitting wordt opgeschort indien geen bijstand van een tolk werd bevolen. Sterker nog, er wordt geen rekening gehouden met hetgeen men bespreekt zonder dat dit wordt voorzien van vertolking.⁵⁵⁸

⁵⁴⁶ Artikel 260, lid 5 WvSv. ; A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 128; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 647.

⁵⁴⁷ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 648.

⁵⁴⁸ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 648.

⁵⁴⁹ Art. 588, lid 2 WvSv. ; Hoge Raad 12 maart 2002, *Nederlandse Jurisprudentie* 2002, afl. 23, 317 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 648.

⁵⁵⁰ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 648.

⁵⁵¹ Hoge Raad 19 juni 1979, *Nederlandse Jurisprudentie* 1979, 588 ; Hoge Raad 26 mei 1992, *Nederlandse Jurisprudentie* 1992, 676 met noot A.C. 'T HART ; Hoge Raad 16 december 1997, *Nederlandse Jurisprudentie* 1998, 352 met noot A.C. 'T HART.

⁵⁵² Hoge Raad 16 december 1997, *Nederlandse Jurisprudentie* 1998, 352 met noot A.C. 'T HART.

⁵⁵³ Art. 588, lid 2 WvSv.

⁵⁵⁴ Hoge Raad 19 juni 1979, *Nederlandse Jurisprudentie* 1979, 588.

⁵⁵⁵ Hoge Raad 16 december 1997, *Nederlandse Jurisprudentie* 1998, 352 met noot A.C. 'T HART.

⁵⁵⁶ A.E. HARTEVELD, *Het EVRM en het Nederlandse strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2005, 134 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 646.

⁵⁵⁷ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 703.

⁵⁵⁸ Art. 275, lid 1-2 WvSv. ; A.E. HARTEVELD, *Het EVRM en het Nederlandse strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2005, 134 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 704.

Hoofdstuk 6: Quid in geval van niet-naleving van artikel 6, lid 3, sub a EVRM ?

6.1 De nietigheid van de dagvaarding

186. De nietigheid van de dagvaarding kan worden uitgesproken wegens niet-nakoming van de gestelde vereisten in het kader van artikel 261 WvSv.⁵⁵⁹ De rechter behoudt hierbij een ruime beoordelingsmarge.⁵⁶⁰

187. De partiële nietigheid van een onduidelijk, minder essentieel onderdeel van de tenlastelegging kan worden uitgesproken op voorwaarde dat de overblijvende tenlastelegging wel voldoet aan de vereisten van artikel 261 WvSv.⁵⁶¹ Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de strafverzwaringgrond van het tenlastegelegde feit onvoldoende werd omschreven. Meer bepaald wanneer het misdrijf diefstal voldoende is omschreven, maar wanneer niet duidelijk blijkt dat het gaat om diefstal met geweld. Het voordeel voor de beklaagde is dat een einduitspraak wordt geveld m.b.t. het lichtere misdrijf en een nieuwe vervolging op grond van de gecorrigeerde tenlastelegging uitgesloten is.⁵⁶²

188. De nietigheidssanctie kan worden vermeden ingeval de onduidelijkheden in de tenlastelegging tijdig worden achterhaald door een aanvulling of wijziging van de tenlastelegging op basis van de artikelen 312-313 WvSv.⁵⁶³

189. Een taal- of schrijffout in de bewoordingen van de tenlastelegging heeft geenszins de nietigheid van de dagvaarding tot gevolg aangezien de rechten van verdediging hierdoor niet op manifeste wijze worden geschonden.⁵⁶⁴ In dergelijk geval zal de rechter de juiste inhoud van de tenlastelegging determineren waarbij geen sprake is van een wijziging van de tenlastelegging in de zin van artikel 313 WvSv.⁵⁶⁵ Voorbeelden van een typefout zijn berkenlaan i.p.v. berkenweg, Grote Markt i.p.v. Grote Markt.⁵⁶⁶ Meer algemeen kan het ontbreken van een letter of getal worden gekwalificeerd als een schrijffout.⁵⁶⁷

190. Indien de nietigheid van de dagvaarding wordt uitgesproken, vormt het instellen van een nieuwe dagvaarding voor hetzelfde feit het laatste redmiddel aangezien niet ten gronde werd geoordeeld over het tenlastegelegde feit.⁵⁶⁸

⁵⁵⁹ Art. 278, lid 1 WvSv. ; J.M. REIJNTJES, *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 30 en 87; A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 8 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 634 en 753.

⁵⁶⁰ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 22 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 638.

⁵⁶¹ J.M. REIJNTJES, *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 89 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 638.

⁵⁶² Hier geldt het non bis in idem beginsel (art. 68 Sr.)

⁵⁶³ Art. 284, lid 2 WvSv.

⁵⁶⁴ Gerechtshof Amsterdam 30 mei 2012, www.rechtspraak.nl (consultatie 4 oktober 2014).

⁵⁶⁵ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 58.

⁵⁶⁶ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 58.

⁵⁶⁷ A.L. MELAI en M.S. GROENHUIJSEN, "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 58.

⁵⁶⁸ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 638.

191. Indien een schending van artikel 6, lid 3, sub a EVRM zich manifesteert, kan de rechter tijdens het onderzoek ter terechtzitting de vervolging schorsen opdat de beklaagde alsnog over de informatie kan beschikken.⁵⁶⁹ Het eindpunt van de schorsing bestaat in de kennisgeving van de benodigde informatie over de tenlastelegging.⁵⁷⁰ Indien we ons bevinden in de appelprocedure betekent de schorsingsmogelijkheid dat de zaak terug dient te worden verwezen naar de rechter in eerste aanleg.⁵⁷¹

192. Een merkwaardige meerwaarde in het WvSv. vormt de herzieningsmogelijkheid. Een reeds afgesloten zaak is vatbaar voor herziening door een nieuwe behandeling voor de strafrechter op te starten met het oog op de stroomlijning van die specifieke nationale uitspraak n.a.v. een uitspraak van het EHRM.⁵⁷² Deze mogelijkheid staat enkel open ten gunste van degene die zelf bij het EHRM een klacht heeft ingediend en kan dus niet worden uitgebreid tot gelijkaardige zaken.⁵⁷³

⁵⁶⁹ Art. 281 WvSv. ; Hoge Raad 23 april 1974, *Nederlandse Jurisprudentie* 1974, 272, met noot TH. W. VAN VEEN ; Hoge Raad 1 december 1981, *Nederlandse Jurisprudentie* 1982, afl. 13, 155 ; Hoge Raad 13 december 1988, *Nederlandse Jurisprudentie* 1989, afl. 24, 427, met noot TH.W. VAN VEEN ; Hoge Raad 16 januari 2007, *Nederlandse Jurisprudentie* 2007, 68.

⁵⁷⁰ Hoge Raad 23 april 1974, *Nederlandse Jurisprudentie* 1974, 272, met noot TH. W. VAN VEEN.

⁵⁷¹ Art. 423, lid 2 WvSv. ; Hoge Raad 1 december 1981, *Nederlandse Jurisprudentie* 1982, afl. 13, 155 ; Hoge Raad 3 mei 1983, *Nederlandse jurisprudentie* 1983, afl. 40, 591.

⁵⁷² Art. 457, lid 1, b. WvSv. ; M.J. KRONENBERG en B. DE WILDE, *Grondtrekken van het Nederlandse strafrecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 372.

⁵⁷³ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 955.

DEEL V: Evaluatie van de Belgische en Nederlandse rechtsorde

Hoofdstuk 1: Met een blik op de toekomst.. een betere bescherming voor de verdachte/beklaagde?

193. Om in de meest uitgebreide rechtsbescherming te voorzien voor de verdachte en de beklaagde, is het aangeraden om toekomstgericht het beste van beide rechtssystemen te combineren. Dit resultaat wordt dan idealiter verhoogd met de bescherming geboden door de Richtlijn 2012/13/EU.

1.1 De Richtlijn 2012/13/EU betreffende het recht op informatie in strafprocedures

194. Gezien de moeilijkheden inzake de effectieve afdwingbaarheid van de jurisprudentie van het EHRM, alsmede de lacune van een gestroomlijnde en eenvormige verankering van de verdragsrechtelijke informatieplicht in de rechtsstelsels van de lidstaten, is het noodzakelijk dat de Europese Unie intervenueert door minimumvoorschriften vast te leggen inzake de te verstrekken informatie van de tenlastelegging.⁵⁷⁴

195. Op 20 juli 2010 werd het voorstel tot Richtlijn 2012/13/EU ingediend.⁵⁷⁵ De Richtlijn 2012/13/EU kadert in de resolutie van de Raad d.d. 30 november 2009, genaamd "*een routekaart ter versterking van de procedurele rechten van verdachten en beklaagden in strafprocedures*". Daarbij werd een totaalpakket van maatregelen vooropgesteld waarvan het effect pas optimaal zal zijn als alle maatregelen ten uitvoer zijn gebracht.⁵⁷⁶ Het betreft de volgende zes maatregelen⁵⁷⁷:

1. Maatregel A: recht op vertaling en vertolking
2. Maatregel B: recht op informatie over de rechten en informatie over de beschuldiging
3. Maatregel C: recht op juridisch advies en rechtsbijstand
4. Maatregel D: recht op communicatie met familie, werkgever en consulaire autoriteiten
5. Maatregel E: bijzondere waarborgen voor kwetsbare verdachten of beklaagden
6. Maatregel F: groenboek over voorlopige hechtenis

Het is uiteraard in de context van 'Maatregel B' dat de Richtlijn 2012/13/EU moet worden geplaatst.⁵⁷⁸

196. Het personeel toepassingsgebied van de Richtlijn 2012/13/EU is als volgt: "*personen, vanaf het ogenblik waarop de bevoegde autoriteiten van een lidstaat hen ervan in kennis stellen dat zij ervan worden verdacht of beschuldigd een strafbaar feit te hebben begaan, tot de beëindiging van*

⁵⁷⁴ Voorstel 20 juli 2010 voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende het recht op informatie in strafprocedures, COM(2010) 392, 2-7 ; rechtsoverweging (3) Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures , *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1-10.

⁵⁷⁵ P. GILLAUX, *Droits européens à un procès équitable*, Brussel, Bruylant, 2012, 821.

⁵⁷⁶ Rechtsoverweging (11) Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures , *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1-10.

⁵⁷⁷ Bijlage bij Resolutie van de Raad 30 november 2009 over een routekaart ter versterking van de procedurele rechten van verdachten en beklaagden in strafprocedures, *Pb.C.* 4 december 2009, afl. 295.

⁵⁷⁸ Rechtsoverweging (14) Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures , *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1-10.

de procedure".⁵⁷⁹ De bescherming zal zich niet enkel uitstrekken vanaf de vonnisfase, maar zal ook de onderzoeksfase betreffen totdat een definitieve uitspraak wordt geveld omtrent zijn (on)schuld.⁵⁸⁰

197. Artikel 6 van de Richtlijn 2012/13/EU heeft verder gebouwd op de inhoud van artikel 6, lid 3, sub a EVRM en de interpretatie daaraan gegeven door het EHRM.⁵⁸¹ Wanneer een vervolging is ingesteld, dient aan de verdachte/beklaagde onverwijld in voldoende detail informatie over de tenlastelegging te worden bezorgd, in een taal die hij verstaat. Dit is gerelateerd aan de waarborging om zijn verdediging op behoorlijke en grondige wijze te kunnen voorbereiden.⁵⁸² De mate van gedetailleerdheid is afhankelijk van de fase waarin de strafprocedure zich situeert.⁵⁸³ De voorwaarde die hieraan wordt vastgeklikt, is dat de mate van gedetailleerdheid van de informatieverstrekking het lopende onderzoek niet mag hinderen.⁵⁸⁴

Aangehouden of gedetineerde personen moeten in kennis worden gesteld van de hem tenlastegelegde feiten en de redenen die aan de grondslag liggen van hun aanhouding of detentie.⁵⁸⁵ Deze bepaling beschrijft precies welke informatie ten minste moet worden verstrekt.⁵⁸⁶ De beklagde dient uiterlijk voor de beslissing van de rechter omtrent de gegrondheid van de beschuldiging te beschikken over de omschrijving van de hem tenlastegelegde feiten inclusief het tijdsbestek en de plaats van het gepleegde misdrijf, de wettelijke kwalificatie en de mate van betrokkenheid van de beklagde.⁵⁸⁷

Wanneer de details van de tenlastelegging zouden wijzigen in de loop van de strafprocedure, moet de verdachte/beklaagde onverwijld in kennis worden gesteld van de aangepaste informatie voor zover dit nodig is ter waarborging van het eerlijk verloop van het strafproces.⁵⁸⁸ Enkel de wijzigingen die op zijn positie een wezenlijke weerslag hebben, moeten hem worden meegedeeld.⁵⁸⁹

⁵⁷⁹ Art. 2 Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10.

⁵⁸⁰ Rechtsoverweging (1) Resolutie van de Raad 30 november 2009 over een routekaart ter versterking van de procedurele rechten van verdachten en beklagden in strafprocedures, *Pb.C.* 4 december 2009, afl. 295 ; Rechtsoverweging (16) Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10.

⁵⁸¹ Memorie van toelichting 13 februari 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Tweede Kamer der Staten Generaal*, vergaderjaar 2013–2014, 33 871, nr. 3 ; T. SPRONKEN, *An EU-wide letter of rights: towards best practice*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2010, 79.

⁵⁸² Voorstel 20 juli 2010 voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende het recht op informatie in strafprocedures, COM(2010) 392, 9 ; Rechtsoverweging (27) Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10.

⁵⁸³ Rechtsoverweging (28) Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10 ; Preadvies van de Adviescommissie Strafrecht inzake het conceptwetsvoorstel tot implementatie van richtlijn nr 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, Amsterdam, 13 juni 2013, 4.

⁵⁸⁴ Rechtsoverweging (28) Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10.

⁵⁸⁵ Art. 6 (2) Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10.

⁵⁸⁶ Voorstel 20 juli 2010 voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende het recht op informatie in strafprocedures, COM(2010) 392, 9 ; art. 6 (3) Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10.

⁵⁸⁷ Art. 6 (3) Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10.

⁵⁸⁸ Art. 6 (4) Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10.

⁵⁸⁹ Rechtsoverweging (29) en art. 6 (4) Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10.

198. Een andere relevante bepaling van de Richtlijn 2012/13/EU is artikel 7 dat voorziet in een recht op toegang tot de stukken van het strafdossier. Zowel de Belgische als de Nederlandse strafwetgeving is intussen op dit gebied conform met de vereisten gesteld door het EHRM en de Richtlijn 2012/13/EU.⁵⁹⁰ Derhalve is een modificatie van de wetgeving niet nodig zodat de bespreking over deze materie kan worden beëindigd.

199. De voorschriften van de Richtlijn 2012/13/EU mogen geen beperking of afwijking inhouden van het beschermingsniveau dat wordt gehanteerd door het EVRM, zoals uitgelegd door het EHRM.⁵⁹¹ De Richtlijn 2012/13/EU moest tegen 2 juni 2014 omgezet zijn in nationale wetgeving.⁵⁹² Daarom wordt in de volgende paragrafen onderzocht of de Belgische en Nederlandse wetgever tijdig en correct deze richtlijn hebben geïmplementeerd.

1.2 De implementatie van de Richtlijn 2012/13/EU in de Belgische strafprocedure

200. Ons Belgisch rechtsstelsel heeft te kampen met een structurele achterstand in de omzetting van EU-recht naar nationale wetgeving.⁵⁹³ Volgens het regeerakkoord van 10 oktober 2014 wordt gestreefd naar een herziening van het huidige Wetboek van Strafvordering.⁵⁹⁴ Hiervan zijn de voorbereidingen ten gronde reeds aan de gang. Dit kan dan ook de reden zijn dat de omzetting van deze richtlijn op lange baan wordt geschoven. In het regeerakkoord en het justitieplan staat niets expliciet beschreven van eventuele wetgevende initiatieven ter omzetting van de Richtlijn 2012/13/EU waardoor we noodgedwongen de bespreking van de implementatieregeling moeten staken.⁵⁹⁵

1.3 De implementatie van de Richtlijn 2012/13/EU in de Nederlandse strafprocedure

201. De Nederlandse strafwetgever verkoos een vrij minimalistische implementatie van de Richtlijn 2012/13/EU.⁵⁹⁶ Dit komt omdat de Nederlandse strafprocedure reeds in quasi alle rechten, die worden gewaarborgd door de richtlijn, voorziet.⁵⁹⁷ Bijgevolg volstaat een relatief eenvoudige aanpassing van het Wetboek van Strafvordering.

⁵⁹⁰ Memorie van antwoord 6 oktober 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142).

⁵⁹¹ Rechtsoverweging (40) en art. 10 Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10.

⁵⁹² Art. 11 Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1–10.

⁵⁹³ Regering Charles Michel, *Regeerakkoord*, 9 oktober 2014, 186–187.

⁵⁹⁴ Regering Charles Michel, *Regeerakkoord*, 9 oktober 2014, 118.

⁵⁹⁵ Regering Charles Michel, *Regeerakkoord*, 9 oktober 2014, 230 p ; Koen Geens (Minister van Justitie), *Het justitieplan : een efficiëntere justitie voor meer rechtvaardigheid*, 18 maart 2015, 119 p.

⁵⁹⁶ Preadvies van de Adviescommissie Strafrecht inzake het conceptwetsvoorstel tot implementatie van richtlijn nr 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, Amsterdam, 13 juni 2013, 2 ; Voorlopig verslag van de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie 16 september 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Eerste Kamer der Staten Generaal*, vergaderjaar 2014–2015, 33 871, A.

⁵⁹⁷ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 240.

202. Met het bestaan van artikel 261, lid 1 en 2 WvSv. voldoet Nederland aan artikel 6, lid 1 en 3 van de Richtlijn 2012/13/EU zodat op deze punten geen implementatieregelgeving is geboden.⁵⁹⁸

203. Artikel 6, lid 4 van de Richtlijn 2012/13/EU omvat dat de verdachte/beklaagde in kennis moet worden gesteld van essentiële wijzigingen in de hem reeds verstrekte informatie op voorwaarde dat dit noodzakelijk is ter garantie van het recht op een eerlijk proces.⁵⁹⁹

Dit is met name het geval wanneer de OvJ de tenlastelegging wenst te wijzigen ookal werd de dagvaarding reeds betekend. Dit kan slechts gebeuren zolang het onderzoek ter terechtzitting nog geen aanvang heeft genomen.⁶⁰⁰ De OvJ kan dan op basis van artikel 266, lid 1 WvSv. de oorspronkelijke dagvaarding intrekken en een nieuwe dagvaarding uitreiken.⁶⁰¹ Als het onderzoek ter terechtzitting al is aangevat, behoort de intrekking van de dagvaarding niet meer tot een valabele optie en is enkel een aanvullings- of wijzigingsprocedure mogelijk.⁶⁰²

Met de mogelijkheid tot aanvulling of wijziging van de tenlastelegging op vordering van de OvJ en de vereisten die worden opgelegd voor de herkwalificatiemogelijkheid⁶⁰³, is voldaan aan de vereisten gesteld in artikel 6, lid 4 van de Richtlijn 2012/13/EU. Bijgevolg is hiervoor ook geen implementatieregeling vereist.

1.3.1 Wetsvoorstel ter implementatie van de Richtlijn 2012/13/EU

204. Het Nederlandse wetsvoorstel pleitte voor de invoeging van artikel 27c in het Wetboek van Strafvordering.⁶⁰⁴ Dit artikel strekt vooral ter implementatie van artikel 6, lid 2 van de Richtlijn 2012/13/EU.⁶⁰⁵ Het personeel toepassingsgebied van artikel 27c WvSv. is wel nauwer dan dat van de richtlijn en is enkel van toepassing op al dan niet aangehouden verdachten.⁶⁰⁶

205. Vooreerst zullen de aangehouden verdachten bij hun aanhouding op de hoogte worden gesteld van welk strafbaar feit ze worden verdacht.⁶⁰⁷ In de praktijk is het niet altijd mogelijk om de verdachte te informeren op het moment van de aanhouding. In zulke gevallen moet dit achteraf zo spoedig mogelijk worden meegedeeld. Aan de aangehouden verdachte wordt tevens een schriftelijke

⁵⁹⁸ Memorie van toelichting 13 februari 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Tweede Kamer der Staten Generaal*, vergaderjaar 2013–2014, 33 871, nr. 3.

⁵⁹⁹ Memorie van toelichting 13 februari 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Tweede Kamer der Staten Generaal*, vergaderjaar 2013–2014, 33 871, nr. 3.

⁶⁰⁰ B.F. KEULEN en G. KNIGGE, *Strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 56.

⁶⁰¹ G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 613 en 668.

⁶⁰² Art. 312-313 WvSv.

⁶⁰³ Art. 265-266 en 312-314 WvSv.

⁶⁰⁴ Wetsvoorstel 13 februari 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Tweede Kamer der Staten Generaal*, vergaderjaar 2013–2014, 33 871, nr. 2.

⁶⁰⁵ Preadvies van de Adviescommissie Strafrecht inzake het conceptwetsvoorstel tot implementatie van richtlijn nr 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, Amsterdam, 13 juni 2013, 4 ; Advies 31 juli 2013 van de juridisch adviseur van de korpsleiding Politie Den Haag betreffende het conceptwetsvoorstel implementatie richtlijn recht op informatie in strafzaken, 1.

⁶⁰⁶ Preadvies van de Adviescommissie Strafrecht inzake het conceptwetsvoorstel tot implementatie van richtlijn nr 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, Amsterdam, 13 juni 2013, 4 ; Advies 31 juli 2013 van de juridisch adviseur van de korpsleiding Politie Den Haag betreffende het conceptwetsvoorstel implementatie richtlijn recht op informatie in strafzaken, 1.

⁶⁰⁷ P.A.M. MEVIS, *Capita strafrecht. Een thematische inleiding*, Nijmegen, Ars Aequi Libri, 2013, 367.

mededeling gedaan van zijn recht op kennisname van de processtukken en het recht op vertaling en vertolking.⁶⁰⁸

206. In de andere gevallen moet de informatie uiterlijk voor het eerste officiële verhoor worden verstrekt.⁶⁰⁹ De niet-aangehouden verdachte verkrijgt deze informatie per oproepingsbrief om voor het politiebureau te verschijnen.⁶¹⁰ Hij verkrijgt alvorens het officiële verhoor plaatsgrijpt een schriftelijke of mondelinge mededeling van zijn recht op vertolking en vertaling.

207. Zowel een aangehouden als een niet-aangehouden verdachte die de Nederlandse taal onvoldoende beheerst, zal de mededeling van het tenlastegelegde feit ontvangen in een voor hem begrijpelijk taal.⁶¹¹

208. Het wetsvoorstel werd op 10 juni 2014 aangenomen door de Tweede Kamer zonder het stellen van enige amendementen. Uiteindelijk heeft op 28 oktober 2014 de Eerste Kamer het wetsvoorstel zonder beraadslaging aangenomen.⁶¹² Dit wordt in Nederland een hamerstuk genoemd aangezien het gaat om een wetsvoorstel waarover niet meer mag worden gedebatteerd tijdens de plenaire vergadering. In dit verloop vinden we een bevestiging terug dat de Nederlandse strafprocedure reeds grotendeels in overeenstemming was met de richtlijn gezien het feit dat er amper behoefte was tot discussie. Op 1 januari 2015 zijn de Wet van 5 november 2014 en het besluit van 18 november 2014 in werking getreden.⁶¹³ Met deze omzettingsregelgeving conformeert de huidige Nederlandse wetgeving volledig met artikel 6 van de Richtlijn 2012/13/EU.

Hoofdstuk 2: Voldoen de nationale rechtsstelsels inzake de informatieplicht aan de vereisten gesteld door het EHRM?

2.1 Kritische reflectie van de nationale rechtssystemen

209. Vooreerst vormt de onvoldoende juridische afdwingbaarheid van de uitspraken van het EHRM in de nationale rechtsstelsels een punt van kritiek mede gezien de *in concreto*-appreciatie. Dit zorgt ervoor dat divergentie kan ontstaan in de toepassing van de informatieplicht in de diverse rechtsstelsels van de lidstaten.

210. Uit de rechtspraak van het EHRM blijkt dat de meeste problemen betrekking hebben op de positieve maatregelen die een eerlijk proces moeten waarborgen. Het volstaat niet om de informatie

⁶⁰⁸ Art. 27c, lid 3, b) en d) WvSv.

⁶⁰⁹ Art. 27c, lid 1 WvSv. ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 94.

⁶¹⁰ Art. 27c, lid 2 WvSv. ; Memorie van toelichting 13 februari 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Tweede Kamer der Staten Generaal*, vergaderjaar 2013–2014, 33 871, nr. 3.

⁶¹¹ Art. 27c, lid 4 WvSv. ; Artikel 27c, lid 3 Wetsvoorstel 13 februari 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Tweede Kamer der Staten Generaal*, vergaderjaar 2013–2014, 33 871, nr. 2 ; G.J.M. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 95.

⁶¹² *Hamerstukken* Eerste Kamer 2014-15, 28 oktober 2014, nr. 5, item 3.

⁶¹³ Wet 5 november 2014, houdende implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Stb.* 2014, 433 ; art. 3 Besluit 18 november 2014 houdende regels inzake de schriftelijke mededeling van rechten ten behoeve van aangehouden verdachten, *Stb.* 2014, 434.

pas beschikbaar te stellen wanneer de verdachte/beklaagde erom vraagt. Het is de plicht van de vervolgende autoriteit om hem te informeren over de aard en de reden van beschuldiging. Aan deze plicht kan niet passief worden voldaan door de informatie beschikbaar te stellen, zonder dit onder de aandacht van de verdediging te brengen.⁶¹⁴

211. Toch kunnen een aantal algemene conclusies worden geformuleerd m.b.t. de (correcte) naleving van de verdragsrechtelijke informatieplicht. Deze zullen hieronder worden becommentarieerd. Onderstaand betoog zal enkel ingaan op de verschillpunten met de beoogde interpretatie van het EHRM. Van de resterende, onbesproken bouwstenen van de informatieplicht mag men veronderstellen dat deze worden toegepast in de nationale rechtsordes zoals het EHRM voor ogen had.

212. De categorie van “*een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld*” uit artikel 6, lid 3, sub a EVRM kan niet worden getransponeerd naar één specifiek aanwijsbare persoon. In principe is artikel 6 EVRM enkel gericht op de vonnisfase, maar kan toch uitwerking hebben op de verdediging in het vooronderzoek. In het vooronderzoek kunnen de verdachten, de al dan niet aangehouden inverdenkinggestelden en de voorlopig gehechten onder de noemer van “de verdediging” vallen. Daarom moet de aanduiding van de persoon tegen wie een vervolging is ingesteld, *in concreto* gebeuren. Zo zal voor deze personen steeds een specifiek regime gelden ter uitwerking van het recht op informatie. In Nederland is dit aspect meer concreet uitgewerkt aangezien bepaalde handelingen expliciet als vervolgingshandelingen worden getypeerd waardoor eens die handelingen zijn gesteld, de vervolgingsfase een aanvang neemt. Vanaf dat moment krijgt artikel 6, lid 3, sub a EVRM uitwerking.

213. In beginsel is artikel 6, lid 3, sub a EVRM niet van toepassing op het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek. Nochtans zijn in de onderzoeksfase een aantal waarborgen ingebouwd voor de verdachte die hem toch (beperkte) informatie omtrent de tenlastegelegde feiten bieden. Hierbij denken we aan de regeling voorzien in de artikelen 47bis en 70bis Sv. inzake de beknopte mededeling van de feiten waarover het verhoor zal handelen en de rechten toegekend aan de niet-aangehouden inverdenkinggestelden door middel van de artikelen 61bis en 61ter Sv.

De aangehouden inverdenkinggestelde wordt bij zijn verhoor niet beschermd door de voorschriften van de artikelen 47bis en 70bis Sv. De vereiste dat de aard en de reden van beschuldiging moet worden opgenomen in het bevel tot aanhouding, is niet volledig toereikend ter staving dat de verdachte voorafgaandelijk aan het verhoor effectief op de hoogte werd gesteld van de hem tenlastegelegde feiten.⁶¹⁵ Hier dringt de noodzaak tot implementatie van de Richtlijn 2012/13/EU zich op waarbij de inlijving van artikel 27c WvSv. een voorbeeldfunctie kan vervullen.

De verdediging beschikt tijdens het strafonderzoek ook over de mogelijkheid tot inzage van het strafdossier, ingeval hij de finesse van het voorwerp van de hem tenlastegelegde feiten wil achterhalen.

⁶¹⁴ S. SMIS, C. JANSSENS, S. MIRGAUX en K. VANLAETHEM, *Handboek mensenrechten. De internationale bescherming van de rechten van de mens*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2011, 228.

⁶¹⁵ Art. 16, § 5 Wet 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, BS 14 augustus 1990.

Wat het inzagerecht in het strafdossier gedurende het opsporingsonderzoek betreft, leunt artikel 21bis Sv. sterk aan bij het analoge artikel 61ter Sv. Voor 10 februari 2013 kon de verdachte in het opsporingsonderzoek geen verzoek tot inzage in het strafdossier indienen. De verdachte bleef dan in de kou staan indien hij blijkens het verhoor geen adequaat en helder zicht had op de hem tenlastegelegde feiten. De wet van 27 december 2012 houdende diverse bepalingen betreffende justitie maakte hier komaf mee.

Niettegenstaande deze gunstige verlenging van het inzagerecht naar het opsporingsonderzoek, vormt het feit dat het OM het verzoek tot inzage zonder meer kan afwijzen een hinderpaal voor de effectieve inzage van de verdediging in het opsporingsonderzoek. Dit zou een ongelijke behandeling kunnen inhouden omdat het verzoek tot inzage, uitgaande van de niet-aangehouden in verdenking gestelde, slechts om gegronde redenen kan worden geweigerd en de aangehouden in verdenking gestelden in het kader van de voorlopige hechteniswet over een automatisch inzagerecht beschikt.

Toch moeten we waakzaam omspringen met het trekken van soortgelijke conclusies want het recht op informatie van de verdachte in het opsporingsonderzoek en de daaraan gekoppelde mogelijkheid tot inzage in het strafdossier moeten worden geplaatst in het bredere kader van de karakteristieken van het opsporingsonderzoek. Het opsporingsonderzoek is immers gericht op het verzamelen van gegevens m.b.t. de lopende strafvordering en kent een geheim verloop. Het gegeven dat ook geen beroepsvoorziening openstaat tegen de weigering tot het verlenen van inzage, vormt geen ongelijke behandeling in vergelijking met het gerechtelijk onderzoek waar dit wel is voorzien.

Een ruime werking van de informatieplicht in het opsporingsonderzoek is de facto, in de huidige context, niet geheel mogelijk. Door deze bepalingen in het Wetboek van Strafvordering, is in de mate van het mogelijke, grotendeels tegemoet gekomen aan de informatieplicht in de fase van het strafonderzoek.

214. Met betrekking tot het aspect "*in een taal welke hij verstaat*" schrijft het EHRM een mondelinge of schriftelijke vertaling van de tenlastelegging voor dan wel een samenvatting of toelichting van de tenlastegelegde feiten. Derhalve is het gegeven dat in de Belgische strafprocedure een schriftelijke vertaling van de dagvaarding niet is vereist, strikt genomen niet strijdig met de rechtspraak van het EHRM. Een mondelinge vertaling van de dagvaarding kan ook volstaan gelet op de concrete omstandigheden van de zaak. Toch is Nederland op dit punt een betere leerling want door middel van artikel 260, lid 5 WvSv. wordt voorzien in de keuze uit een schriftelijke integrale vertaling of een schriftelijke mededeling van de korte omschrijving van het feit. Afgezien daarvan heeft de Nederlandse strafwetgever betreurenswaardig nagelaten om een rangorde te bepalen.

Voor de niet in Nederland woonachtige beklagden kan de bepaling van artikel 588, lid 2 WvSv. hen de nodige bescherming bieden opdat ze de in de dagvaarding vervatte tenlastelegging toch kunnen begrijpen.

Zowel in de Belgische als de Nederlandse strafprocedure is een algehele vertaling van alle processtukken van het strafdossier niet vereist, maar is beperkt tot de stukken die cruciaal zijn voor de uitoefening van het recht van verdediging.

Als extra waarborging van dit taalcriterium werd in beide rechtsstelsels de bijstand van een tolk ter terechtzitting vervat in artikel 6, lid 3, sub e EVRM op uitvoerige wijze tenuitvoer gelegd. Het Belgische Wetboek van Strafvordering heeft wel een streepje voor op Nederland door de op straffe

van nietigheid voorgeschreven vereiste van de toevoeging van een tolk. Het feit dat dit op straffe van nietigheid is voorgeschreven, vormt een vergaandere waarborging dan hetgeen in artikel 275 WvSv. werd opgenomen omtrent de staking van het onderzoek ter terechtzitting en het feit dat geen rekening wordt gehouden met hetgeen wordt uitgesproken of voorgelezen zonder dat dit voorzien is van de nodige vertolking. Tevens kan in beide rechtssystemen een tolk worden ingeschakeld die de verdachte zal bijstaan bij het verhoor.

215. Volgens het EHRM is een weergave van de aard en de reden van beschuldiging voldoende. Dit moet steeds *in concreto* worden beoordeeld waarbij de bodemgrens bestaat uit het begrijpen van de reikwijdte van de tenlastelegging, beoordeeld in het licht van artikel 6, lid 3, sub b EVRM. Dus een vage tenlastelegging kan niet volstaan. Andere feitelijkheden, zoals de plaats en de datum van de feiten, mogen aanvullend worden bijgevoegd.

In theorie bestaat in beide rechtsstelsels geen twijfel over het feit dat de reden van beschuldiging steeds nauwkeurig, ondubbelzinnig en duidelijk moet worden opgenomen in de dagvaarding. Toch leert de praktijk ons dat niet steeds de tenlastegelegde feiten voldoende geconcretiseerd worden weergegeven. Indien de feiten niet op zodanige wijze worden beschreven in de dagvaarding, bestaat onzekerheid omtrent de tenlastegelegde feiten en de saisine van de rechter waardoor dit een substantiële vormvereiste uitmaakt die aanleiding kan geven tot de nietigheidssanctie. Zulk resultaat moet dan ook worden vermeden.

Meestal wordt slechts een misdrijfomschrijving uit het Strafwetboek opgenomen. De differentiatie omtrent de mate van gedetailleerdheid van de reden van beschuldiging vormt dan ook de essentie van onze probleemstelling.

Deze onvolkomenheid aan de verdragsrechtelijke informatieplicht werd in België jammerlijk bevestigd in het cassatiearrest van 21 januari 2014. Uit dit arrest zou men de conclusie kunnen trekken dat de strafbare feiten niet moeten worden omschreven bij de tenlastelegging.⁶¹⁶ Het cassatiearrest van 10 maart 2015 heeft gelukkig voor een gedeeltelijke verheldering gezorgd doordat werd gesteld dat de strafbare feiten wel moeten worden aangeduid bij de tenlastelegging, maar niet de gedetailleerde omschrijving ervan.⁶¹⁷ Het is afwachten of dergelijke uitspraak overeenind kan blijven in het licht van de aankomende rechtspraak en rechtsleer aangezien deze opvatting niet strookt met hetgeen het EHRM heeft beoogd.

Het Nederlandse Wetboek van Strafvordering daarentegen koppelt de vereisten van voldoende feitelijkheid, duidelijkheid en begrijpelijkheid aan de aspecten die bij wege van artikel 261 WvSv. moeten worden verwoord in de dagvaarding. Dit geeft meer richting aan de mate van gedetailleerdheid van de tenlastelegging, wat beter aanleunt bij wat het EHRM voor ogen had.

Het feit dat het EHRM niet echt een doorslaggevende opvatting met een algemene draagwijdte heeft aangenomen nopens de exacte mate van gedetailleerdheid, zorgt ervoor dat in de nationale rechtsstelsels ongelijkheden kunnen ontstaan. Het EHRM heeft in het merendeel van zijn uitspraken aangenomen dat de mate van gedetailleerdheid zal variëren naargelang de concrete omstandigheden en de complexiteit van de zaak. De Richtlijn 2012/13/EU is hierin verder gegegaan en heeft wel

⁶¹⁶ Cass. (2e k.) 21 januari 2014, AR P121642N.

⁶¹⁷ Cass. (2e k.) 10 maart 2015, AR P141339N.

gestipuleerd dat de beklaagde gedetailleerde informatie moet verkrijgen over meer aspecten dan louter de aard en de reden van beschuldiging.

Betreffende het aspect van de aard van beschuldiging, bestaat een verschil in het niveau van incorporatie in de nationale rechtsorde. In de Nederlandse strafprocedure behoort sedert de wet vormverzuimen de juridische kwalificatie tot een van de elementen waarvan de dagvaarding moet worden uitgerust.⁶¹⁸ Bijgevolg kan het ontslag van rechtsvervolgning wegens niet-kwalificeerbaarheid volgen indien de aard van beschuldiging niet wordt opgenomen in de dagvaarding. In de Belgische strafprocedure daarentegen valt uit de cassatierechtspraak wel af te leiden dat de dagvaarding de wettelijke kwalificatie van de tenlastegelegde feiten moet vermelden. Toch is dit niet gejuridiseerd in een normerend instrument. Bijgevolg moet bij ontstentenis of bij een gebrekkige vermelding van de aard van beschuldiging, steeds worden getoetst of het recht van verdediging op onherstelbare wijze is geschonden en of dit dan de nietigheidssanctie van de dagvaarding kan uitlokken.

216. De Belgische en Nederlandse strafrechtscolleges volgen nauwgezet de richtlijnen op van het EHRM met betrekking tot de herkwalificatie. Dit is in Nederland ruimer uitgewerkt door artikel 312-313 WvSv. Het nadeel van de aanvullingsmogelijkheid van de tenlastegelegde feiten met strafverzwarende omstandigheden is dat afbreuk wordt gedaan aan het onderdeel "onverwijld" van artikel 6, lid 3, sub a EVRM. Artikel 312 WvSv. zou in het licht van artikel 6, lid 3, sub a EVRM best worden herdacht.

217. Door middel van de vereisten inzake de informatieplicht die worden opgelegd door de vaste rechtspraak van de Belgische strafrechtscolleges vermeerderd met een actieve houding van de beklaagde, zal hij in de meeste gevallen uiteindelijk wel over voldoende informatie beschikken. Dit mede gezien zijn mogelijkheid tot inzage in het strafdossier hetzij in de fase van het gerechtelijk onderzoek, hetzij wanneer de regeling tot rechtspleging⁶¹⁹ voor de raadkamer wordt gevorderd na het afsluiten van een gerechtelijk onderzoek.⁶²⁰

Het inzagerecht mag enkel functioneren als interpretatiemiddel indien de beklaagde wordt geconfronteerd met een onduidelijke tenlastelegging. Een manifest onduidelijke tenlastelegging mag niet worden goedge maakt door inzage te nemen in het strafdossier omdat dit afbreuk doet aan de actieve informatieplicht.

De nakoming van artikel 6, lid 3, sub a EVRM wordt eveneens beoordeeld in het licht van de gehele strafprocedure, d.w.z. dat de informatieplicht niet op onherstelbare wijze werd geschonden indien de beklaagde gedurende de verdere strafprocedure nog over bijkomende informatie kon beschikken.

218. Uit bovenstaand betoog blijkt dat de rechten van verdediging door de jaren heen zijn uitgebreid naar de fase van het vooronderzoek, maar ze zijn en blijven toch nog uitermate beperkt. De artikelen

⁶¹⁸ Art. 261, lid 1 WvSv.

⁶¹⁹ Terwijl een opsporingsonderzoek kan uitmonden in een rechtstreekse dagvaarding voor het vonnisgerecht, kan een gerechtelijk onderzoek niet worden beëindigd met een rechtstreekse dagvaarding voor het vonnisgerecht maar moet de regeling tot rechtspleging worden gevorderd.

⁶²⁰ Cass. (2e k.) 9 november 2005, AR P051026F, *Arr.Cass.* 2005, afl. 11, 2185 ; J. VANDELANOTTE en Y. HAECK (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 585.

47bis, 61bis, 61ter en 70bis Sv. stellen de verdediging in het strafonderzoek in de mogelijkheid om reeds een beeld te schetsen over de hem tenlastegelegde feiten, maar dit is zeker niet voldoende.⁶²¹ Er zou een kentering moeten komen in het historisch gemaakte onderscheid van het strafrechtelijk onderzoek in die zin dat de verdachte reeds op de hoogte zou moeten zijn van het voorwerp van de tenlastelegging voordat hij wordt verhoord.⁶²² In deze context kan artikel 27c, lid 1 WvSv. een rolmodel zijn voor een toekomstige verbetering van het Sv. In Nederland krijgt de aangehoudene kennis van de strafbare feiten bij zijn aanhouding en de niet-aangehouden verdachte krijgt dit voorafgaandelijk aan zijn verhoor meegedeeld.

Ons inziens, gaat de prioriteit tot herziening van ons Wetboek van Strafvordering voornamelijk uit naar twee onderwerpen: het adequaat informeren van de voorlopig gehechte persoon bij zijn verhoor enerzijds, het inlichten van de verdediging over de draagwijdte van de tenlastelegging voorafgaandelijk aan zijn verhoor anderzijds.

219. Naar onze bescheiden mening, kan het streven naar de geschikte toepassing van artikel 6, lid 3, sub a EVRM in de onderzoeksfase niet achterwege blijven.⁶²³ Indien de verdachte in een zo vroeg mogelijk stadium zijn verweer al kan beginnen uittekenen, heeft dit een gunstige weerslag op het verdere verloop van de strafprocedure. In zulks geval zal het recht van verdediging wellicht niet op onherstelbare wijze geschonden zijn en dus ook niet de nietigheidssanctie met zich meebrengen.⁶²⁴ De meeste zaken worden immers voor de strafrechter gebracht na het afronden van het opsporingsonderzoek. Het gerechtelijk onderzoek wordt enkel nog aangevat indien ingrijpende dwangmaatregelen⁶²⁵ moeten worden bevolen waarover de Procureur des Konings niet zelfstandig kan beslissen of indien het gaat om zeer complexe zaken.⁶²⁶ Sedert de Wet Franchimont werd de facultatieve aard van het gerechtelijk onderzoek wettelijk verankerd.⁶²⁷ Sterker nog, in Nederland werd het gerechtelijk onderzoek afgeschaft.

Door het feit dat meer strafzaken hun ingang vinden via het opsporingsonderzoek zouden de reeds voorziene waarborgen van het gerechtelijk onderzoek moeten worden overgebracht naar de fase van het opsporingsonderzoek. Hierbij doelen we vooral op het uitbreiden van de strikte weigeringsgronden over het verzoek tot inzage tijdens het gerechtelijk onderzoek alsook de inbrenging van de beroepsvoorziening gericht tegen een afwijzing van een verzoek tot inzage.

Dit zou best bij de hervorming van het huidige strafonderzoek in de context van de toekomstige herziening van het Wetboek van Strafvordering mee in overweging worden genomen.⁶²⁸

⁶²¹ Wet 13 augustus 2011 tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen wiens vrijheid wordt benomen rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan, *BS* 5 september 2011 ; B. DE SMET, "La valeur de l'aveu en matière pénale", *Rev.dr.pén.* 1994, (631) 654.

⁶²² B. DE SMET, "La valeur de l'aveu en matière pénale", *Rev.dr.pén.* 1994, (631) 653.

⁶²³ R. VERSTRAETEN en P. TRAEST, "Het recht van verdediging in de onderzoeksfase", *NC* 2008, afl. 2, 97.

⁶²⁴ B. DE SMET, "La valeur de l'aveu en matière pénale", *Rev.dr.pén.* 1994, (631) 654.

⁶²⁵ Het gaat hier met name om een aanhoudingsbevel, huiszoeking, telefoontap, etc. (art. 28bis, § 3 en 28septies Sv.)

⁶²⁶ C. VAN DEN WYNGAERT en B. DE SMET, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. boek II - Strafprocesrecht*, Antwerpen- Apeldoorn, Maklu, 2014, 961.

⁶²⁷ Art. 47 Sv. ; C. VAN DEN WYNGAERT en B. DE SMET, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. boek II - Strafprocesrecht*, Antwerpen- Apeldoorn, Maklu, 2014, 961.

⁶²⁸ Koen Geens (Minister van Justitie), *Het justitieplan : een efficiëntere justitie voor meer rechtvaardigheid*, 18 maart 2015, 51.

220. De belangstelling voor de verdragsrechtelijke informatieplicht is duidelijk groter bij onze noorderburen gezien de incorporatie in artikel 94 van de Nederlandse Grondwet aangaande de absolute prioriteit van het EVRM in geval van strijdigheid met een nationale norm.⁶²⁹ Dit zal ertoe leiden dat de Nederlandse regelgever minder geneigd is om zijn verdragsverplichtingen van het EVRM te schenden.⁶³⁰ Dit is duidelijk waarneembaar wanneer we het Nederlandse Wetboek van Strafvordering raadplegen.

Bijgevolg is het Nederlandse Wetboek van Strafvordering globaal gezien beter uitgerust met een regeling aangaande de informatieplicht, wat uiteraard de rechtszekerheid ten goede komt.

Zo bepalen de artikelen over het bevel tot inverzekeringstelling, het bevel tot verlenging van ophouding voor onderzoek, het bevel tot bewaring, het bevel tot gevangenneming en bevel tot gevangenhouding nauwgezet dat de vermelding van het tenlastegelegde feit hierin moet worden opgenomen. Telkens wordt voorzien in een schriftelijke mededeling voor personen die de Nederlandse taal onvoldoende onder de knie hebben behalve bij het bevel tot verlenging van ophouding voor onderzoek wordt slechts voorzien in een mondelinge toelichting. Toch staat Nederland verder dan België omdat de anderstalige verdachte bij ons wettelijk gezien in de kou blijft staan voor een eventuele vertaling van de tenlastegelegde feiten.

Met betrekking tot de kennisneming van de stukken van het procesdossier in het opsporingsonderzoek heeft de Nederlandse strafprocedure duidelijk een streepje voor op België. Vooreerst wordt het WvSv. voorzien van een definitie van de term processtukken. Ten tweede kan aan het verzoek tot inzage tijdens het opsporingsonderzoek een termijn worden gesteld waarbinnen de OvJ moet beslissen. In België wordt enkel een beslissingstermijn opgelegd aan de onderzoeksrechter in het kader van het gerechtelijk onderzoek.⁶³¹

In Nederland beschikt de raadsman over een zelfstandig inzagerecht. In de Belgische strafprocedure valt de raadsman onder de categorie "rechtstreeks belanghebbenden" aangestipt in artikel 21bis Sv. Deze personen kunnen ook een verzoek tot inzage indienen, thans behoudt het OM hierbij een grotere beoordelingsbevoegdheid bij het in overweging nemen van hun verzoek.

De grootste tekortkoming in de Belgische strafwetgeving is dat geen enkel wettelijk voorschrift bepaalt welke aspecten in de dagvaarding moeten voorkomen ter omlijning van de tenlastelegging. Hiervoor moeten we terugvallen op de rechtspraak. Het is daarom beter dat die regels ontwikkeld en erkend door de vaste cassatierechtspraak worden gejuridiseerd in het Wetboek van Strafvordering. Aan de verdragsrechtelijke informatieplicht is in België voldaan indien de tenlastelegging op nauwkeurige en ondubbelzinnige wijze de tenlastegelegde feiten weergeeft opdat de beklaagde dit voldoende begrijpt en op basis hiervan zijn verweer kan voeren. Dit is echter een vrij vage stellingname zonder dat concrete vereisten worden geformuleerd in hoeverre de aspecten van de aard en de reden van beschuldiging precies moeten reiken en of de vermelding van eventuele andere elementen zoals de plaats en de datum van de feiten is geboden.

Dit terwijl artikel 261 WvSv. zorgvuldig stipuleert welke aspecten in de dagvaarding minstens moeten worden vermeld.

⁶²⁹ R. VERSTRAETEN, "Het recht op informatie van de verdachte of beklaagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplas*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 470.

⁶³⁰ A. DEN HARTOG, *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 182-183.

⁶³¹ Art. 61ter, § 2 Sv.

Een grote toegevoegde waarde in de Nederlandse strafprocedure is de voorziening van artikel 457, lid 1, sub b WvSv. om een reeds afgesloten zaak terug te initiëren met het oog op de afstemming met de uitspraak van het EHRM hieromtrent. Op deze manier kan de rechtspraak van het EHRM wel onrechtstreeks nationale uitspraken hervormen.

221. Voor het overgrote deel zou de Belgische wetgever beter een voorbeeld nemen aan hoe de informatieplicht is uitgewerkt in Nederland. Toch is onze regeling niet over de hele lijn gebrekkig uitgewerkt. De volgende punten kunnen een inspiratiebron vormen voor de Nederlandse wetgever. Tot voor kort bestond in het Nederlandse Wetboek van Strafvordering geen bepaling analoog aan art 47bis Sv. Door de recentelijke invoeging van artikel 27c WvSv. wordt hieraan tegemoet gekomen. In Nederland beschikken de aangehouden in verdenking gestelden niet over een automatisch inzagerecht. Een verzoek tot kennisname van de processtukken moet in ieder geval worden geuit. Hieraan gekoppeld is Nederland wel weer haantje de voorste met het stellen van een beslissingstermijn waarbinnen moet worden gereageerd op het verzoek tot kennisname uitgevaardigd tijdens het opsporingsonderzoek. Dit geldt ook voor de mogelijkheid tot schriftelijke vertaling van de processtukken evenals het bepalen van een tijdstip wanneer de kennisneming van de processtukken alleszins moet worden toegestaan.

222. Finaal kunnen we tot het besluit komen dat in het merendeel van de gevallen ons Hof van Cassatie de zienswijze van het EHRM is bijgetreden. Er zijn geen substantiële afwijkingen waar te nemen.

Niettemin is in België de invulling van de informatieplicht meer rechtersrecht, gelet op de verouderde en vage bepalingen van het Wetboek van Strafvordering terwijl in Nederland de wetgevende initiatieven en de huidige regelgeving meer facet geven aan de verdragsrechtelijke informatieplicht. Vandaar is het noodzakelijk dat de Belgische strafwetgever een kijk durft te nemen over de grenzen heen naar het Nederlandse systeem om zo ons strafproceduresysteem naar een hoger niveau te tillen. Rechtsvergelijking bevordert tenslotte rechtsverfijning en rechtsverrijking.

DEEL VI: Besluit

In deze masterscriptie hebben we de verdragsrechtelijke informatieplicht bestudeerd vanuit vier invalshoeken. Als eerste hebben we de uitlegging van het EVRM en de rechtspraak van het EHRM vooropgesteld, daaropvolgend werd de Belgische invulling hieromtrent onder de loep genomen. Ten derde werd een vergelijking gemaakt met de Nederlandse regeling en tot slot werden de door de Europese wetgever gesugereerde minimumvoorschriften behandeld.

Voor minder complexe zaken lijkt het EHRM te aanvaarden dat een omschrijving van de aard en de reden van beschuldiging ruim voldoende is in het licht van de concrete omstandigheden van de zaak. De grootste hiaten in de Belgische strafprocedure, waarin de Nederlandse strafwetgeving wel voorziet, zijn de afwezigheid van enige wettelijke bepaling over de elementen waarin de dagvaarding minstens moet voorzien en de matige aandacht die uitgaat naar de verdachte/beklaagde die de taal van de rechtspleging onvoldoende beheerst. Meer specifiek heeft de Nederlandse strafwetgever aan deze bouwstenen van de dagvaarding de vereisten van duidelijkheid, begrijpelijkheid en voldoende feitelijkheid gekoppeld.

Ondanks het feit dat het Nederlandse Wetboek van Strafvordering al reeds uitgerust was met een vrij grondig uitgewerkte regeling ter interpretatie van de informatieplicht, heeft het met de invoering van artikel 27c voorzien in een behoorlijk compleet recht op informatie over de aard en de reden van beschuldiging. De Nederlandse beschermingsregeling reikt, op sommige punten, zelfs verder dan wat het EHRM beoogt. Dit betekent niet dat Nederland niet meer kan worden veroordeeld door het EHRM ondanks het feit dat ze het EVRM heeft gerespecteerd, maar wel omdat de ruimere nationale norm werd miskend.⁶³² Voor België is nog meer werk voor de boeg om reden dat slechts een gering aantal waarborgen van de informatieplicht wettelijk verankerd zijn, samengevoegd met het feit dat tot op heden nog geen wetgevende initiatieven zijn genomen m.b.t. tot de omzetting van de Richtlijn 2012/13/EU.

Uit de bespreking van de informatieplicht vanuit deze diverse invalshoeken besluiten we dat het voldoende op de hoogte zijn van de tenlastelegging essentieel is voor de waarborging van het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces. Toch moet de nakoming van de informatieplicht steeds *in concreto* worden beoordeeld in het licht van de fase waarin de strafprocedure zich bevindt. Rekening houdend met de uitlegging van de informatieplicht door het EHRM en de relatief recente ontwikkelingen op Europees niveau, kunnen we stellen dat er inzake de informatieplicht een vrij sluitend systeem van waarborgen bestaat voor de verdediging tijdens de strafprocedure. De keurige uitwerking in de nationale rechtsstelsels is natuurlijk een andere zaak.

Als afsluiter van deze masterscriptie : *Justice must not only be done, but must also be seen to be done.*⁶³³

⁶³² S. SMIS, C. JANSSENS, S. MIRGAUX en K. VANLAETHEM, *Handboek mensenrechten. De internationale bescherming van de rechten van de mens*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2011, 227.

⁶³³ J. DUJARDIN, "Artikel 6 Europees Verdrag Rechten van de Mens. Het recht op een eerlijk proces. In hoeverre moet het proces eerlijk zijn?" In X., *Vigilantibus ius scriptum. Feestbundel voor Hugo Vandenberghe*, 130.

Bibliografie

1. Wetgeving

1.1 Internationaalrechtelijke normen

- Verdrag 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.
- Europese Commissie van de Rechten van de Mens 8 oktober 1956, *Vorbereidend werk over artikel 6 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens*, DH (56) 11, 35 p.
- Aanbeveling (2001) 10 van 19 september 2001, comité van ministers van de Raad van Europa aan lidstaten inzake ethiek van de politie, [www.coe.int /t/cm/aboutCM_en.asp](http://www.coe.int/t/cm/aboutCM_en.asp).

1.2 Europeesrechtelijke normen

- Verdrag 25 maart 1957 betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.* 30 maart 2010, afl. 83, *err. Pb.C.* 6 juli 2010, afl. 181.
- Resolutie van de Raad 30 november 2009 over een routekaart ter versterking van de procedurele rechten van verdachten en beklaagden in strafprocedures, *Pb.C.* 4 december 2009, afl. 295.
- Voorstel 20 juli 2010 voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende het recht op informatie in strafprocedures, COM(2010) 392, 27 p.
- Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, *Pb.L.* 1 juni 2012, afl. 142, 1-10.

1.3 Belgische wetgeving

1.3.1 Wetgeving

- Wet 17 november 1808 Wetboek van strafvordering, *BS* 6 september 1967.
- Wet 13 mei 1955 houdende goedkeuring van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, en van het additioneel Protocol bij dit Verdrag, ondertekend op 20 maart 1952, te Parijs, *BS* 19 augustus 1955, *err. BS* 29 juni 1961.
- Wet 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, *BS* 14 augustus 1990.
- Wet 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, *BS* 2 april 1998, *err. BS* 7 augustus 1998.
- Wet 13 augustus 2011 tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen wiens vrijheid wordt benomen rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan, *BS* 5 september 2011.
- Wet 27 december 2012 houdende diverse bepalingen betreffende justitie, *BS* 31 januari 2013.

1.3.2 Soft law

- Activiteitenverslag januari 2013 — april 2014 van het Parlementair Comité belast met de wetsevaluatie, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53K1969/3 en *Parl.St.* Senaat 2013-14, nr. 5-1407/3, 267 p.

1.4 Nederlandse wetgeving

1.4.1 Wetgeving

- Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden van 24 augustus 1815, *Stb.* 1983, 70.
- Wet 15 januari 1921 Wetboek van strafvordering, *Stb.* 1921, 14.
- Wet 28 juli 1954 houdende goedkeuring van het te Rome op 4 november 1950 ondertekende Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, alsmede van het te Parijs op 20 maart 1952 ondertekende Protocol bij dat Verdrag, *Stb.* 1954, 335.
- Wet 14 september 1995 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering (vormverzuimen), *Stb.* 1995, 441.
- Wet 1 december 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten tot versterking van de positie van de rechter-commissaris, *Stb.* 2011, 600.
- Wet 1 december 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de herziening van de regels inzake de processtukken, de verslaglegging door de opsporingsambtenaar en enkele andere onderwerpen (herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken), *Stb.* 2011, 601.
- Wet 5 november 2014 houdende implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Stb.* 2014, 433.
- Besluit 15 december 2011 houdende regels inzake het procesdossier en de kennisneming en de verstrekking van afschriften van processtukken gedurende het voorbereidende onderzoek (Besluit processtukken in strafzaken), *Stb.* 2011, 602.
- Besluit 18 november 2014 houdende regels inzake de schriftelijke mededeling van rechten ten behoeve van aangehouden verdachten, *Stb.* 2014, 434.

1.4.2 Voorbereidende werken

- Wetsvoorstel 13 februari 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Tweede Kamer der Staten Generaal*, vergaderjaar 2013–2014, 33 871, nr. 2.
- Memorie van toelichting 13 februari 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Tweede Kamer der Staten Generaal*, vergaderjaar 2013–2014, 33 871, nr. 3.
- Memorie van antwoord 6 oktober 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142).
- *Hamerstukken Eerste Kamer 2014-15*, 28 oktober 2014, nr. 5, item 3.

1.4.3 Soft law

- Preadvises van de Adviescommissie Strafrecht inzake het conceptwetsvoorstel tot implementatie van richtlijn nr 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures, Amsterdam, 13 juni 2013, 5 p.
- Advies 31 juli 2013 van de juridisch adviseur van de korpsleiding Politie Den Haag betreffende het conceptwetsvoorstel implementatie richtlijn recht op informatie in strafzaken, 4 p.
- Voorlopig verslag van de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie 16 september 2014 betreffende de implementatie van richtlijn nr. 2012/13/EU van het Europees parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEU L 142), *Eerste Kamer der Staten Generaal*, vergaderjaar 2014–2015, 33 871, A.

2. Rechtsleer

2.1 Boeken

- CAPE, E., HODGSON, J., PRAKKEN, T. and SPRONKEN, T., *Suspects in Europe: procedural rights at the investigative stage of the criminal process in the European Union*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2007, 280 p.
- CLAES, E., *Strafrecht en menselijke waardigheid. Essays over de grondslagen van het strafrecht*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2009, 1340 p.
- CLEIREN, C.P.M., *Waakzaamheid geboden. Aandachtspunten bij ontwikkelingen in het Nederlandse strafprocesrecht*, Brugge, Die Keure, 2011, 85-96.
- CORSTENS, G.J.M., *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2014, 1091 p.
- DECLERCQ, R., *Beginnelsen van strafrechtspleging*, Mechelen, Kluwer, 2014, 1892 p.
- DE SMET, B. en RIMANQUE, K., *Het recht op behoorlijke rechtsbedeling. Een overzicht op basis van artikel 6 EVRM*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2002, 178 p.
- DEN HARTOG, A., *Artikel 6 EVRM: grenzen aan het streven de straf eerder op de daad te doen volgen*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1992, 358 p.
- DUTERTRE, G., *Key case-law extracts. European court of Human rights*, Germany, Council of Europe publishing, 2003, 427 p.
- GILLAUX, P., *Droits européens à un procès équitable*, Brussel, Bruylant, 2012, 1024 p.
- GERARDS, J.H., HAECK, Y. , DE HERT, P. , TJEKEMA, M.K.G., VAN DER VELDE, J. en WOLTJER, A. J. TH, *Sdu commentaar EVRM. Deel II – procedurele rechten*, Den Haag, Sdu uitgevers, 2014, 564 p.
- HARTEVELD, A.E., *Het EVRM en het Nederlandse strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2005, 208 p.
- HERINGA, A.W., SCHOKKENBROEK, J.G.C. en VAN DER VELDE, J., *Artikel 6 eerlijk proces. Reden en aard beschuldiging EVRM R&C*, Den Haag, Sdu uitgevers, 2004, 5 p.
- KEULEN, B.F. en KNIGGE, G., *Strafprocesrecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 687 p.
- KRONENBERG, M.J. en DE WILDE, B., *Grondtrekken van het Nederlandse strafrecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 393 p.
- LEANZA, P. and PRIDAL, O., *The right to a fair trial. Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International BV, 2014, 276 p.
- MERILLS, J.G. and ROBERTSON, A.H., *Human rights in Europe. A study of European Convention on Human Rights*, Manchester, Manchester University Press, 2001, 362 p.

- MEVIS, P.A.M., *Capita strafrecht. Een thematische inleiding*, Nijmegen, Ars Aequi Libri, 2013, 1034 p.
- MOLE, N. and HARBY, C., *The right to a fair trial. A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights*, Strasbourg, Directorate General of Human Rights Council of Europe, Human rights handbooks No. 3, 2006, 76 p.
- REID, K., *A practitioner's guide to the european convention of human rights*, London, Sweet & Maxwell, 1998, 503 p.
- REIJNTJES, J.M., *De dagvaarding in strafzaken*, Deventer, Kluwer, 2011, 188 p.
- SMIS, S., JANSSENS, C., MIRGAUX, S. en VANLAETHEM, K., *Handboek mensenrechten. De internationale bescherming van de rechten van de mens*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2011, 660 p.
- SPRONKEN, T., VERMEULEN, G., DE VOCHT, D. and VAN PUYENBROECK, L., *EU procedural rights in criminal proceedings*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2009, 116 p.
- SPRONKEN, T., *An EU-wide letter of rights: towards best practice*, Antwerpen-Cambridge, Intersentia, 2010, 525 p.
- VANDELANOTTE, J. en HAECK, Y., *Handboek EVRM – Deel 1 Algemene beginselen*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2005, 949p.
- VANDELANOTTE, J. en HAECK, Y. (eds.), *Handboek EVRM - Deel 2 Artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2004, Volume I, 1066 p.
- VAN EMMERIK, M., *Verplichtingen voor de wetgever na Straatsburgse uitspraken op grond van het EVRM*, Oisterwijk, Wolf Legal Publishers, 2008, 160 p.
- VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht, Strafprocesrecht & Internationaal Strafrecht*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2006, 1314 p.
- VAN DEN WYNGAERT, C. en DE SMET, B., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. boek II - Strafprocesrecht*, Antwerpen- Apeldoorn, Maklu, 2014, 1378 p.
- VAN DIJK, P., VAN HOOF, F., VAN RIJN, A. and ZWAAK., L. (eds.), *Theory and practice of the European convention on human rights*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2006, 1190 p.
- VERBRUGGEN, F. en VERSTRAETEN, R., *Strafrecht en Strafprocesrecht voor bachelors (deel II)*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2009, 319 p.
- VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2012, 1372 p.
- VIERING, M.L.W.M., *Het toepassingsgebied van artikel 6 EVRM*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1994, 243 p.

2.2 Belgische tijdschriften

- CLAEYS, C., "Het politieverhoor van minderjarige verdachten: op maat van het kind?", *T.Strafr.* 2014, afl. 3, 162-173.
- DE SMET, B., "La valeur de l'aveu en matière pénale", *Rev.dr.pén.* 1994, (631) 653-654.
- LOGGHE, F., "Over de "eerlijke behandeling" volgens artikel 6 van het EVRM", *Jura Falc.* 1996-1997, afl. 2, 271-316.
- MICHIELS, O., "La qualification imprécise face au droit à l'information du prévenu", *Rev.dr.pén.* 2009, afl. 2, 229-234.
- VAN DER KELEN, D., "Exceptio obscure libelli, gevleugeld adagium of hersenspinsel?", *RAGB* 2012, afl. 8, 513-517.

- VERMEIREN, L., "Het recht op informatie tijdens het strafrechtelijk vooronderzoek en de rechten van de mens", *RW* 1986-87, 2465-2472.
- VERSTRAETEN, R. en TRAEEST, P., "Het recht van verdediging in de onderzoeksfase", *NC* 2008, afl. 2, 85-105.

2.3 Nederlandse tijdschriften

- HERMANS, R.H., "Kennismening van processtukken in het voorbereidend onderzoek in strafzaken", *Delikt en Delinkwent* 2009, afl. 39, 23 p.
- HERMANS, R.H., "Nieuwe regels voor de kennismening van processtukken", *Delikt en Delinkwent* 2012, afl. 27, 16 p.
- MELAI, A.L. en GROENHUIJSEN, M.S., "4.3 Art. 6 lid 3 EVRM", *WvSv* 2005, 1-2.
- MELAI, A.L. en GROENHUIJSEN, M.S., "Commentaar op artikel 261 Sv", *WvSv* 2013, 132 p.
- SPRONKEN, T.N.B.M., "Commentaar op artikel 30 Sv", *T&C Strafvordering* (bijwerkt tot 3 februari 2015).
- SPRONKEN, T.N.B.M., "Commentaar op artikel 32 Sv", *T&C Strafvordering* (bijwerkt tot 3 februari 2015).
- VAN KAMPEN, P., "Modernisering van het Wetboek van Strafvordering. Something old, something new, something borrowed, and a lot of blue", *NJB* 2014, afl. 28, 1925-1928.
- VAN KEMPEN, P.H.P.H.M., "Verdedigingsrechten in het vooronderzoek in Nederland", *Strafblad* 2011, 8-24.

2.4 Verzamelwerken en reeksen

- DE NAUW, A., "L'application et l'interprétation de l'article 6 §1er et 3 de la Convention européenne des droits de l'Homme dans la jurisprudence belge en matière pénale." In X., *Les droit de la défense en matière pénale*, 295-343.
- DUJARDIN, J., "Artikel 6 Europees Verdrag Rechten van de Mens. Het recht op een eerlijk proces. In hoeverre moet het proces eerlijk zijn?" In X., *Vigilantibus ius scriptum. Feestbundel voor Hugo Vandenberghe*, 129-140.
- VERSTRAETEN, R., "Het recht op informatie van de verdachte of beklaagde in het strafproces." In X., *Om deze redenen. Liber Amicorum Armand Vandeplas*, Gent, Mys&Breesch, 1994, 507 p.

2.5 Noten

- ALKEMA, E.A., "Niet dagvaarden in taal die verdachte verstaat in strijd met 6 EVRM: geen 'fair trial'" (noot onder EHRM 19 december 1989, nr. 10964/84, Brozicek v. Italy), *Nederlandse Jurisprudentie* 1994, 25.
- ARNOU, P., "De omschrijving van de feiten in dagvaarding en verwijzingsbeslissing" (noot onder Corr. Brugge (3^e k.) 5 november 1984), *RW* 1985-86, 2575-2581.
- ARNOU, P., "Over de inhoud van de dagvaarding, de datering van het misdrijf en de toepassing van art. 65, tweede lid, Sw." (noot onder Gent 30 november 1998), *RW* 2000-01, afl. 20, 775- 777.

- ARNOU, P., "Ontvankelijkheid van de strafvordering wegens obscuri libelli" (noot onder Antwerpen 28 april 2009), *RW* 2010-11, afl. 12, 499-502.
- DECOKER, J., "De controle door de rechter van zijn saisine bij een onduidelijke omschrijving van de ten laste gelegde feiten in de akte van aanhangigmaking" (noot onder Cass. 18 oktober 2011), *T.Strafr.* 2012, afl. 1, 29-33.
- GOOSSENS, F., "Artikel 6.3.a EVRM en het politieel verdachtenverhoor: enkele reflecties" (noot onder Cass. 9 november 2005), *NC* 2006, afl. 6, 407-409.
- KNIGGE, G., "Strafverzwaring in verband met andere kwalificatie dan waarvan tenlastelegging uitging / geen strijd met 6 lid 3 sub a EVRM" (noot onder EHRM 24 oktober 1996, nr. 21525/93, Salvador Torres v. Spain), *Nederlandse Jurisprudentie* 1998, 294.
- MEGANCK, B., "Vertaling van stukken gesteld in een andere taal dan deze van de rechtspleging - Onvolledigheid of gebrekkigheid van de inventaris van het strafdossier" (noot onder Cass. 14 januari 2014), *T.Strafr.* 2014, afl. 3, 190.
- SCHALKEN, T.M., "Is verdachte na een vordering gvo 'charged with a criminal offence' cfm 6 lid 3 EVRM" (noot onder Hoge Raad 11 mei 1993), *Nederlandse Jurisprudentie* 1994, 142.
- SPRIET, B., "Het recht van de beklaagde om op de hoogte te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging" (noot onder Rb. Turnhout (5^e k.) 9 januari 1995), *Turnh.Rechtsl.* 1994-95, 122.
- THOMAS, E., "Bij wijziging van de aanklacht in hoger beroep moet een beschuldigde op de gewijzigde aanklacht kunnen reageren" (noot onder EHRM 12 april 2007, nr. 70216/01, Laaksonen v. Finland), *FED* 2007/99.
- VANDEPLAS, A., "Over de feiten en de omschrijving ervan" (noot onder Gent 30 november 1998), *RW* 2000-01, afl. 20, 777-778.
- VANDEPLAS, A., "Over het verhoor van de verdachte" (noot onder Cass. 5 augustus 2003), *RW* 2004-05, afl. 1, 22.
- VAN DEN BERGE, Y., "Niet elk gebrek aan precisering in dagvaarding leidt tot onontvankelijkheid strafvordering" (noot onder Cass. 5 april 2011), *T.Strafr.* 2011, afl. 5, 352.
- VAN OVERBEKE, S., "Gedateerd feit en datum van de feiten" (noot onder Cass. 9 juni 1993), *RW* 1993-94, 747-750.

3. Rechtspraak

3.1 Internationale rechtspraak

- EHRM 21 februari 1975, nr. 4451/70, Golder/Verenigd Koninkrijk.
- EHRM 25 april 1978, nr. 5856/72, Tyrer/Verenigd Koninkrijk.
- EHRM 27 februari 1980, nr. 6903/75, Deweer/België.
- EHRM 10 februari 1983, nr. 7299/75 en 7496/76, Albert en Le Compte/België.
- EHRM, *Campbell and fell v. VK*, *ECHR* 1984, Ser. A, 80.
- EHRM 12 februari 1985, nr. 9024/80, Colozza/Italië.
- EHRM 19 december 1989, nr. 9783/82, Kamasinski/Oostenrijk.
- EHRM 19 december 1989, nr. 10964/84, Brozicek/Italië.
- EHRM 22 mei 1990, nr. 11034/84, Weber/Zwitserland.

- EHRM, *T. v. Italië*, ECHR 1993, Ser. A, 245-C.
- EHRM, *Imbrioscia v. Zwitserland*, ECHR 1994, Ser. A, nr. 275.
- EHRM, *Gea Catalan v. Spanje*, ECHR 1995, Ser. A, 309.
- EHRM, *Salvador Torres v. Spanje*, ECHR 1996-V, 1577.
- EHRM 23 september 1998, nr. 24838/94, Steel e.a./Verenigd Koninkrijk.
- EHRM 25 maart 1999, nr. 25444/94, Pélissier en Sassi/Frankrijk.
- EHRM 25 juli 2000, nr. 23969/94, Mattoccia/Italië.
- EHRM 14 november 2000, nr. 27783/95, T./Oostenrijk.
- EHRM 30 januari 2001, nr. 35683/97, Vaudelle/Frankrijk.
- EHRM 1 maart 2001, nr. 29082/95, Dallos/Hongarije.
- EHRM 17 juli 2001, nr. 29900/96-29909/96, Sadak e.a./Turkije.
- EHRM 16 oktober 2001, nr. 39846/98, Brennan/Verenigd Koninkrijk.
- EHRM 21 februari 2002, nr. 49093/99, Sipavicius/Litouwen.
- EHRM 18 mei 2004, nr. 67972/01, Somogyi/Italië.
- EHRM 10 november 2004, nr. 56581/00, Sejdovic/Italië.
- EHRM 20 oktober 2005, nr. 45907/99, Tanrikolu e.a./Turkije.
- EHRM 15 december 2005, nr. 73797/01, Kyprianou/Cyprus.
- EHRM 22 december 2005, nr. 42208/02, 43491/02 en 43495/02, Ayçoban e.a./Turkije.
- EHRM 20 april 2006, nr. 42780/98, I.H e.a./Oostenrijk.
- EHRM 27 april 2006, nr. 40327/02, Casse/Luxemburg.
- EHRM 4 mei 2006, nr. 41676/98, Mehmet Ertugrul Yilmaz e.a./Turkije.
- EHRM 21 september 2006, nr. 46661/99, Söylemez/Turkije.
- EHRM 26 september 2006, nr. 73529/01, Miraux/Frankrijk.
- EHRM 18 oktober 2006, nr. 18114/02, Hermi/Italië.
- EHRM 19 december 2006, nr. 34043/02, Mattei/Frankrijk.
- EHRM 21 december 2006, nr. 56891/00, Borisova/Bulgarije.
- EHRM 12 april 2007, nr. 70216/01, Laaksonen/Finland.
- EHRM 24 april 2007, nr. 45830/99, Juha Nuutinen/Finland.
- EHRM 26 juni 2007, nr. 74500/01, çelik e.a./Turkije.
- EHRM 11 december 2007, nr. 25575/04, Drassich/Italië.
- EHRM 9 oktober 2008, nr. 10709/02, Abramyan/Rusland.
- EHRM 7 januari 2010, nr. 20494/04, Penev/Bulgarije.
- EHRM 25 januari 2011, nr. 56282/09, Block/Hongarije.
- EHRM 12 april 2011, nr. 21175/03, Adrian Constantin/Roemenië.
- EHRM 24 juli 2012, nr. 29476/06, D.M.T. en D.K.I./Bulgarije.
- EHRM 5 maart 2013, nr. 61005/09, Varela Geis/Spanje.
- EHRM 30 mei 2013, nr. 36673/04, Malofeyeva/Rusland.
- EHRM 25 juni 2013, nr. 25333/03, Niculescu/Roemenië.
- EHRM 8 oktober 2013, nr. 29861/03, Haxhia/Albanië.
- EHRM 4 maart 2014, nr. 18640/10, 18647/10, 18663/10, 18668/10 en 18698/10, Grande Stevens e.a./Italië.
- ECRM, Ofner/Oostenrijk, 19 december 1960, 524/59, *Yearbook of het European Convention on Human Rights* 1960, 322-355.

- ECRM, C. v. Italië, 11 mei 1988, 10889/84.
- ECRM, Previti v. Italië, 8 december 2009, 45291/06.
- Ger.EU (5e k.) T-86/11, *Bamba v. Raad*, Jur. 2011, II, 2749.
- HvJ C-26/62, *Van Gend en Loos tegen Administratie der Belastingen*, Jur. 1963, 421.
- HvJ C-14/07, *Ingenieurbüro Michael Weiss und Partner GbR tegen Industrie- und Handelskammer Berlin*, Jur. 2008, I, 3367.

3.2 Belgische rechtspraak

- Arbitragehof 19 december 2001, nr. 160/2001, AA 2001, afl. 5, 2075.
- Cass. 27 mei 1971, *Arr.Cass.* 1971, 959.
- Cass. 22 juli 1975, *Arr.Cass.* 1975, 1182-1183.
- Cass. 12 oktober 1976, *Pas.* 1977, I, 182.
- Cass. 18 januari 1977, *Arr.Cass.* 1977, 553.
- Cass. 8 september 1987, AR 1162, *Arr.Cass.* 1987-88, 21.
- Cass. 5 januari 1988, AR 1418, *Arr.Cass.* 1987-88, 561.
- Cass. 6 februari 1990, AR 4139, *Arr.Cass.* 1989-90, 732.
- Cass. 6 maart 1990, AR 3481, *Arr.Cass.* 1989-90, 882.
- Cass. 4 september 1990, AR 3912, *Arr.Cass.* 1990-91, 8.
- Cass. 16 oktober 1991, AR 8601, *Arr.Cass.* 1991-92, 155.
- Cass. 30 juni 1992, AR 5368, *Arr.Cass.* 1991-92, 1045.
- Cass. 29 maart 1994, AR P930024N, *Arr.Cass.* 1994, 328.
- Cass. 27 april 1994, AR P940360F, *Arr.Cass.* 1994, I, 424.
- Cass. 28 juni 1994, AR P940503N, *Pas.* 1994, 654.
- Cass. 13 februari 1996, AR P941436N, *Arr.Cass.* 1996, 78.
- Cass. 5 juni 1996, AR P951419F, *Arr.Cass.* 1996, 213.
- Cass. 23 december 1998, AR A940001F, *Arr.Cass.* 1998, 534.
- Cass. 13 januari 1999, AR P981521F, *Arr.Cass.* 1999, 44.
- Cass. 19 januari 1999, AR P970599N, *Arr.Cass.* 1999, 30.
- Cass. 3 maart 1999, AR P981042F, *Arr.Cass.* 1999, 306.
- Cass. (2e k.) 8 juni 1999, AR P971104N, *Arr.Cass.* 1999, 335.
- Cass. (2e k.) 31 oktober 2000, AR P001280N, *Arr.Cass.* 2000, 1690.
- Cass. (2e k.) 23 mei 2001, AR P010218F, *Arr.Cass.* 2001, afl. 6, 994.
- Cass. (2e k.) 9 januari 2002, AR P011416F, *Arr.Cass.* 2002, afl. 1, 117.
- Cass. (2e k.) 13 februari 2002, AR P011540F, *Arr.Cass.* 2002, afl. 2, 438.
- Cass. (2e k.) 24 september 2002, AR P020718N, *Arr.Cass.* 2002, afl. 9, 1934.
- Cass. (2e k.) 23 oktober 2002, AR P020958F, *Arr.Cass.* 2002, afl. 10, 2251.
- Cass. (2e k.) 12 november 2002, AR P010962N, *Arr.Cass.* 2002, afl. 11, 2449.
- Cass. (2e k.) 10 december 2002, AR P021146N, *Arr.Cass.* 2002, afl. 12, 2722.
- Cass. (2e k.) 7 mei 2003, AR P030620F, *Arr.Cass.* 2003, afl. 5, 1106.
- Cass. 19 augustus 2003, AR P031184F, *Arr.Cass.* 2003, afl. 6-8, 1570.
- Cass. (2e k.) 9 november 2005, AR P051026F, *Arr.Cass.* 2005, afl. 11, 2185.
- Cass. (2e k.) 14 februari 2007, AR P061580F, *Arr.Cass.* 2007, afl. 2, 376.

- Cass. (2e k.) 20 februari 2007, P061377N, *Pas.* 2007, I, 383.
- Cass. (2e k.) 17 april 2007, AR P070063N, *Arr.Cass.* 2007, afl. 4, 804.
- Cass. (2e k.) 12 september 2007, AR P070942F, *Arr.Cass.* 2007, afl. 9, 1604.
- Cass. (2e k.) 4 maart 2008, AR P080332N, *Pas.* 2008, afl. 3, 612.
- Cass. (2e k.) 16 december 2008, AR P081210N, *Pas.* 2008, afl. 12, 2982.
- Cass. (2e k.) 18 februari 2009, AR P081505F, *Arr.Cass.* 2009, afl. 2, 559.
- Cass. (2e k.) 31 maart 2009, AR P081929N, *Arr.Cass.* 2009, afl. 3, 898.
- Cass. (2e k.) 7 oktober 2009, AR P081893F, *Arr.Cass.* 2009, afl. 10, 2245.
- Cass. (2e k.) 16 december 2009, AR P091166F, *Pas.* 2009, afl. 12, 3035, concl. VANDERMEERSCH, D.
- Cass. (2e k.) 1 juni 2011, AR P110247F, *Pas.* 2011, afl. 6-8, 1579.
- Cass. (2^e k.) 23 mei 2012, AR P120070F, *Pas.* 2012, afl. 5, 1169.
- Cass. (2e k.) 16 oktober 2012, AR P120487N, *Pas.* 2012, afl. 10, 1921.
- Cass. (2e k.) 11 december 2012, AR P121051N, *Pas.* 2012, afl. 12, 2459.
- Cass. (2^e k.) 14 januari 2014, AR P131332N, *T.Strafr.* 2014, afl. 3, 189.
- Cass. (2e k.) 21 januari 2014, AR P121642N.
- Cass. (1e k.) 21 februari 2014, AR D1200014F, *D&T* 2014, afl. 2, 233.
- Cass. (2e k.) 4 maart 2014, AR P131775N, *NC* 2014, afl. 2, 148.
- Cass. (2^e k.) 30 september 2014, AR P140800N.
- Cass. (2e k.) 16 december 2014, AR P141149N.
- Cass. (2e k.) 23 december 2014, AR P131892N.
- Cass. (2e k.) 10 maart 2015, AR P141339N.
- Antwerpen 2 oktober 1997, *T.Strafr.* 2001, 137, noot s. DYCK.
- Antwerpen 20 november 1997, *Limb.Rechtsl.* 1998, 169, noot P. MARTENS.
- Gent 27 maart 2014, nr. 2013/NT/684, *TROS-Nieuwsbrief* 2014, afl. 6, 21.
- Corr. Gent 27 juni 2014, *TMR* 2014, afl. 3-4, 330, noot.
- KI Brussel 3 januari 1991, *JLMB* 1991, 555, noot D. VANDERMEERSCH.

3.3 Nederlandse rechtspraak

- Hoge Raad 16 januari 1968, *Nederlandse Jurisprudentie* 1968, 378, met noot BRONKHORST.
- Hoge Raad 23 april 1974, *Nederlandse Jurisprudentie* 1974, 272, met noot TH.W. VAN VEEN.
- Hoge Raad 22 mei 1979, *Nederlandse Jurisprudentie* 1979, 301.
- Hoge Raad 19 juni 1979, *Nederlandse Jurisprudentie* 1979, 588.
- Hoge Raad 1 december 1981, *Nederlandse Jurisprudentie* 1982, afl. 13, 155.
- Hoge Raad 3 mei 1983, *Nederlandse jurisprudentie* 1983, afl. 40, 591.
- Hoge Raad 13 december 1988, *Nederlandse Jurisprudentie* 1989, afl. 24, 427, met noot TH.W. VAN VEEN.
- Hoge Raad 26 mei 1992, *Nederlandse Jurisprudentie* 1992, 676 met noot A.C. 'T HART.
- Hoge Raad 11 mei 1993, *Nederlandse Jurisprudentie* 1994, 142.
- Hoge Raad 13 juni 1995, *Nederlandse Jurisprudentie* 1995, 635.
- Hoge Raad 15 april 1997, *Nederlandse Jurisprudentie* 1997, afl. 46, 653.
- Hoge Raad 24 juni 1997, *Nederlandse Jurisprudentie* 1998, afl. 5, 70 met noot A.C. 'T HART.

- Hoge Raad 16 december 1997, *Nederlandse Jurisprudentie* 1998, 352 met noot A.C. 'T HART.
- Hoge Raad 15 december 1998, *Nederlandse Jurisprudentie* 1999, afl. 12, 205.
- Hoge Raad 12 maart 2002, *Nederlandse Jurisprudentie* 2002, afl. 23, 317.
- Hoge Raad 16 januari 2007, *Nederlandse Jurisprudentie* 2007, 68.
- Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 27 september 2013, *NJFS* 2013, 254.
- Gerechtshof Amsterdam 25 juli 1994, *Nederlandse Jurisprudentie* 1994, afl. 45, 696.
- Gerechtshof Amsterdam 30 mei 2012, www.rechtspraak.nl (consultatie 4 oktober 2014).
- Rechtbank Roermond 31 januari 2012, *NJFS* 2012, 87.

4. Onlinebronnen

- X., *Accession by the European Union to the European Convention on Human Rights Answers to frequently asked questions*, www.echr.coe.int/ (consultatie 26 november 2014).

5. Varia

- Koen Geens (Minister van Justitie), *Het justitieplan : een efficiëntere justitie voor meer rechtvaardigheid*, 18 maart 2015, 119 p.
- Regering Charles Michel, *Regeerakkoord*, 9 oktober 2014, 230 p.
- VAN EECKHOUTTE, D. en VANDAELE, A., *Doorwerking van internationale normen in de Belgische rechtsorde*, Leuven, Instituut voor Internationaal Recht K.U.Leuven, Working Paper Nr. 33 - oktober 2002.

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

De waarborg van artikel 6.3.a EVRM, bekeken vanuit de rechtspraak EHRM, de Belgische rechtspraak en de Nederlandse rechtspraak

Richting: **master in de rechten-rechtsbedeling**

Jaar: **2015**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Kumpen, Dorien

Datum: **13/05/2015**